

Matiu

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Matiu Təməte Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Matiu

?Pah təməte naoa u? Matiu təməte naoa u. In etəm tuelef kit rəha İesu. Nərgin kit min u Lifae. Matiu in etəm İsrəl itəm tatos məni rəha takis rəha kapman rəha Rom. Məto İesu təmaun-in məmə in otuwa rəhan kit etəmim.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin o netəm İsrəl, məto təməte e nəghatən Kris itəm tahmen əm e Bislama rəha netəm min rafin ikin əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Naoa u tatilpin Oltesteman ne Niutesteman məto-inu in tatəghat-in tepət e nəghatən rəha ien min rəha Uhgın aupən itəm kəməte e Oltesteman. E nian rəha İesu, netəm İsrəl kəmoatatig ahgin kapman rəha Rom. Kəmoatəsaahgin suah kit itəm otuwa mosmegəh ilat. Koataun-in suah u məmə Kristo, o Mesaea.

?Təməte naoa u o naka? Matiu təməte naoa u məmə otən-iarəp wir məmə İesu in Kristo (Mesaea), etəm itəm Uhgın tinəmən rəkis məmə otəpanahl-ipa məmə otuwa mosmegəh İsrəl. Matiu təməghat-in nəghatən tepət rəha Uhgın e Oltesteman itəm ien min kotəghat-in İesu, kən matəgətun məmə nəghatən min u kotiet-pa e nəmegəhən rəha İesu. Kən Matiu tolkeike məmə

netəmim okotitun məmə İesu in Kig itəm in ilis e
kig mın rafın.

Tipi İesu Kristo rat mın
(Luk 3:23-38)

¹ Inu nərgi tipi İesu Kristo rat mın, kit in Kig Tefit,
kən kit mın in Epraham.

² Epraham in tata rəha Aisak,

kən Aisak in tata rəha Jekop,

kən Jekop in tata rəha Juta ne pian mın,

³ kən Juta in tata rəha Peres ne Sera, rəhalau
mama u Temar,

kən Peres in tata rəha Hesron,

kən Hesron in tata rəha Ram,

⁴ kən Ram in tata rəha Aminatap,

kən Aminatap in tata rəha Nason,

kən Nason in tata rəha Salmon,

⁵ kən Salmon in tata rəha Poas u rəhan mama
Rehap,

kən Poas in tata rəha Opet u rəhan mama u
Rut,

kən Opet in tata rəha Jese,

⁶ kən Jese in tata rəha Kig Tefit.

Kən Kig Tefit in tata rəha Solomon u rəhan
mama in pətan rəha Uria aupən,

⁷ kən Solomon in tata rəha Rehopoam,

kən Rehopoam in tata rəha Apia,

kən Apia in tata rəha Asa,

⁸ kən Asa in tata rəha Jehosafat,

kən Jehosafat in tata rəha Jehoram,

kən Jehoram in pipi rat rəha Usia,

1:1: Jen 22:18; 1 Kron 17:11 **1:3:** Jen 38:29-30; Rut 4:18-22

1:5: Rut 4:13-17 **1:6:** 2 Saml 12:24

- 9 kæn Usia in tata ræha Jotam,
 kæn Jotam in tata ræha Ahas,
 kæn Ahas in tata ræha Hesehia,
 10 kæn Hesehia in tata ræha Manase,
 kæn Manase in tata ræha Amon,
 kæn Amon in tata ræha Josaea,
 11 kæn Josaea in tata ræha Jekonaea ne pian
 min, kæn uarisig lan, tikimir min ræha
 noanol min ræha Isrel kæmotæmik ilat mo-
 tuwin Pabilon mæmæ ilat okotuwa slef min
 ræhalat.
 12 Kæn inu nærgi pipi min itæm tæmætuoun e nian
 noanol min ræha Isrel kæmotuwîn Pabilon.
 Jekonaea in tata ræha Sealtiel,
 kæn Sealtiel in pipi ræha Serupapel,
 13 kæn Serupapel in tata ræha Apiut,
 kæn Apiut in tata ræha Eliakim,
 kæn Eliakim in tata ræha Asor,
 14 kæn Asor in tata ræha Satok,
 kæn Satok in tata ræha Akim,
 kæn Akim in tata ræha Eliut,
 15 kæn Eliut, in tata ræha Eleasar,
 kæn Eleasar in tata ræha Matan,
 kæn Matan in tata ræha Jekop,
 16 kæn Jekop in tata ræha Josep u iærman ræha
 Meri.
 Kæn Meri tæmilæs Iesu, kæn kætæun-in mæmæ
 Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa.
 17 Tæmætuoun e Epraham mætoarus-pæn Kig
 Tefit, pipi rat min æm u neen kæmæte rækis nærgilat,
 ilat fotin. Kæn tæmætuoun min e Kig Tefit mætoarus-
 pæn noanol min ræha Isrel kæmotuwîn Pabilon,

pipi rat m̄in ilat rafin fotin. K̄ən t̄əm̄ətuoun m̄in e noanol m̄in r̄əha Isrel k̄əmotuw̄in Papi- lon m̄ətoarus-p̄ən Kristo it̄əm Uhḡin t̄əm̄ən m̄əmə otahl-ipa, pipi rat m̄in ilat rafin fotin.

*Naiir̄ən r̄əha Iesu Kristo
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Inu namnus̄ən r̄əha naiir̄ən r̄əha Iesu Kristo. Mama r̄əha Iesu, n̄ərḡin u Meri, k̄in̄ən r̄əkis m̄əmə okos r̄əhan k̄ətim kan m̄əmə ot̄ət̄əu-p̄ən suah kit, n̄ərḡin u Josep. M̄əto e nian k̄əsueam̄ən əh muatig kit̄iəh, k̄ən Josep t̄əsuw̄in̄ən əh mehm, m̄əto Narmin R̄əha Uhḡin t̄in̄ol m̄əmə Meri t̄in̄əp̄ək- əp̄ək r̄əkis. ¹⁹ K̄ən r̄əhan iagūihl Josep in et̄əm ətuatip, k̄ən tat̄ət̄əlig-in m̄əmə ot̄əp̄əs Meri, m̄əto in t̄əsolkeik̄əən m̄əmə otol Meri taul̄is, k̄ən n̄ikin t̄əht m̄əmə ot̄əsən-iar̄əp̄ən k̄əm net̄ənim.

²⁰ M̄əto nian n̄ikin t̄əmat̄əht m̄əmə in otol n̄ət̄əliḡən əh, k̄ən nagelo kit r̄əha Īər̄əm̄ərə t̄əmuwa ron e nap̄ilair̄ən m̄ən-ip̄ən k̄əm in m̄əmə, “Josep, mip̄i Tefit rat. On̄ək̄əs̄əgin̄ən m̄əmə onakit Meri m̄əmə in r̄əham p̄ətan, m̄əto-inu suak̄əku əh t̄ət̄ətig lan, in t̄əmis̄i-p̄ən əm o Narmin R̄əha Uhḡin. ²¹ K̄ən in ot̄il̄əs n̄ət̄in kit īər̄man, k̄ən on̄ək̄aun-in n̄ərḡin m̄əmə Iesu m̄əto-inu in otosmeḡəh r̄əhan m̄in net̄ənim e nol̄ən t̄ərat m̄in r̄əhalat.”* ²² Nat̄imnat m̄in rafin əh k̄əmotuwa kol əm n̄ipahrien̄ən e n̄əghat̄ən r̄əha Īər̄əm̄ərə it̄əm r̄əhan kit ien t̄əm̄ən aup̄ən ik̄in m̄əmə, ²³ “P̄ətan ək̄əku kit it̄əm īər̄man t̄əsuw̄in̄ən əh ron, ot̄əp̄əs m̄əw̄ig, k̄ən pan̄il̄əs n̄ət̄in

1:18: Luk 1:27,35

*

1:21: Iesu, n̄ip̄əti tat̄ən m̄əmə, “Īər̄əm̄ərə tatosmeḡəh”

1:21: Luk 1:31; 2:21

kit iərman, kən okaun-in nərgin məmә Emanuel,”
inu nıpətın tәмә, “Uhgın tətatıg kitat min.”

²⁴ Kən nian Josep tәмaiir, kən tәмәtәu-pән әm
nəghatән rәha nagelo rәha İәрәmәrә. Kən tәmuwın
mit Meri muwa e rәhan latuәnu mәмә rәhan
pәtan, ²⁵ mәto in tәмәsuwınән әh mehm matuwın
matuwın mәtoarus-pән Meri tılas nәtın iərman.
Kən Josep tәmaun-in nərgin mәмә İesu.

2

Netәм-iasol kәmotairahgin İesu

¹ İesu tәмaiir әpәh nıtән rәha Jutia e taon Petlehem
e nian Kig Herot Asol in tәmatәрәmәrә lan. Kən
uarisig ikın, netәм-iasol mın neen kәmotisi-par
isәu motuwa Jerusalem. Kotenatıg wır e nәнән
nıpәti mәhau mın. Kən motuwa motәtapәh mәмә,
² “? Suakәku u in hiә, itәм in tәмaiir mәмә in
kig rәha netәм İsrel? Emotehm rәhan mәhau
tәmәр әpәh par, kән ekoatuwa mәмә ekotos-ipән
nısiıııın kәm in.”

³ Nian Kig Herot Asol tәmәto nəghatән әh, ilat
netәм Jerusalem nıkilat rafın tәmәrat. ⁴ Kən
tәmargәfımın pris asol mın ne iәgәtun mın rәha
Lou rәha nәfakән rәha netәм İsrel, kән matәtapәh
olat mәмә, “? Kristo itәм Uhgın tınәmән rәkis
mәмә otahl-ipa, in otaiir hiә?” ⁵ Kән kәmotән-ipән
kәm in mәмә, “In otaiir әpәh taon Petlehem e nıtән
rәha Jutia. Mәto-inu ien kit rәha Uhgın aupән,
tәmәte tol min-nulan mәмә, ⁶ ‘Ik Petlehem әpәh
e nıtән Juta, okol kәsәнән mәмә ik nat әpnarın

e netəm-iasol m̄in əpəh ik̄in Juta, m̄əto-inu etəm-iasol kit ot̄isi-pən lam, kən in otatehm w̄ir rəhak m̄in netəm Isrel tahmen-pən e etəm tatehm w̄ir rəhan sipsip m̄in.’ ”

⁷ Kən Kig Herot Asol təmaun-in netəm kotenatig w̄ir e nənən n̄ipət̄i məhau m̄in kotuwa tuəf̄im̄in anion ilat, matətəpəh olat m̄əmə məhau əh təmər ətuat̄ip e nian naka, kən kəmotən-ipən nian rəha məhau kəm in. ⁸ Kən in təmən-ipən kəm ilat m̄əmə, “Otuw̄in Petlehem motegəs-in w̄ir suakəku. Nian onəkotehm un, kən nakotos nəghatən lan motuwa m̄əmə io m̄in ekuw̄in mos-ipən n̄isiaīiən kəm in.”

⁹⁻¹⁰ Nian kəmotətə nəghatən əh, kəmotiet mo-tuw̄in, kən motehm məhau ilouin itəm kəmotehm əpəh par. Nian kəmotehm m̄in məhau əh, n̄ikilat təmagien təmagien. Kən məhau un təmaupən-in ilat muw̄in matətul ətuat̄ip əh suakəku ilouin tətəp̄il ik̄in. ¹¹ Kən kəmotuw̄in əh imə, motehm suakəku ilau rəhan mama Meri. Kən kəmot̄isin nul̄ilat moatos-ipən n̄isiaīiən kəm suakəku əh. Kən kəmotiel̄ig nautə e rəhalat kət̄im m̄in itəm nəmt̄ilat tiək̄is, moatos-ipən kəm in. Kəmoatos-ipən iaen u kol tat̄ip̄it-ip̄it, ne nat kit m̄in itəm nəmiəw̄in təw̄ir nian katuwan e nigəm, nərgin u frankinsens, ne fomat itəm nəmiəw̄in təw̄ir, nərgin u m̄ir.

¹² Kən Uhḡin təmən-iəhau ilat e nap̄ilaiirən m̄əmə okəsot̄it̄əlig-pənən o Kig Herot Asol. Kən inəh ilat kəmotaw̄ilək-in Kig Herot motuw̄in-pən e suat̄ip p̄isin moatuw̄in iməlat ik̄in.

Josep ne Meri kəmiāləs Iesu məhlaḡim məhaluw̄in əpəh Ijip

¹³ Nian netəm kotenatig wir mīn u kəmotiet rəkis mīnoatuwīn, kən nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa miet-arəpa o Josep e napīlaiirən matən-ipən kəm in məmə, “Ətul uəhai, mīləs suakəku ilau rəhan mama, onəkəhlagīm məhaluwīn əpəh Ijip. Kən onatəhlatig əh-ikīn mətoarus-pən io əm ekən-ipinə mīn kəm ik məmə onəkəhalitəlig-pa mīn, məto-inu otəsuwəhən, Kig Herot Asol team-in suakəku u məmə otohamnu.”

¹⁴ Kən əmun e nian əh lapīn, Josep təmətul mīləs suakəku ilau rəhan mama məhlagīm mətəhaluwīn əpəh Ijip. ¹⁵ Kən kəmətəhlatig e nīməptən əh mətoarus-pən Kig Herot Asol otīmīs. Nat u tīnuwa məmə otol nīpahrienən e nəghatən itəm Iərəməərə təmən rəkis aupən e nəghatən rəha ien kit tatən mīn-nulan məmə, “Emaun-in nətik iərman məmə otiet rəkis Ijip.”

Mopael mīn rəha Kig Herot Asol kəmotohamnu nīsualkələh nəman

¹⁶ Kən e nian Kig Herot Asol təmītun məmə netəm kotenatig wir e məhau mīn kəməsotolən nəwian motawilək-in motagīm, kən nīkin təmāhmə pik agīn. Kən in təmāhl-ipən rəhan mopael mīn məmə okotuwīn Petlehem ne ikīn mīn rafin tītəlau lan, məmə okoteam-in nīsualkələh iərman mīn itəm rəhalat nup təsaprəkis-inən nup kəiu, kən okotohamnu ilat rafin. In təmītəpun nup kəiu nəhlan məto-inu nīkin təməht məmə nian ətuatip əh itəm netəm kotenatig kəmotehm məhau lan. ¹⁷ Natimnat mīn u təmōl nəghatən u tuwa mol nīpahrienən lan itəm ien Jeremaea tīnəmən rəkis aupən ikīn məmə, ¹⁸ “Netəm Rama kəmotəto

pətan kit tətəsək tətəsək məto-inu tatəto tərət agin. Pətan əh in Rejel, in tətəsək o rəhan nisualkələh. Kən məsolkeikeən məmə suah kit otuwa məghat mīləs-ipər mīn rəhan nətəligən məto-inu rəhan mīn nisualkələh kīnotimīs rafin.”*

Josep ne Meri ne suakəku kəməhaliet Ijip məhalitəlig-pən Nasaret

¹⁹ Uarisig e nian Kig Herot Asol təmimīs, məto Josep ne Meri ne suakəku katəhlatig əh əpəh Ijip, kən nagelo kit rəha Uhgīn təmuwa o Josep e napīlaiirən kit matən-ipən kəm in məmə,
²⁰ “Josep. Ətul mīləs suakəku ne rəhan mama kən məhalitəlig-pən e nəptən əh Isrel, məto-inu netəm mīn u kəmotolkeike məmə okotohamnu suakəku, ilat kīnotimīs rəkīs.” ²¹ Kən Josep təmətul mīləs suakəku əh ne rəhan mama, kən məhalitəlig-pən mīn e nəptən əh Isrel.

²² Məto nian Josep təməto məmə Akeleas təmos nəme rəhan tata Kig Herot Asol matərəmərə e Jutia, kən in təməgin nītəlig-pənən Jutia. Kən Uhgīn təməghat kəm Josep e napīlaiirən kit mīn məmə in otəsuwīnən Jutia, kən təmīet muwīn ikīn pīsīn e nītən asol Kalili. ²³ Kən kəməhaluwīn mətəhlatig nītən əh Kalili e taon kit, nərgīn u Nasaret, məmə otol nəghatən rəha ien mīn rəha Uhgīn aupən otuwa mol nīpahrienən. İlat kəmotən-ipən məmə, “Okotən məmə in etəm Nasaret.”

2:18: Jer 31:15 * **2:18:** E ves u, nərgīn u Retiel, tatətul o mama mīn rafīn rəha Isrel. **2:23:** Aes 11:1; 53:2; Luk 2:39; Jon 1:45

3

*Jon Baptais tətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın
(Mak 1:1-8; Luk 3:1-9, 15-17;
Jon 1:19-28)*

¹ Nup mın neen tınuwa mınuwın rəkis, kən Jon Baptais təmiet-arəpa, kən mətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Jutia ikin taruən-aruən ikin, ² matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mın, kən motuwın o Uhgın, məto-inu, nian itəm Uhgın otərəməərə e netəmim rafin tınatuwa iuəhkır.” ³ Jon Baptais u, itəm Aesea, ien rəha Uhgın aupən, təmatəghat-in məmə, “Suah kit tətaun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə rəha İərəməərə, kən motol rəhan suatıp tətuatıp.’ ”

⁴ Jon tatuwın e natımnat itəm kəmol e nıməme nat megəh kit katən məmə kamel, kən rəhan kətəut kəmol e nuwigı kau, kən nıgın nagwənən, tatun pitıp ne nahui sukapak.* ⁵ Kən netəmim tepət kəmotisi-pən Jerusalem, ne ikin mın nıtən Jutia, ne ikin mın iuəhkır o nəhau əh Jotan, kəmotuwa məmə okotəplan Jon. ⁶ Kən kəmotən-iarəp rəhalat nolən rat mın, kən in təmol baptais elat e nəhau əh Jotan.

3:2: Mat 4:17; Mak 1:15 **3:3:** Aes 40:3 * **3:4:** Jon tatuwın e natımnat itəm tahmen e rəha ien Elaija təmatuwın lan aupən. (2 King 1:8, Sek 13:4). Netəm Isrel, nıkilat təmatəht məmə Elaija otıtəlig-pa mın e nətueintən nian kit mın məmə otol əpen-əpenə e netəmim o nuwamen rəha Kristo (Mal 4:5-6). Uarisig, İesu təmuhapık lan məmə Jon in ien kit tahmen e Elaija itəm nıki netəmim tatəht məmə otuwa mın. (Mat 11:14, 17:10-13). **3:4:** 2 King 1:8

⁷ Mæto nian Jon tæmæplan mæmæ Farisi min ne Satusi min tepæt kæmotuwa mæmæ otol baptais elat, kæn tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “! Itæmat nækotahmen e tægəluə min! Rəhatæmat nolən teko-eko. ?Nikitæmat tæht mæmæ okæmæ nækoatol əm baptais u, kæn onækotagim tænin nalpınən ne neməha rəha Uhgın itəm otuwa? !Kəp! ⁸ Otol natımnat itəm koatəgətun mæmæ næmotəuhlin nətəligən rəhatæmat, motapəs pahrien nolən rat min, kæn motuwın o Uhgın.

⁹ “Kæn sotən atıpən kəm itæmat e nausitən mæmæ itæmat nækotətuatıp əm mæto-inu itæmat noanol min rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnapın əm. Iatən kəm itæmat mæmæ nat əpnapın kəpiel min əm, mæto Uhgın titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha Epraham.† ¹⁰ Mæto-inu roiu ne, Uhgın tınətul matıp rəkis mæmæ otahtıl-pən nig əpəh e nəukətın. Kæn okæmæ nig kit tæsoe-inən noan itəm təwır, kæn in otahtıl mərakin-pən e nigəm.

¹¹ “Roiu, iatol baptais etæmat e nəhau mæto-inu, itæmat næmotəuhlin rəhatæmat nətəligən o nolən rat min rəhatæmat. Mæto etənim kit otuwa itəm rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kæn io ləhau aɡın, esahmen-pənən mæmæ ekiləs rəhan put tahmen e rəhan iolwək. Kæn suah əh, in otol baptais etæmat e Narmın Rəha Uhgın ne nigəm.

¹² In tatətul matıp o nakilən nolən rəha netənim mæmæ otoor netənim, tahmen-pən e etəm tətəsum

3:7: Mat 12:34; 23:33 † **3:9:** Netəm Isrel, nikilat tæht mæmæ in nat asol mæmæ ilat noanol pahrien rəha Isrel, mæto nat asol e nigənəmti Uhgın mæmæ netənim okotəkəike kəuhlin rəhalat nətəligən kæn motol nəwian. **3:9:** Jon 8:33,39; Rom 4:12 **3:10:** Mat 7:19; Luk 13:6-9 **3:11:** Jon 1:26-27,33; Wək 1:5

matoor nagwənan təwɪr ne nagwənan tərət. Tatos nagwənan təwɪr matuwɪn latuənu. Məto tətərakin-pən nagwənan tərət e nīgəm asol itəm tatuəp nannun tikə.”

Jon təmol baptais e Iesu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Kən Iesu təmɪet e nɪtən Kalili muwa e nəhau Jotan məmə Jon otol baptais lan. ¹⁴ Məto Jon tatən-iəhau əskasɪk in mən-ipən məmə, “Tətuatɪp əm məmə ik onəkɔl baptais lak. ?Tahro natuwa məmə ekol baptais lam?” ¹⁵ Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kəp. Pəs otol nəhlan roiu. E nolən əh, kilau okioal nat kit itəm Uhgɪn tolkeike.” Kən Jon təmegəhan-in.

¹⁶ Kən Jon təmol baptais e Iesu, kən roiu aɡɪn Iesu təmər e nəhau, kən əmun nego e neai təmerəh, kən təməplan Narmɪn Rəha Uhgɪn təmeiuaiu-pa tahmen e mak, kən məpələh-pər lan. ¹⁷ Kən nəwia Uhgɪn təmisi-pən e neai matən məmə, “Inu nətik keike itəm iakolkeike pɪk, kən nɪkɪk tagien pɪk ron.”

4

Setan təmos-ipən-os-ipən
kəm Iesu
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Kən Narmɪn Rəha Uhgɪn təməghat-pən e nɪki Iesu məmə in otuwɪn əpəh ikin taruən-aruən ikin məmə Setan otos-ipən-os-ipən kəm in. Kən Iesu təmuwɪn ikin. ² Kən Iesu təmapəs nagwənan o nian fəti, e nərauɪəɡən ne lapɪn, kən uarisig lan nəumɪs təmus

3:16: Jon 1:32 **3:17:** Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 **4:1:** Hip 2:18; 4:15

pik. ³ Kæn Setan tæmuwa minatos-ipæn-os-ipæn kæm Iesu mæn-ipæn kæm in mæmæ, “Okæmæ ik Næti Uhgîn, æn-ipæn kæm kæpiel min pæs kotæuhlin ilat motuwa motol pîret lan.”

⁴ Mæto Iesu tæmuhalpîn næghatæn ræha Setan mæmæ, “Kæmæte e Naoa Ræha Uhgîn mæmæ, ‘Netæmim okol kæsotatigæn e nagwænæn æm, mæto okotatig e næghatæn min rafin itæm tatisi-pæn o Uhgîn.’”

⁵ Kæn Setan tæmit Iesu mian æpæh Jerusalem, e nætuei nimæ æpæh ilis agîn e Nimæ Ræha Uhgîn, ⁶ kæn mæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Okæmæ ik Næti Uhgîn, ætipæn æpæh læhau e nisip, mæto-inu Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, ‘Uhgîn otæn-ipæn kæm ræhan nagelo min mæmæ okoatehm wir ik, kæn motilæs æm ik ilis e nelmilat mæmæ nækæsorinæn nelkæm mæsin ne e kæpiel.’”

⁷ Kæn Iesu tæmuhalpîn næghatæn ræha Setan mæmæ, “Naoa Ræha Uhgîn tatæn min mæmæ, ‘Okol nækæsotos-ipæn-os-ipænæn kæm ræhatæmat Iæræmære Uhgîn mæmæ otol nat kit, kæn mæmæ onækotæplan mæmæ in tætatig itæmat min, o kæp.’”

⁸ Kæn Setan tæmit min Iesu mian æpæh ilis e nitot asol, kæn tæmægætun in e kantri min rafin e nætueintæn, ne næsanænæn ræhalat, ne natimnat wir agîn min rafin itæm kotatig lan, ⁹ kæn tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Natimnat rafin min æh, oekos-ipinæ kæm ik mæmæ onatæræmære olat, okæmæ nækisin-pa nulim kæn mæfak-pa kæm io.”

¹⁰ Kæn Iesu tæmuhalpîn ræhan næghatæn mæmæ, “! Uwin isæu, Setan! Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ,

4:2: Eks 34:28

4:4: Dut 8:3, Kol 1:16-17

4:6: Sam 91:11-12

4:7: Dut 6:16

‘Onəkotəfak əm kəm rəhatəmat Iərəməərə Uhgın, kən in əm, onəkotol əm rəhan nətəligən.’ ”

¹¹ Kən Setan təmagım mapəs Iesu, kən nagelo mın kəmotuwa motasitu lan.

Iesu tınatuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın e nıtən Kalili
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Kən e nian əh, kəmaskəlım Jon Baptais kiləs-ıpən e kalapus. Kən nian Iesu təməto nəghatən lan, kən in təmiet muwın e nıtən Kalili. ¹³ Kən təmapəs natigən Nasaret, kən miet muwın əpəh ləhau e taon kit, nərgın u Kapaneam, iuəhkır o Lek Kalili, kən mətətig ikın əh e nıtən asol rəha noanol mın rəha Sepulun ne Naptali aupən. ¹⁴ Təmuwın ikın əh məmə nəghatən rəha ien Ae-sea otuwa mol nıpahrienən lan itəm təmən aupən məmə, ¹⁵ “Nəptən rəha noanol rəha Sepulun, ne nəptən rəha noanol rəha Naptali tatəməhl e suatıp tətuwın e lek Kalili, entənıpən-pən e nəhau Jotan. Inu nıtən asol Kalili, ima İaıhluə mın. ¹⁶ Netəm ikın kəmotətig e napınəpən, məto kəmotəplan nəhag-əhagən asol kit. Kən tınatian, kən nəhag-əhagən asol təmasiəgəpın ilat itəm kəmotətig e napınəpən rəha nımısən u tatəfətain ilat nian rafın.”

¹⁷ Kən mətuoun e nian əh, Iesu təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat mın, kən motıtəlig-pən o Uhgın, məto-inu nərəməərəən rəha Uhgın tınatuwa iuəhkır.”

Iesu tæmaun-in netæmim kuwit mæmæ okotætæu-pæn in

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Iesu tæmætalIWæk e nIKali Lek Kalili, kæn mæplan suah mil kæiu ilau pian, Antru ne Saimon, u nærgin kit min u Pita. Ilau katuærakin net e Lek Kalili mæto-inu ilau etæmim mil ræha niuwæn næm min. ¹⁹ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Uea, mætæu-pa io, muea ræhak etæmim mil, kæn io ekol itæmlau nakuea etæmim mil ræha niuwæn netæmim mæmæ okotuwa ræhak min netæmim.” ²⁰ Kæn roiu agin, ilau kæmuapæs ræhalau net, kæn muætæu-pæn.

²¹ Kæn Iesu tæmalIWæk muwin noan mæsin min, kæn mæplan suah mil kæiu min ilau pian, nærgilau u Jemes ne Jon, næti Sepeti mil. Katuæpælæh e nipægnoa pot ilæhal ræhalau tata matuæhl wir ræhalau net min, kæn Iesu tæmaun-in ilau mæmæ okuea miauarisig-in in. ²² Kæn roiu agin, ilau kæmuætul muapæs pot ne tata ræhalau, kæn muætæu-pæn Iesu.

Iesu tæmægætun netæmim kæn matol-wir netæmim e nimisæn

(Luk 6:17-19)

²³ Kæn Iesu tæmalIWæk ikin min rafin e nitæn Kalili, matægætun netæmim æpæh e nimæ min ræha nuæfiminen, kæn matæn-iaræp namnusæn tæwir ræha næræmæææn ræha Uhgîn kæm netæmim, kæn matol-wir netæmim itæm koatimis e nimisæn rafin, ne netæmim itæm nipætilat tærat o nimisæn rafin. ²⁴ Kæn namnusæn e Iesu tæmitælau rafin e profens ikin Siria, kæn netæmim kæmotæmik netæmim rafin itæm koatimis motuwa o Iesu, ræhalat nimisæn tol min-nulan: neen koatimis, neen nipætilat titæhmæ, neen

narmın rat tətatig elat, neen koatos nımısən rəha mənig moataut, kən neen nıpətılət məsın təmımıs. Məto İesu təmöl-wır ılat. ²⁵ Kən nımanın netəmım kəmotıet e nıtən Kalılı, ne ıkın Tekapolis, ne Jerusalem əpəh Jutia, ne ıkın pısın mın neen əpəh Jutia, ne ıkın mın entənıpən-pən e nəhau Jotan, kən ılat rafın kəmotuarısıg-ın İesu.

5

Əpəh ılıs e nıtot, İesu təməgətun rəhan netəmım itəm koatuarısıg-ın in

¹ Nıan İesu təməplan nımanın netəmım itəm koatətəu-pən in, kən in təmuwın əpəh ılıs e nıtot, kən məpələh, kən rəhan netəmım itəm koatuarısıg-ın in, ılat kəmotuwa. ² Kən mınətuoun matəgətun ılat.

Netəmım itəm koatıg e nəwırən pahrien

İesu təmən məmə,

³ “Nakoatıg e nəwırən pahrien nıan nəkoatıləs-ıəhau itəmat, moatən e nıkıtəmat məmə nakoatəkul-pən əm e Uhgın. In nəwırən pahrien məto-inu, itəmat netəmım rəha Uhgın, kən in tatərəməmə etəmat.

⁴ Nakoatıg e nəwırən pahrien nıan nakoatasək kən nıkıtəmat tıtahmə.* In nəwırən pahrien məto-inu, Uhgın otos-ıəhau nıkıtəmat.

⁵ Nakoatıg e nəwırən pahrien nıan nəsotos-ıpər atıpən itəmat. In nəwırən pahrien məto-inu,

4:24: Mak 6:55 **4:25:** Mak 3:7-8 **5:3:** Aes 57:15

* **5:4:** İesu təsən ətuatıpən ıkın-u məmə suah kıt təmähro nıkın tıtahmə. Kəm-naka nıkın tıtahmə o nolən rat rəhan, o kəm-naka nıkın tıtahmə məto-inu suah kıt təmımıs, o kəm-naka in nat kıt mın.

5:4: Aes 61:2-3; Nol Əpən 7:17

o nian kit Uhgïn otos-ipïnə nətueintən kəm itəmat u rəhan mïn.

⁶ Nakoatatiġ e nəwɪrən pahrien nian nakotolkeike pɪk e nɪkitəmat rafɪn aġɪn məmə nəmegəhən rəhatəmat okotətuatɪp e nɪġanəmtɪ Uhgïn. In nəwɪrən pahrien məto-inu, Uhgïn otol rəhatəmat nəmegəhən kotətuatɪp e nɪġanəmtɪn.

⁷ Nakoatatiġ e nəwɪrən pahrien nian nakotasəkitun netənim. In nəwɪrən pahrien məto-inu, Uhgïn otasəkitun itəmat.

⁸ Nakoatatiġ e nəwɪrən pahrien nian nɪkitəmat tətətuatɪp məwɪr. In nəwɪrən pahrien məto-inu, onəkotəplan Uhgïn.

⁹ Nakoatatiġ e nəwɪrən pahrien nian itəmat netənim rəha nələhəuən nəməlinuən. In nəwɪrən pahrien məto-inu, okaun-in itəmat məmə nenətɪ Uhgïn.

¹⁰ Nakoatatiġ e nəwɪrən pahrien nian nəkoatol natɪmnat itəm kotətuatɪp e nɪġanəmtɪ Uhgïn, kən netənim koatol tərət kəm itəmat ron. In nəwɪrən pahrien məto-inu, itəmat netənim rəha Uhgïn, kən in tatərəmərə etəmat.

¹¹ “Nakoatatiġ e nəwɪrən pahrien nian netənim koatol natɪmnat mɪn tərət kəm itəmat məto-inu itəmat netənim rəhak, inəh koatən rat itəmat, kən moatərəkɪn itəmat, kən moateiuə-in itəmat moatən nəġhatən tərət mɪn moatərəkɪn itəmat lan.

¹² Nɪpahrienən, netənim kəmoatol nolən ahmen mɪn əm kəm ien mɪn aupən ikɪn itəm ilat koatol

kəm itəmat. Kən otagian p̄ik, məto-inu nətouən asol rəhatəmat tətatiḡ əpəh e nego e neai.

Sol ne nəhag-əhagən

(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ “Itəmat nəkotahmen e sol kəm netəmim rafin e nətueintən.† ? Məto okəmə rəhan nətehenən t̄inikə, otahro muwa mətehen min? Təsəwir minən o nat kit min, okərakin, kən netəmim kotaliwək lan. ¹⁴ Itəmat nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən. Taon itəm kəmöl əpəh ilis e nitot, okol təsəhluaigən. ¹⁵ Kən etəmim kit t̄ikə məmə otasiepən e lait, kən məfətain-iəhau e kətim. Kəp, nian tasiepən e lait, kən in otəkəike mətu-pər ikin lait tatəpələh ikin məmə lait otasiəgəp̄in rafin n̄ipəgnoa nimə o netəmim rafin. ¹⁶ Kən e nolən ahmen min əm, otol rəhatəmat lait e nəmegəhən rəhatəmat tasiə məmə netəmim okotəplan wək w̄ir min itəm itəmat nəkoatol, kən ilat okotiləs-ipər nərgi tata Uhḡin itəm tətatiḡ e nego e neai.”

Lou rəha Moses

¹⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Təsəwirən məmə n̄ikitəmat otəht məmə emuwa məmə ekərakin Lou itəm Uhḡin təmos-ipən kəm Moses ne ien min aupən. !Kəp! Eməsuwamən məmə ekərakin ilat, məto emuwa məmə ekol n̄ipəti nəghatən min əh okotuwa motol n̄ipahrienən. ¹⁸ Pahrien, iatən kəm itəmat məmə nian nəptən

5:12: 2 Kron 36:16; Wək 7:52 † **5:13:** Sol tatol nagwənən tatətehen w̄ir, kən məsəratən. Təw̄ir məmə nolən rəhatat otətasitu e netəmim məmə ilat kotuwa netəm kotətuatip. Məto tərət okəmə nolən rəhatat tatiuw-pən netəmim e nolən rat. **5:14:** Jon 8:12; 9:5 **5:15:** Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 **5:16:** Efes 5:8-9; 1 Pita 2:12 **5:17:** Rom 3:31

ne neai kətuatig, kən Lou, in min otatig. Kən okol nat kit otəsikəən lan, nat əpnapin in leta əkəku agin, kən Lou otətul motol wək mətoarus-pa nəghatən min rafin rəha Lou kotuwa motol nīpahrienən lan. ¹⁹ Kən, o nat əh inəh, suah kit itəm tapəs Lou matəgətun netəmim min məmə ilat min okotapəs, nat əpnapin in Lou kit ləhau agin, kən okotaun-in suah əh məmə in ləhau agin e nərəmərəən rəha Uhgın. Məto suah kit itəm tatol Lou min əh, matəgətun netəmim lan, kən okotaun-in suah əh məmə in ilis agin e nərəmərəən rəha Uhgın. ²⁰ Iatən nəhlan kəm itəmat məto-inu, rəhatəmat nolən otəkəike mətuatip wir agin e niganəmti Uhgın, taprəkis-in nolən min rəha Farisi min ne iəgətun min rəha Lou itəm nīkilat əm təht məmə kotətuatip wir. Okəmə rəham nolən təsətuatip wirən nəhlan, kən okol nəsuwınən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın.”

Suah kit itəm neməha tatol
(Luk 12:57-59)

²¹ Kən Iesu təmən min məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən itəm iəgətun min kəmotən kəm pipi rat min rəhatəmat aupən. Ilat kəmotən məmə, ‘Əsotohamnuən etəmim,’ kən ‘Etəmim itəm təmohamnu itəm, otəkəike mətul e niganəmti kot mos nalpınən.’ ²² Məto io iatən kəm itəmat məmə, † okəmə suah kit neməha tatol o nat kit pian təmol, kən tətuatip məmə suah əh itəm neməha təmol, otətul e niganəmti kot. Kən okəmə suah kit tatən

5:18: Luk 16:17; 21:33 **5:19:** Jem 2:10 **5:21:** Eks 20:13; Dut 5:17 † **5:22:** Iesu təməsənən məmə Lou in tərət. Məto in tatən-iarəp lou itəm təwir pik, kən matek niki netəmim.

rat pian, kən tətuatip məmə in otətul e niġanəmti kaonsel asol. Kən okəmə suah kit tətəu-iərmis-in suah kit, § kən tətuatip məmə etəm təmən nəghatən əh otuwīn e niġəm asol.

²³ “Kən o nat əh inəh, okəmə nian natuwīn e olta e Nimə Rəha Uhgīn məmə onəkos-ipən nat kit kəm Uhgīn, mətə ikīn əh, niġim tīnəht pian itəm tatol neməha kəm ik o nat kit nəmol kəm in itəm təsahmenən, ²⁴ əpəs pitən rəham nat əh, kən muwīn məplan pian muəg-ətuatip-in nətəliġən rəhatəlau, muapəs nolə tikiṃir, muea iolitilau min, kən uarisig nəpanitəliġ muwīn mos-ipən nat kit rəham kəm Uhgīn e olta əpəh e Nimə Rəha Uhgīn.

²⁵ “Kən okəmə nəmol nat kit təsahmenən e etəmim kit, kən etəmim un tolkeike məmə otīləs ik muwīn e kot, təwīr məmə nakuwīn uəhai əm, nian nəsianən əh e kot, kən muəg-ətuatip-in niṃəgnəmtin rəhatəlau pitən. Okəmə nakapəs, etəmim un otīləs-ipən ik e nelmi etəm tətakil nəghatən, kən etəm tətakil nəghatən otos-ipən ik e nelmi polis, kən polis otīləs-ipən ik e kalapus.

²⁶ Niṃahrienən iatən kəm itəmat məmə, okəmə tol nəhlan, okul nəsietən e kalapus mətəarus nakətou rafin aġin nalṃinən rəham.”

Etəmim itəm tətakləh-in pətan

²⁷ Kən Iesu tətəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən u məmə, ‘Itəmat itəm nəmotol marit rəkis, nəsotakləh-inən niṃitan piṣin min.’ ²⁸ Mətə io, io iatən kəm itəmat məmə

§ 5:22: Nəghatən u “tətəu-iərmis-in,” tətəghat-in nəghatən min tahmen e “Ik iərmis,” o “Ik ialməl,” o “Rəhm-kapə təpia,” o “Ik nəti iərmis.” 5:22: 1 Jon 3:15 5:23: Mak 11:25 5:27: Eks 20:14; Dut 5:18

nian suah kit itəm tīnol marit rəkis tatəplan pətan pīsīn kit matolkeike məmə otakläh-in, kən in tīnol rəkis təfagə rat e nīkin, tahmen əm məmə in tīnakläh-in pahrien. ²⁹ Okəmə nīganəmtīm tol ik natol təfagə, kən təwīr məmə nakiləs-irəkis mərakin. Təməwīr məmə nīpətīm məsīn tikə, taprəkis-in nīpətīm rafin okərakin-pən e nīgəm asol namnun tikə. ³⁰ Kən okəmə nelməm tol ik natol təfagə, kən təwīr məmə nakətətīp rəkis mərakin. Təməwīr məmə nīpətīm məsīn tikə, taprəkis-in nīpətīm rafin okərakin-pən e nīgəm asol namnun tikə.”*

*Etənim itəm tətəpəs
rəhan pətan
(Mat 19:9; Mak 10:11-12;
Luk 16:18)*

³¹ Kən Iesu təmən mīn məmə, “Itəmat nəmotəto rəkis nəghatən u məmə, ‘Etənim itəm otəpəs rəhan pətan, in otəkəike mos-īpən naoa kit kəm in itəm tatəgətun məmə in tīnapəs in.’ ³² Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, okəmə pətan kit itəm təmol marit təsuwīnən mehm suah pīsīn kit, məto rəhan iərman tatol tifos mətəpəs in, kən suah un tatol təfagə rat. Kən okəmə pətan əh tatətəu-pən suah pīsīn, kən pətan əh tatol təfagə, məto nəmkakiəhən rəha iərman rəhan aupən. Kən suah u itəm tatit pətan əh, in mīn tatol təfagə.”

Noanawil mīn

5:29: Mat 18:9; Mak 9:47 * **5:30:** Inu nimaa nəghatən itəm tatəgətun məmə Iesu tolkeike məmə kitat okotəkəike motol wək askasik o napəsən rəhatat nolən rat mīn. **5:30:** Mat 18:8; Mak 9:43 **5:31:** Dut 24:1-4; Mak 10:4

³³ Kən Iesu təmən mīn mēmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit mīn itəm iəgətun mīn kəmotən kəm rəhatat pipi mīn aupən mēmə, ‘Nəsotətgəhlən noanawīl mīn rəhatəmat itəm nəmotos, məto nəkotəkəike motol nat naka itəm nəmotos noanawīl lan kəm Uhgīn mēmə nəkotol.’ ³⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat mēmə, sotos əmən noanawīl o nat kit mēmə otol rəhatəmat nəghatən təskasik. Sotosən noanawīl o nego e neai məto-inu ikin əh Uhgīn tatərəmərə lan, kən nolən əh tahmen mēmə noatos noanawīl o Uhgīn. ³⁵ Kən sotosən noanawīl o nətueintən məto-inu ikin əh Uhgīn tatərəmərə lan, kən nolən əh tahmen mēmə noatos noanawīl o Uhgīn. Kən sotosən noanawīl o Jerusalem məto-inu ikin əh in taon rəha Uhgīn, u in Kig asol ikin, kən nolən əh tahmen mēmə noatos noanawīl o Uhgīn. ³⁶ Kən sotosən noanawīl o rəhatəmat-kəpə, məto-inu rəhatəmat nəsanənən tīkə mēmə nəkotəuhlin noanutəmat kit tuwa mərueən o mapīn. Uhgīn əm tatərəmərə e natimnat e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nolən əh tahmen mēmə noatos noanawīl o Uhgīn. ³⁷ Məto apəs rəhatəmat nəghatən nian rafin otən əm nīpahrienən. Kən okəmə rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘əwəh,’ kən nakotən əm mēmə, ‘əwəh.’ Kən okəmə rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘kəpə,’ kən nakotən əm mēmə, ‘kəpə.’ Nəghatən mīn itəm kotəprəkis-in ‘əwəh’ o ‘kəpə,’ koatisi-pən e Setan.”

Nalpinən
(Luk 6:29-30)

5:33: 1 Kor 7:10-11 **5:33:** Lev 19:12; Nam 30:2; Dut 23:21

5:34: Aes 66:1; Mat 23:22; Jem 5:12 **5:35:** Sam 48:2; Aes 66:1

³⁸ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit məmə, ‘Okəmə suah kit tərəkīn nīganəmtīm kit, kən netəmim okotərəkīn mīn nīganəmtīn kit. Kən okəmə suah kit tərəkīn nəluəm kit, kən netəmim okotərəkīn mīn nəluīn kit.’ ³⁹ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə, nəsalpīnən nəratən kəm etəmim itəm təmōl tərət kəm ik. Okəmə suah kit təhai ik mem nīkapīm matip, kən nakəkəike maləlin-pən mīn nīkapīm mol pəs tem mīn. ⁴⁰ Kən okəmə suah kit tiləs ik mīan e kot, kən matəkəike ron ik məmə nakosipən rəham sot əkəku kəm in məmə otəg-ətuatip-in rəhatəlau nəratən, kən nakəkəike mos-ipən mīn rəham sot asol. ⁴¹ Kən okəmə mōpael kit rəha netəm Rom tətəkəike ron ik məmə nəkiləs rəhan kətim muwīn kilometa kitīəh, məto ik nakəkəike mīləs mīn muwīn kilometa kit mīn tol kəiu. ⁴² Okəmə suah kit tateasiə-in ron ik, kən ik nakəkəike mos-ipən kəm in. Kən okəmə suah kit tolkeike məmə in otos rəham nat kit muwīn kənu mos mītəlig mīn muwa, kən nəsənən məmə nakapəs, nakəkəike mos-ipən.”

*Nolən rəha nolkeikeən
tikimīr mīn
(Luk 6:27-28, 32-36)*

⁴³ Kən Iesu təmən mīn məmə, “Nəmotəto rəkis məmə, ‘Onəkotolkeike rəhatəmat mīn, kən motətəhau tikimīr mīn rəhatəmat.’ ⁴⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə onəkotolkeike rəhatəmat tikimīr mīn, kən motəfak o netəm mīn u itəm koatol nəratən kəm itəmat, ⁴⁵ kən nolən əh otəgətun məmə itəmat nenəti Uhgīn rəhatəmat itəm tətətig ilis e

nego e neai. Kæn otol næhlan mæto-inu ræhatæmat tata Uhgîn tæmol mîtgar tætasiegæpîn netæmim itæm kotæwir ne netæmim itæm kotærat, kæn in mætahl-ipa nuhuæn kæm netæm mîn u itæm ræhalat næmegæhæn tætuatîp, ne netæm mîn u itæm ræhalat næmegæhæn tæsetuatîpæn. ⁴⁶ ?Okæmæ nakotolkeike æm netæm mîn u itæm kotolkeike itæmat, kæn nikitæmat tæht mæmæ Uhgîn otætou itæmat o nolæn kit itæm tæwir? !Kæp! !Netæm mîn u itæm koatos mæni ræha takis, itæm katæn mæmæ netæm rat, ilat mîn kotolkeike ilat mîn! ⁴⁷ ?Kæn okæmæ nakotos æm itæmat mîn neen moatæghat kæm ilat mîn, mæto tahro? ?Nikitæmat tæht mæmæ nækoatol nat kit itæm in tæwir taprækis-in netæm æpnapîn? Kæp. Netæmim mîn itæm kæsotitunæn Uhgîn, ilat mîn koatol næhlan. ⁴⁸ Tol næhlan, itæmat nenæti Uhgîn, nækotækæike motol nolæn itæm in tæwir mætuatîp nian rafin, tahmen-pæn æm mæmæ ræhatæmat Tata Uhgîn in tatol.”

6

Nolæn mîn itæm tæwir kæm Uhgîn

¹ Kæn Iesu tæmæn mîn mæmæ, “Sotolæn mæmæ nækotol nolæn mîn itæm tæwir kæm Uhgîn mæmæ netæmim okotæplan itæmat ron. Okæmæ nækotol mæmæ netæmim okotæplan, kæn Uhgîn æpæh e nego e neai otæsætouæn itæmat ron.

Nolæn itæm tæwir o nos-ipænæn kæm ian-rat mîn

² “Tol næhlan, okæmæ nakotos-ipæn nat kit kæm ian-rat mîn mæmæ nakotasitu elat, næsotolæn e nolæn ræha netæmim itæm ræhalat nænæn tæwir,

məto nɪkɪlat tamkɪmɪk. Nian ilat kotasitu e ian-rat mɪn, rəhalat iolwək mɪn koatahl təwi moatol-arəp e nimə rəha nuəfɪmɪnən ne ihluə e suatɪp asol məmə netəmim okotɪtun. Koatol nəhlan məmə netəmim okotɪsiai-in ilat. Nɪpahrienən iatən kəm itəmat məmə, ilat kɪnotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nɪsiaiiən rəha netəmim. ³ Məto itəmat, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat mɪn məmə nakotasitu elat, nəkotəkəike motol məmə netəmim okəsotəplanən, nat əpnəpɪn rəhatəmat mɪn netəmim. ⁴ Otol nəhlan məmə netəmim okotəruru rəhatəmat nolən wɪr mɪn, kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mɪn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wɪr mɪn.”

Nolən rəha nəfakən
(Luk 11:2-4)

⁵ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgɪn e nəfakən, kən sotolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwɪr, məto nɪkɪlat tamkɪmɪk. Netəm mɪn əh, ilat kotolkeike məmə okotətul əpəh e nimə rəha nuəfɪmɪnən, ne ihluə e suatɪp asol, kən motəfak məmə netəmim okotəplan motəto ilat. Nɪpahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kɪnotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nɪsiaiiən rəha netəmim. ⁶ Məto nian nakotəghat kəm Uhgɪn e nəfakən, nakotuwin əpəh e nɪpəgnoa nimə rəhatəmat, kən motahtosig e toa, kən motəfak kəm Uhgɪn itəm tətətig ikin əh itəm netəmim kəsotəplanən itəmat. Kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mɪn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wɪr mɪn.

7 “Kæn nian nakotəghat kəm Uhgîn e nəfakæn, sotargətainən nəghatən mîn tepət tepət u nîpətin tikə, tahmen e netəm kotəruru Uhgîn. Nîkilat təht məmə rəhalat uhgîn mîn okotəto ilat o nəghatən mîn tepət itəm koatəfak moatən. 8 Sotolən məmə ilat ne, mətə-inu uarisig nakotətapəh ron, mətə rəhatəmat Tata Uhgîn tinitun rækis nat naka itəm nakotoleike.

9 “Kæn tol min-nəhlan, nian nakotəghat kəm Uhgîn e nəfakæn, kæn otəfak mihin nulan:

‘Tata rəhatimat itəm nətatig e nego e neai, pəs netəmim kotisiai-in ik.

10 Pəs nərəmərəən rəham tuwa, kæn pəs nat itəm ik nakolkeike in otuwa mol nîpahrienən lan ikîn-u e nətueintən, tahmen-pən əm ilis e nego e neai.

11 Os-ipa nagwənən kəm itimat tahmen-in rəha nian roiu.

12 Kæn aluin məsalpînən, nolən rat mîn rəhatimat, tahmen-pən əm məmə itimat ekotaluin məsotaskəlîm-iəkisən e nîkitimat nolən rat mîn rəha netəmim itəm koatol nəratən kəm itimat.

13 Kæn segəhan-inən itimat ekotuwîn ima nos-ipən-os-ipənən, ikîn itəm mətə oekotakiə motol nolən rat, mətə os-irækis itimat e nelmi Setan.’

14 “Okəmə itəmat nəkotaluin, məsotaskəlîm-iəkisən e nîkitəmat nolən rat mîn rəha netəmim itəm koatol kəm itəmat, kæn rəhatəmat Tata Uhgîn e nego e neai, in otaluin məsalpînən,

6:7: 1 King 18:26-29 **6:8:** Mat 6:32 **6:10:** Luk 22:42 **6:12:** Mat 6:14-15; 18:21-35 **6:13:** Luk 22:40; Jem 1:13; Jon 17:15; 2 Tes 3:3; 2 Tim 4:18

rəhatəmat nolən rat mīn. ¹⁵ Məto okəmə itəmat nəsotaluinən, motaskəlīm-iəkis e nikitəmat nolən rat mīn rəha netəmim itəm koatol kəm itəmat, kən okol rəhatəmat Tata Uhgīn otəsaluinən kən malpīn nolən rat mīn rəhatəmat.”

Nolən rəha nətuakəmən

¹⁶ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Nian nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgīn, sotolən niġanəmtitəmat təpou tahmen-pən e netəm mīn u itəm rəhatəmat nənən təwīr, məto nīkilat tamkīmīk. İlat koatol niġanəmtīlat tol pīsīn, məmə netəmim okotəplan ilat məmə nəumis tīnus ilat, kən netəmim okotīsīai-in ilat. Nīpahriənən iatən kəm itəmat məmə ilat kīnotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nīsīaiiən rəha netəmim. ¹⁷ Məto nian nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgīn, onəkotaikuas e niġanəmtitəmat, kən motol-pən oel etəmat, ¹⁸ məmə netəmim okəsotəplanən məmə nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgīn, kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mīn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wīr mīn.”

Nat təwīr əpəh e nego e neai

(Luk 11:34-36)

¹⁹ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Təsəwīrən məmə nəkotuargətāin rəhatəmat nat wīr mīn e nətueintən u məmə rəhatəmat nautə otepət, məto-inu e nətueintən u, wīn mīn kotitun nunən, kən namtəən titun nərəkīnən natimnat mīn əh, kən iakləh mīn kotitun nəhapən rəhatəmat nīmə motuwīn imə kəkləh-in rəhatəmat natimnat. ²⁰ Məto təwīr məmə nəkotuargətāin rəhatəmat nat wīr mīn

əpəh e nego e neai. İkin əh win min kəsotunən, kən namtəən okol təsərəkinən natimnat min əh, kən iakləh min okol kəsotakləh-inən. ²¹ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhruən rəhatəmat natimnat wir min koatəməhl ikin, məto nian rafin nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-ikın əh.

²² “Nıganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm nıpətım. Okəmə nıganəmtim mil kuəwir, tahmen əm məmə nıpətım tərıoah e nəhag-əhagən. ²³ Məto okəmə nıganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nıpətım in tərıoah e naluginən. !Kən okəmə nəhag-əhagən e nıpətım in napınəp əmən, tahmen əm məmə ik nəkətətıg e napınəpən asol agın-əh!”

²⁴ “Etəmim tıkə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəıu. Okəmə in tətalkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwıan, kən metəhau kit məsolən nəwıan. Okol nəsolən slef rəha Uhgın ne məni e nian kitiəh əm.”

*Təsəwırən məmə
nakotətəlig-in pık
(Luk 12:22-31)*

²⁵ Kən İesu təmən məmə, “Kən o natimnat min əh, io iatən kəm itəmat məmə, təsəwırən məmə nakotətəlig-in pık rəhatətmat nəmegəhən məmə onəkotun naka, kən motənim naka. Kən təsəwırən məmə nakotətəlig-in pık nıpətıtəmat məmə onəkotos hiə rəhatəmat napən. ?Nəukəti nəmegəhən rəhatımat tatəmegəh əm e nagwənən, o kəp? Kəp. ?Kən naka in nat asol o nıpətıtət,

6:20: Mat 19:21; Luk 18:22 * **6:23:** Nıpətın kit rəha “nıganəmtim mil kuəwir” təmə, ik etəm kit itəm nıkim tagien o nasıtıən netəmim e rəham məni. Kən nıpətın kit rəha “nıganəmtim mil kuərat” təmə, ik iaumis kit.

napən, o kəp? Kəp. ²⁶ Otəplan-tu mənig mīn itəm koatiwīg moatan. Ilat kəsotasumən, kən ilat kəsotələhəu-wirən nagwənən e nīpəgnoa nimə, mətə Tata rəhatəmat e nego neai, in tatos-ipən nagwənən kəm ilat. ?Kən e niganəmtin, nikitəmat təht məmə in tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig mīn? !Əwəh! ²⁷ ?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsəfin-pənən aua kitiəh əm e rəhatəmat nəmegəhən.

²⁸ “? Kən təhrol nikitəmat tatəht pik napən onəkotuwīn lan? Nikitəmat təht-tu nəguī nig mīn itəm koatəwiə əpnapīn əm. Ilat kəsotol pikən wək o nəhlən rəhalat napən. ²⁹ Mətə ekən kəm itəmat məmə Kig Solomon, in etənim rəhan nautə tepət, kən rəhan napən itəm tatuwīn-in, ilat kotəwir mo-taprəkis. Mətə nəguī nig əpnapīn mīn kotəwir taprəkis-in rəhan napən. ³⁰ Uhgīn təmol manuwihl əpnapīn əm təwir pik e nəguī nig mīn əh. Mətə manuwihl əh in rəha nian kitiəh əm, kən olawīg kuwan e nigəm. ?Kən okəmə Uhgīn tatol-wir manuwihl əh, kən nikitəmat təht məmə Uhgīn otos-ipinə napən itəm nəkotəkəike motuwīn lan? !Əwəh! In otol nəhlan. !Ei, rəhatəmat nahatətəən in təkəku agīn!

³¹ “Tol nəhlan, təsəwirən məmə itəmat nakotətəlig-in pik məmə, ‘?Ekotun naka?’ o ‘?Ekotənim naka?’ o ‘?Ekotos hiə napən motuwīn-in?’ ³² Sotətəlig-in pikən. Netəm itəm kotəruru Uhgīn, ilat koatətəlig-in pik natimnat itəm tol nəhlan. Mətə itəmat nenətī Uhgīn mīn, kən

rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in titun məmə nəkotəkəike motos natimnat min əh. ³³ Məto pəs onəkotol nərəmərən rəha Uhgın, ne nəmegəhən ətuatip itəm Uhgın tolkeike, ilau okuətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat. Nian nəkotol nəhlan, kən Uhgın otos-ipinə min natimnat min əh kəm itəmat. ³⁴ Tol nəhlan, təsəwirən məmə nakotətəlig-in pik natimnat itəm onəkotəkəike motos olawig, məto-inu natimnat rəha olawig, ilat rəha olawig. Nəratən rəha nian kitiəh, in tinahmen rəkis rəha nian kitiəh.

7

*Sotakilən nolən rəha
suaḥ kit min
(Luk 6:37-38, 41-42)*

¹ Okəmə nakotakil rat netəmim, kən Uhgın otələhəu nəghatən rəha nalpınən rəhatəmat. ² Tol nəhlan məto-inu, nəghatən əskasik itəm nakoatən məmə suaḥ kit in etəm rat, kən Uhgın otətəu-pən əm o nənən rəhatəmat nolən rat min. Okəmə nakotakil etəmim e nolən itəm tətəuatip, kən Uhgın otakil itəmat e nolən itəm tətəuatip. Məto okəmə nakotakil rat netəmim e nolən əskasik, kən Uhgın otakil itəmat e nolən ahmen min əm. ³ ?Tahro nakoatən nimismisi nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat min, məto itəmat nəsoṭəplanən nig asol itəm tətətig e niganəmtitəmat? ⁴ ?Kən tahro nakoatən məmə, 'Ei piak, pəs ekos-irəkis nimismisi nig e niganəmtim,' məto nəsoṭəplanən nig asol e niganəmtitəmat? ⁵ !Rəhatəmat nənən təwir, məto

6:32: Mat 6:8 **6:33:** 1 King 3:11-14; Sam 37:4,25; Rom 14:17

7:1: Rom 2:1; 1 Kor 4:5; Jem 4:11-12 **7:2:** Mak 4:24

nīkitəmat tamkīmīk! Otaupən, motos-irəkis nig asol e niganəmtitəmat, kən nəkotitun nəplan wīrən nohrəkisən nīmīsmīsī nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat mīn.

⁶ “Sotos-ipənən natimnat rəha Uhgīn kəm kuri mīn, kən sotəraķin-pənən rəhatəmat nat wīr mīn kəm pikəs mīn.* Okəmə nəkotol nəhlan, kən ilat okotaliwək lan kən moteirair motus itəmat.”

*Nolən ətuatip o nətapəh-inən nat kit o Uhgīn
(Luk 11:9-13; 6:31)*

⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgīn o natimnat, kən in otos-ipīnə kəm itəmat. Kən otegəs-in pəs nakotehm. Kən otəht-əht toa pəs toa oterəh otəmat. ⁸ Ekən nəhlan məto-inu netəmim rafin itəm koatətapəh-in, kən okotos. Kən netəm mīn u itəm koategəs-in, kən okotehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

⁹ “? Itəmat pah, nian nətīn tatətapəh-in pīret, məto in tatos-ipən kəpiel? !Kəp! ¹⁰ ?O, nian in tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ipən sīnek? !Kəp! ¹¹ Nat əpnapīn itəmat netəmim rəha nətueintən nakotərat, məto nakoatos-ipən natimnat wīr mīn kəm nenətītəmat mīn. !Məto Tata Uhgīn e nego e neai, nolən rəhan in təwīr pik maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nīpahrienən, in otos-ipən natimnat wīr mīn kəm netəm mīn u itəm koatətapəh-in ron!

* **7:6:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “sotəraķin-pənən rəhatəmat perel kəm pikəs mīn.” Perel u, in kəpiel kit itəm nəmtin tiəkis. Təmīsī-pən e niki iarou. Kəm-naka, “kuri” ne “pikəs” katuəpsen-pən netəm rat. **7:7:** Mak 11:24; Jon 14:13; 15:7; 16:23-24 **7:8:** Jon 15:7; Jem 4:3; 1 Jon 3:22 **7:11:** Jem 1:17

¹² Kən tol nəhlan, otol təwîr kəm netəmim rafin e nolən mîn rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol min kəm itəmat. Inu nîpəti Lou itəm Uhgîn təmos-ipən kəm Moses, ne nəukəti nəghatən itəm təmos-ipən kəm ien mîn aupən.”

Suatîp kəiu
(Luk 13:24)

¹³ Iesu təmən mîn məmə, “Itəmat onəkotəkəike motuwîn-pən e nafiluə itəm təkəku, mətə-inu nafiluə itəm iahgin ne suatîp itəm timətig əm tatuwîn o nərəkinən, kən netəmim tepət koatuwîn-pən e nafiluə əh. ¹⁴ Mətə nafiluə itəm təkəku, ne suatîp itəm tiəkis tatuwîn o nəmegəhən, kən netəmim noan məsin əm okotəplan.”

Nîg ilau noan
(Luk 6:43-44)

¹⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Oatəto wîr itəmat o ien eiueiuə mîn. İlat koatuwa moatəghat mətig e nolən əpou tahmen e sipsip, mətə əpəh imə e nîkilat, ilat kotahmen e kuri iarupin. ¹⁶ Kən e nəmegəhən rəhalat, nəkotəplan noan, kən nəkotitun naka tətətig e nîkilat. Netəmim okol kəsotuwînən e nolkosik o iapil-iapil moatəhl noa nîg itəm təwîr mətəhen tahmen e krep o fik. ¹⁷ Tol min-nulan, nîg itəm təwîr tatoe-in noan itəm təwîr, mətə nîg itəm tərət tatoe-in noan itəm tərət. ¹⁸ Nîg itəm təwîr okol təsəe-inən noan itəm tərət, kən nîg itəm tərət, okol təsəe-inən noan itəm təwîr. ¹⁹ Nîg mîn rafin itəm kəsotəe-inən noalat itəm təwîr, okəte

7:12: Mat 22:39-40; Luk 6:31; Rom 13:8-10 **7:15:** Mat 24:24; Wək 20:29; 2 Pita 2:1 **7:16:** Kal 5:19-22; Jem 3:12

rækis ilat, kærakin-pæn ilat e nigəm. ²⁰ Tol nəhlan, e nəmegəhən rəha ien eiueiuə min əh, onəkotəplan noan, kən nəkotitun naka tətatiḡ e nikilat.

²¹ “Sənəmə netəmim rafin itəm kotaun-in io motən məmə, ‘Iərəməərə, Iərəməərə,’ itəm ilat kotitun nuwinən motatiḡ ahgin nərəmərəən rəha Uhgın məto ilat min əm u itəm koatol nəwia rəhak Tata itəm tətatiḡ e nego e neai. ²² E nian Uhgın otakil netəmim rafin, netəmim tepət okotən kəm in məmə, ‘!Iərəməərə, Iərəməərə! ?Tahro? ?Nəkıtun o kəp məmə, itimat emotən-iarəp nəghatən rəham itəm nəmos-ipa kəm itimat, kən motəhg-iarəp narmin rat min e nərgəm, kən motol natimnat pişpis min e nərgəm?’ ²³ Kən oekən-ipən ətuatıp kəm ilat məmə, ‘Aupən ekəruru itəmat, kən u-roiu min ekəruru itəmat. !Otuwin isəu ron io, itəmat netəm noatol nolən tərat!’ ”

*Etəmim kaiu kəmiailəkin nimə
(Mak 1:22; Luk 6:47-49)*

²⁴ Kən Iesu təmol namnun rəhan nəghatən məmə, “Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən moatol, kən onəkotahmen e etəmim itəm tenatiḡ, in təmiləkin-pən nəukəti rəhan nimə e kəpiel. ²⁵ Kən nuhuən təməfik, kən naruəh taiu, kən nimətag asol teled moh nimə. Məto nimə təsietən məto-inu kəmiləkin-pən nəukətin e kəpiel. ²⁶ Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən məsotolən, kən onəkotahmen e etəmim itəm təsətəliḡ-in wirən nolən natimnat kən in ialməl, in təmiləkin-pən nəukəti rəhan nimə e niməkləkil əm. ²⁷ Kən nuhuən

təməfik, kən naruəh taiu, kən nimətag asol teel moh nimə. Kən nimə təmiet, kən nian təmiet, məto təmərat agin.”

Nəghatən rəha Iesu, nəsanənən tətətig lan

²⁸ Kən nian Iesu təmol namnun rəhan nəghatən, kən netəmim narmilat təmiwig pik ron, ²⁹ məto-inu nian tətəgətun, sənəmə tahmen e rəhalat iəgətun min rəha Lou, məto rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin.

8

*Iesu təmol-wir suah kit təmos nimisən u leprosi
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)*

¹ Nian Iesu təmeiuaiu-pa e nitot, netəmim tepət kəmotətəu-pən. ² Kən suah kit nimisən u leprosi* təmol təmuwa ron, misin-pən nulin o Iesu, kən mən məmə, “Iərəmərə, okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wirən io kən mafəl rəkis namkimikən lak.” ³ Kən Iesu təməg-əfəmäh-in nelmin mələhəu-pən lan, mən məmə, “Əwəh. Iakolkeike. Əwir-ta.” Kən roiu agin-əh, nimisən leprosi təmagim mikə lan. ⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Əsən-iarəpən natimnat min u kəm netəmim, məto uwın əm mehm pris kit pəs in tehm məmə nipətim tinol min-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tinikə,

7:29: Mak 1:22; Luk 4:32 * **8:2:** E Naoa Rəha Uhgın, nəghatən u “leprosi” tətəghat-in nimisən pisin pisin min rəha nuwigitəm. Nimisən min u tətərəkin nuwigitəm, kən Lou rəha Moses tətən məmə suah kit itəm təmos nimisən nəhlan, in tamkimik e nigənəmti Uhgın. Afın Lev 13-14.

kən netəmim okotitun məmə nīpahrienən nīnəwīr, kən rəham namkimikən tīnikə.”

*Nahatətəən rəha etəm-iasol kit rəha mopael mīn
(Luk 7:1-10)*

⁵ Kən Iesu təmuwīn miet-arəpən əpəh e taon Kapaneam, kən etəm-iasol kit rəha mopael mīn rəha netəm Rom təmuwa məplan Iesu, kən mətasək-pən ron matən məmə, ⁶ “İərəməərə, rəhak iolwək tatimis, kən mətapil əpəh e nīmə rəhak, nīpətīn rafin təmimis, kən tatəto tərət pīk.” ⁷ Kən Iesu təməni-pən kəm in məmə, “Oekimnə mol in təwīr mīn.”

⁸ Kən etəm-iasol rəha mopael mīn təməni-pən kəm in məmə, “İərəməərə, io etəmim kit itəm esətuatipən, kən esahmenən məmə ik onəkuwa e rəhak nīpəgnoa nīmə. Ən əm nəghatən kit, kən ekītun məmə in otəto təwīr mīn. ⁹ Ekītun məmə nīmīsən əh otəkəike mol nəwīam, məto-inu io mīn, rəhak netəm-iasol mīn kotərəməərə lak, kən iatol nəwialat, kən mopael mīn neen əh-ikin itəm io ekərəməərə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwīn,’ kən tuwīn. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən tol nat əh.”

¹⁰ Nian Iesu təməto nəghatən əh, kən narmin təmiwig pīk ron, kən təməni-pən kəm netəmim itəm koatuarisig-in məmə, “Nīpahrienən iakatən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm Isrel. Kən nat əpnəpīn noanol mīn rəha Isrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətəən təskasik təhmen-pən lan. ¹¹ İatən kəm itəmat məmə netəmim tēpət okotisi-pən e nīkalīn par ikin ne e nīkalīn

pah ikin, okotuwā motagwān kitiah e tepil ilat Epraham, ne Aisak, ne Jekop əpəh e nərəmərən əpəh e nego e neai. ¹² Məto itəmat noanol rəha Isrel itəm Uhgīn təmaupən mītəpun itəmat məmə in otərəmərə etəmat, in otərakin-pən itəmat ihluə e napinəpən, kən ikin əh, netəmim okotasək kən moatəto tərət, kən moatəgətāin nəluilat mīn.”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm etəm-iasol rəha mopael mīn məmə, “Atuwīn. Rəham iolwək otəwīr tol əm məmə inu ne nəmahatətə məmə Uhgīn otol mihin.” Kən e nian ətuatip əh, nīpəti iolwək rəha etəm-iasol rəha mopael mīn təmuwa məwīr mīn.

Iesu təmōl nīmīsən tēpət kotəwīr mīn

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Kən Iesu təmuwīn e nīmə rəha Pita, kən muwīn imə məplan uhu Pita tatətəp-ətəp mətapil.

¹⁵ Kən təmæg-əfəməh-in nelmīn mək nelmi pətaguīhl un, kən nətəp-ətəpən təmagim mīkə, kən tīnətul. Kən mīnatol nagwənən nigī Iesu.

¹⁶ Kən ehnaipən in, netəmim kəmotəmīk netəmim tēpət itəm narmin rat tətətig elat motuwa o Iesu, kən Iesu təməhg-iarəp narmin rat mīn e nəghatən əm rəhan, kən mol-wīr netəmim rafin itəm koatimīs. ¹⁷ Natimnat mīn əh təmōl nəhlan məmə otol nəghatən rəha ien Aesea tuwa mol nīpahrienən lan, itəm təmən aupən ikin məmə, “In təmos-irəkīs nīmīsən mīn rəhatat, kən mol nīpətītāt mīn itəm kotahmə, kotəwīr.”

Etəmim kəiu kəmīoalkeike məmə okīauarisig-in Iesu

(Luk 9:57-62)

18 Kən nian Iesu təməplan nimanin netəmim itəm koatitelau in, kən təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə okotuwın e nıkalı lek entənıpən-pən. 19 Kən iəgətun kit rəha Lou təmuwa mən-ipən kəm in məmə, “İəgətun. Hiə ikin onakatuwın-pən ikin, oekətəu-pən ik.”

20 Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Kuri iarupın min, rəhalat nıpəg tatig o napılən, kən mənig min nimaalat tatig o napılən. Məto Nəti Etəmim,† in rəhan nimə rəha napılən tikə məmə otuwın mapıl ikin.”

21 Kən etəmim kit min rəha Iesu təmuwa mən-ipən kəm in məmə, “İərəmərə. Oekətəu-pən ik məto, pəs ekuwın pitən mitənım rəhak tata.”

22 Məto Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Ətəu-pa io. Netəmim itəm kəsotolən nəwia Uhgın, in təhmen əm məmə ilat kınotimis rəkis. Pəs ilat okotuwın motitənım rəhalat netəmim itəm kəmotimis.”

*Iesu təmən-iəhau nimətag asol e Lek Kalili
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

23 Kən Iesu təmuwın e pot, kən rəhan min netəmim kotuwın ilat min. 24 Kən təsuwəhən, nimətag asol kit tətul kən minol peau-peau asol min e lek, kən nəhau tatər-pən e pot, iuəhkır əm pot tətəmım, məto Iesu tətapıl. 25 Kən kəmotuwın motəhgaiir e Iesu motən-ipən məmə, “!İərəmərə! ! Osmegəh kitat! !Otəsuwəhən kotəmım!”

† **8:20:** Nian Iesu təmən nərgin u “Nəti Etəmim,” tatəghat-in atıp in. Nərgin u təmiet e Naoa rəha Daniel ne naoa pisin pisin min e Oltesteman. Kən nıpətin təmə suah kit itəm təmisi-pən o Uhgın kan matos nepətən rəha Uhgın. **8:20:** 2 Kor 8:9 **8:24:** Sam 4:8

²⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro nakotəgin pik? Rəhatəmat nahatətəən təkəku agin.” Kən təmətul mən-iəhau nımətag ne peau-peau asol mın. Kən nımətag təmuraħl nelmın, kən tınəməlinu tınəməlinu. ²⁷ Kən netəmim rəha Iesu narmilat təmiwig pik moatən məmə, “!Ei! ?Etəmim naka u? Nat əpnarın nımətag ne nəhau, məto ilau kətioal nəwian.”

*Iesu təməhg-iarəp narmın rat e etəmim kəiu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Kən nian Iesu təmuwa miet-pa entənıpən-pən e lek, ikın Katara, kən etəmim kəiu itəm narmın rat mın kotatig elau kəmiaiet-arəpa məmə okuəplan Iesu. İlau kəmiaşıpən e nıpəg kəpiel mın, ikın katitənım netəmim ikın. İlau kuəsanən mətioħ netəmim, kən netəmim koatəgin nuwın-pənən ikın. ²⁹ Kən əmun narmın rat mın itəm kotatig elau kəmotaget əfəməħ motən məmə, “!Ik Nəti Uhgın! ?Nəmuwa məmə nakahrol itimat? ? Nəmuwa məmə nakol nalpınən kəm itimat itəm təsolən əħ nian rəhan?”

³⁰ İuəħkır əm olat, pikəs mın tepət əħ-ikın kotagwən, ³¹ kən narmın rat mın kotasək-pən o Iesu motən məmə, “Okəmə nəkəhg-iarəp itimat, aħlipən itimat ekotuwin e pikəs mın əħ.”

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin.” Kən narmın rat mın kəmotiet elau, motaiu motuwın e pikəs mın, kən əmun pikəs mın ilat rafın kəmotaiu moteiuaiu ikın təkul-əkul ikın, kən motiet-pən e lek motamnım. ³³ Kən netəmim itəm koatehm pikəs mın, kəmotagım motuwın e

taon motən-iarəp natimnat rafin, ne natimnat itəm Iesu təmöl kəm suah mil itəm narmin rat min kotatig elau. ³⁴ Kən əmun netəmim rafin rəha taon kəmotuwa məmə okotəplan Iesu. Kən nian kəmotəplan in, kən kəmoatəkəike əskasik kəm in məmə otəkəike miet əh-ikin əh.

9

*Iesu təmöl-wir etəm
nīpətīn təmīmīs*

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Kən Iesu təmuwin e pot muwin entənīpən-pən e lek, kən miet-arəpa iman ikin, e taon Kapaneam.

² Kən netəmim neen kəmotiləs etəmim kit motuwa ron. Nīpətīn məsin təmīmīs, kən mətapil e rəhan nīmītiwin. Kən nian Iesu təməplan rəhalat nahatətən, kən təmən-ipən kəm etəm tatīmīs un məmə, “Nətik, əsəginən. Rəham nolən rat min emos-irəkis rəkis.”

³ Kən nian kəmotəto nəghatən əh, iəgətun min neen rəha Lou kotən-ipən kəm ilat min məmə, “Nəghatən əh tərət. Suah əh tatəghat məmə otol məmə in Uhgīn.”

⁴ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “? Tahro itəmat nakoatos nətəligən itəm tərət min-nulan? ⁵ ? In pəruən timətīg məmə oekən, məmə, ‘Emafəl rəkis rəham nolən rat min,’ o ‘Ətul maliwək?’* ⁶ Kən roiu ekol nat kit məmə nəkotitun məmə Nəti Etəmim tatos nepətən ikin-u e nətueintən məmə otafəl rəkis

9:1: Mat 4:13 **9:4:** Luk 9:47; Jon 2:25 * **9:5:** Okəmə Iesu titun nol-wirən suah kit, kən tatəgətun məmə tatos nəsanənən o Uhgīn məmə otafəl rəkis nolən rat min rəha netəmim.

təfagə rat mɪn.” Kən in təmən-ipən kəm suah əh tatimɪs məmə, “Ətul mɪləs rəham nɪmɪtiwɪn maliwək matuwɪn latuənu.” ⁷ Kən suah u tatimɪs təmətul maliwək matuwɪn latuənu. ⁸ Kən nian nɪmanɪn netəmim kəmotəplan nat əh, kən kəmotəgɪn, kən motənwiwi nərgɪ Uhgɪn itəm təmos-ipən nepətən kəm etəmim məmə otol nəhlan.

Iesu təmaun-in Matiu
(*Mak 2:13-17; Luk 5:27-32*)

⁹ Kən Iesu təmaliwək muwɪn məsɪn mɪn, məplan suah kit, nərgɪn u Matiu. In etəmim itəm tatos məni rəha takɪs, kən tatəpələh ikɪn katətou-pən takɪs ikɪn. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Uarisig-in io, muwa etəmim rəhak.” Kən in təmətul muarisig-in Iesu.

¹⁰ Kən Iesu təmuwɪn mətagwən e nɪmə rəha Matiu, kən netəmim tepət rəha nosən məni rəha takɪs kəmotuwa, kən netəmim tepət itəm koatol təfagə rat† kəmotuwa, kən ilat kəmotuwa motəpələh motagwən ilat Iesu ne rəhan netəmim.

¹¹ Kən nian Farisi mɪn kəmotəplan nat əh, kən kotən-ipən kəm netəm rəha Iesu məmə, “?Tahro rəhatəmat iəgətun tətəgwən kələh ilat netəm koatos məni rəha takɪs ne netəm koatol təfagə?”

9:6: Jon 17:2 † **9:10:** Farisi mɪn, ilat kəmoatətəu-pən wɪr aɡɪn-əh Lou rafɪn itəm Uhgɪn təmos-ipən kəm Moses məmə Moses otos-ipən kəm netəm Isrel. Kən ilat koatətəu-pən wɪr mɪn nəghatən mɪn itəm kəmotisi-pən e Lou rəha Moses, məto netəmim əm kəmotol, sənəmə Lou ətuatɪp mɪn rəha Uhgɪn. Kən Farisi mɪn, katən məmə netəmim rafɪn itəm kəsotətəu-pənən lou əlkələh mɪn əh, ilat iol təfagə. **9:11:** Luk 15:2

12 Məto Iesu təməto rəhalat nəghatən kən təmən-
ipən kəm ilat məmə, “Etənim itəm təsimisən
təsuwinən məplan tokita. Məto etənim u
itəm tatimis, in otəkəike muwin məplan tokita.

13 Otuwin motegəs-in motol nıpəti nəghatən u
pahrien itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

‘Nat kit tatol nıkkik tətəgien, inu məmə
onəkotasəkitun netənim, məto sənəmə
rəhatəmat sakrifais mın itəm nəkoatol
moatos-ipa kəm io itəm tatol nıkkik
tətəgien.’‡

Iatən tol min-nulan məto-inu eməsuwamən məmə
ekaun-in netəm mın u itəm nıkkilat təht məmə
kınotətuatıp rəkis məmə okotuarisig-in io, məto
emuwa məmə ekaun-in netəm mın u, netəm nol
təfagə məmə okotuarisig-in io.”

Nolən rəha napəsən nagwənən o Uhgın
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Kən netənim rəha Jon Baptais kəmotuwa
motəplan Iesu motən-ipən kəm in məmə, “Əplan-tu.
İtimat ekotətuakəm motapəs nagwənən motəfak
kəm Uhgın, kən Farisi mın, ilat mın koatol mihin.
?Məto təhrol e rəham netənim kəsotolən nəhlan?”

15 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nian
netənim koatol marıt rəha suah kit, kən in tətətig
e nagwənən rəhan ilat in mın neen, nıkkitəmat təht
məmə in mın neen okotasək? !Kəp! Məto nian
əh-ikin itəm tatuwa məmə netənim okotiləs-irəkis

9:13: Hip 10:8; Hos 6:1-6; Maeka 6:6-8; 1 Saml 15:22 ‡ **9:13:**
Nian Uhgın təmən nəhlan, nıpətin məmə in otapəs rəhalat sakrifais
mın məto-inu nəratən tətətig e nıkkilat. Uhgın təmən məmə ilat
kotəkəike motasəkitun netənim. **9:14:** Luk 18:12

etəmim itəm katol nagwənən rəhan. Kən e nian əh, in mīn neen kotitun napəsən nagwənən.

¹⁶ “Kən etəmim kit tīkə məmə otos nīmismisi nīməhan wi kit, kən məhlətain-pən e nīməhan oas rəhan itəm təməhap, məto-inu okəmə tol nəhlan, kən nīmismisi nīməhan wi titun nəhapən nīməhan oas, kən ikin təməhap ikin aupən titun nuwamən mol iahgin pik agin.

¹⁷ “Kən etəmim kit tīkə məmə otos wain itəm kəmol wi, kən miuw-pən e pətəl oas u təskasik itəm kəmol e nuwigi nəni. Okəmə tol nəhlan, kən wain otahləpik, kən pətəl otəhap, kən wain otəhtəg, kən pətəl otərat. § Məto wain itəm kəmol wi okəkəike kiuw-pən e pətəl itəm kəmol wi tīmətmətig, kən wain ne pətəl katuəməhl wir.”*

Pətagwəhl kit itəm tatimīs ne pətan əkəku kit itəm təmimīs

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Nian Iesu tatən-ipən natimnat mīn əh kəm ilat, etəm-iasol kit tuwa misin-pən nulīn o Iesu məmə, “Nətik pətan əkəku təmimīs roiu əm. Məto wa, mələhəu-pən nelməm lan, kən otəmegəh mīn.”

¹⁹ Kən Iesu təmətul ne rəhan netəmim, motuarisig-in suah un motuwīn.

²⁰ Kən əmun pətan kit əh-ikin itəm tatos nīmīsən rəhalat nīpitan nian rafin əm, mīnos nup tuelef. † Kən pətan əh təmisi-pən e məntaa Iesu ikin, kən meapən mek nīpəgnəmti kot məsin rəhan, ²¹ təmöl

§ 9:17: Afın futnot e Luk 5:37 * 9:17: Iesu təmən nəhlan məmə in otəgətun ilat məmə rəhan nəgətunən in tuwiwi mol pīsın e nəgətunən rəha Farisi mīn ne iəgətun mīn rəha Lou. † 9:20: Lou təmən məmə nīmīsən u leprosi təmöl pətan əh tamkīmīk, kən okəmə tatek suah kit, kən in mīn otamkīmīk.

nəhlan məto-inu tatən atip kəm in məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nımısən otol nannun.”

²² Kən İesu təmeirair məplan pətan əh, kən mən-
ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, əsəginən. Rəham
nahatətəən təmol ik nınəwir min.” Kən e nian əh,
rəhan nımısən təmikə.

²³ Kən nian İesu təmuwa miet-arəpa e nımə rəha
etəm-iasol əh, kən təmuwin imə məplan netəmim
koatahl nau motan napuən lan rəha nımısən, kən
netəmim kəmoatasək pik. ²⁴ Kən İesu təmən-
ipən məmə, “Otiet motuwin isəu, məto-inu pətan
əkəku un təsimısən, məto in tətəpil əm.” Kən
ilat kəmotalah e İesu. ²⁵ Məto nian netəmim
kəmotiet motuwin ihluə, kən tuwin imə, maskəlim
nelmi pətan əkəku, kən pətan əkəku un təmətul.
²⁶ Kən nannusən rəha nat u təmaiu mıtəlau rafin
e nəptən əh.

İesu təmol-wir iganəmtin rat kəiu

²⁷ Kən nian İesu təmiet ikın əh, məto iganəmtin
rat mil kəiu kəmuətəu-pən in, kən mətuagət əfəməh
məmə, “!Mipi Kig Tefit, asəkitun itımlau!”

²⁸ Nian İesu tınuwin əpəh imə, kən iganəmtin
rat mil kuea ron. Kən İesu təmən-ipən kəm ilau
məmə, “?İtalau nətuahatətə məmə ekıtun nol-wirən
nıganəmtitəlau, o kəp?” Kən ilau kuən-ipən məmə,
“Əwəh, İərəməərə.”

²⁹ Kən İesu təmələhəu-pən nelmin e
nıganəmtitəlau mən-ipən məmə, “Uhgın otol-wir
nıganəmtitəlau məto-inu nəmuahatətə lan.” ³⁰ Kən
nıganəmtitəlau tınəwir kən kınatəplan nat. Kən

Iesu təmən-ipən əskasik kəm ilau məmə, “Onəsüən-iarəpən natimnat mın u kəm netəmim.” ³¹ Məto ilau kəmiaiet mian, kən muən-iarəp namnusən rəha Iesu tuwın mıtəlau e ikin mın rafin e nəptən u.

Iesu təməhg-iarəp narmın rat e etəm təruru nəghatən

³² Nian suah mil u kəmiaiet, netəmim kotiləs etəmim kit təruru nəghatən motuwa o Iesu. Suah əh in təruru nəghatən məto-inu narmın rat tətətig lan. ³³ Kən Iesu təməhg-iarəp narmın rat e suah əh, kən tınatəghat. Kən nımanın netəmim narmılat təmiwig pik ron, kən motən məmə, “Suah kit təsəplanən nat kit tol nulan əpəh Isrel nian kit ne.”

³⁴ Məto Farisi mın kəmotən məmə, “Tatos nəsanənən o etəm-iasol rəha narmın rat mın məmə otəhg-iarəp narmın rat mın.”

Iesu nıkin təmāhmə pik o netəmim

³⁵ Kən Iesu təmaliwək matuwın e taon ne latuənu mın rafin, kən matəgətun əpəh e nıpəgnoa nımə mın rəha nuəfiminən, matən-iarəp namnusən təwır rəha nərəmərən rəha Uhgın, kən matol-wır netəmim rafin itəm koatımıs, ne netəmim rafin itəm nıpətılət tərət koatəwır. ³⁶ Nian təməplan nımanın netəmim tınepət pik, kən nıkin təmāhmə pik olat məto-inu kınotos pik nahməən, kən motəruru nasıtu-atıpən e rəhalat nəmegəhən, kınotahmen e sipsip mın itəm etəmim tıkə o nehmən ilat. ³⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan

9:30: Mat 8:4 **9:33:** Mak 2:12 **9:34:** Mat 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15 **9:35:** Mat 4:23; Mak 1:39 **9:36:** Nam 27:17; 1 King 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34

mīn netāmim māmə, “! Otəplan-tu! Nagwənən tepət əpəh e nasumən itəm kīnotīmətə, mətə iolwək mīn noan məsīn əm kotəulək-in. ³⁸ Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən māmə otahl-ipa iolwək mīn tepət māmə okotuwīn kəulək-in nasumən rəhan.”

10

Netəm tuelef rəha Iesu

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Kən Iesu təmaun-in netəm tuelef rəhan kotuwa kitīəh, kən mos-ipən nəsanənən kəm ilat māmə ilat kotitun nəhg-iarəpən narmin rat mīn e netāmim, kən motitun nol-wīrən nīmīsən mīn rafīn, ne netəm mīn u nīpətīlat təmərət.

² Kən inu nərgi netəm tuelef rəha Iesu: in taupən Saimon, u nərgīn kit mīn un Pita; ne təhan Antru; ne Jemes ne pian Jon, nəti Sepeti mil; ³ ne Filip ne Patolomiu; ne Tomas ne Matiu, etāmim rəha nosən mənī rəha takīs; ne Jemes nəti Alfeas; ne Tateas; ⁴ ne Saimon u kətaun-in māmə Selot;* ne Jutas Iskariot u təmegəhan-in-pən Iesu tuwīn e nelmi rəhan tikimīr mīn.

Iesu təmahl-iarəp rəhan netāmim tuelef

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Kən nian Iesu təmahl-iarəp rəhan netāmim tuelef māmə okotuwīn motol wək rəhan, təmaupən məghat kəm ilat māmə, “Itəmat onəsotuwīnən o netəm mīn un sənəmə noanol mīn rəha Isrel, kən məsotuwīnən e taon kit rəha

9:37: Luk 10:2 **10:1:** Mak 6:7; Luk 9:1 * **10:4:** Selot in suah kit itəm in tatətul əskasik o kantri rəhan. Əplan e tiksonari.

netəm Sameria, ⁶ mæto onəkotuwīn o noanol mīn rəha Isrel itəm kotahmen e sipsip mīn koatəluē. ⁷ Kən nian nakotuwīn, nəkotəkəike motən-iarəp məmə, ‘Nian itəm Uhgīn otərəmərə e netəmim rafin lan, tinatuwa iuəhkir.’

⁸ “Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm koatimīs kotəwīr mīn. Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm kəmotimīs kotəmegəh mīn. Kən netəmim itəm leprosi tatol ilat, nəkotəkəike motol nīpətīlat tuwa məwīr mīn. Kən netəmim itəm narmīn rat tətətig elat, itəmat nəkotəkəike matəhg-iarəp narmīn rat mīn kotuwīn isəu olat. Kən nəsanənən itəm nəmotos, nəməsotosən nəmtīn. Kən onəkotəkəike motol wək əm, netəmim okəsətouən itəmat lan. ⁹ Nian nakotuwīn, nəsotosən mənī. ¹⁰ Kən məsotəmīkən rəhatəmat kətīm mīn. Kən natīmnat itəm nakoatuwīn-in, in əm un, məsotos mīnən iahgoau kit mīn. Kən məsotosən put, ne kasīkīn rəhatəmat mīn. Iatən nəhlan mətō-inu tətəuətīp əm məmə katos-ipən kəm iolwək mīn natīmnat itəm tətəuətīp o natīgən rəhalat.

¹¹ “Nian nakotuwīn e taon kit o latuənu kit, nəkotəkəike motehm etəmim kit itəm nīkīn tagien məmə nakotuwīn mətətig itəmat mīn, kən nakoatətig ikīn əh mətōarus-pən nian nakotiet mīn. ¹² Nian nakotuwīn kətətig e nimə kit, nəkotəkəike kəghat wīr kəm ilat məmə, ‘Nəməlinuən tətətig otəmat.’ ¹³ Kən okəmə netəmim e nīpəgnoa nimə u, nīkilat tagien məmə okotos itəmat, kən pəs rəhatəmat nəghatən rəha nəməlinuən tətətig olat. Mətō okəmə nīkilat

10:6: Jer 50:6 **10:7:** Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9,11 **10:9:** Luk 10:4 **10:10:** Luk 10:7; 1 Kor 9:14 **10:12:** Luk 10:5-6

təsagianən otəmat, nəkotəkəike motos nəghatən rəha nəməlinuən moatuwin.

¹⁴ “Kən okəmə netəmim neen kəsotolkeikeən məmə okotit itəmat nakotuwın e rəhalat nıpəgnoa nimə, o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e nimə rəhalat, o rəhalat latuənu, nəkotəkəike motohapıspis rəkis nisip e nelkitəmat məmə ilat okotıtun məmə nəmotəuhlinpən məntaatəmat olat. ¹⁵ Nıpahrienən iatən kəm itəmat, e nian itəm Uhgın otakil netəmim, nalpınən rəha netəm mın əh in otəskasık pık maprəkis-in nalpınən rəha netəm kotərat aıpən e taon mil əh, Sotom ne Komora.”

Netəmim okotol tərət kəm netəmim rəha Iesu

¹⁶ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Otətəlig-in-tu. Etahl-ipən itəmat nakoatuwin tahmen e sip-sip mın itəm kəmotuwın ilugın e kuri iarupın mın. Onəkotəkəike motenatig wır tahmen e malikim, kən itəmat motan mətig tahmen e mənig mak. ¹⁷ Onakoatəto wır itəmat o netəmim, məto-inu ilat okotiləs itəmat məmə nəkoatətul e nıganəmti kaonsel rəhalat, kən okotalis itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən.

¹⁸ “Kən məto-inu itəmat netəmim rəhak, okotewkəkan itəmat nakotuwın motətul e nıganəmti etəm-iasol mın rəha kapman mın, ne kig mın məmə onəkotən-iarəp nəghatən təwır rəhak e nıganəmtilat, kən e nıganəmti Iaihlua mın. ¹⁹ Nian ilat okotuwa motiləs itəmat, kən nikitəmat təsəht pıkən məmə onəkotuwın motən məmə naka, o nakotəhrol nulan motəghat. Nəsotəginən məto-inu Narmın Rəha Uhgın, in otos-ipinə nəghatən itəm

10:14: Luk 10:10-12; Wək 13:51

10:15: Mat 11:24; Jaj 7

10:16: Luk 10:3; Rom 16:19

onəkotən e nian ətuatip əh. ²⁰ Nəsotəginən məto-
inu sənəmə itəmat onəkotəghat, məto Narmın Rəha
rəhatəmat Tata, otos-ipinə nəghatən kəm itəmat
məmə nakoatən-iarəp.

²¹ “Netənim okotegəhan-in-pən pialat ətuatip
mın kəm rəhalat tikimır mın məmə okotohamnu
ilat, kən tata mın okotol mihin mın kəm nenətilat
ətuatip mın, kən nisualkələh okotətul motol nolən
ahmen mın əm kəm rəhalat tata mın ne mama
mın məmə okotohamnu ilat. ²² Netənim rafin
okotetəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul
əskasik mətoarus-pən natimnat mın un okotol
namnun, kən Uhgın otosmegəh. ²³ Nian okotol
tərat kəm itəmat e taon kit, kən nakotiet motagim
motuwın e taon pisin kit mın. İatən pahrien kəm
itəmat məmə okol nəsotuwın rafinən e taon mın
rəha İsrəl mətoarus-pən Nəti Etənim in otuwa
mın.

²⁴ “Netənim itəm koatətəlig-in, okol
kəsotaprəkis-inən rəhalat iəgətun, kən iolwək
mın, okol kəsotaprəkis-inən rəhalat etəm-iasol.
²⁵ Netəm katəgətun ilat, kotəkəike motagien
məmə okotuwa motahmen e iəgətun rəhalat, kən
iolwək mın kotəkəike motagien məmə okotuwa
motahmen e etəm-iasol rəhalat. İo, io etəm-iasol
rəha nimə. Okəmə netənim neen kotən rat io
məmə io Pielsepul, u nərgin kit rəha Setan, kən
okol tahmen mın əm e iolwək mın rəha nimə
rəhak.”

Etənim rəha İesu

10:20: Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15 **10:20:** Jon 14:26
10:21: Jon 14:26 **10:24:** Luk 6:40; Jon 13:16; 15:20 **10:25:**
 Mat 9:34; 12:24; Mak 3:22; Luk 11:15

təsəginən etəmim
(Luk 12:2-7)

²⁶ Kən Iesu təmən məmə, “Tol nəhlan, əsotəginən netəmim. Natımat itəm netəmim koatəfətəin, Uhgın otıləs-iarəpa ikin tagəhag ikin, kən natımnat itəm netəmim koatəhluaig-in, Uhgın otıləs-iarəpa, netəmim rafin kotəplan. ²⁷ Natımnat itəm iatən kəm itəmat e napinəpən, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp mın e nəhag-əhagən, kən natımnat itəm iatən anion, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp asol e nıganəmti netəmim.

²⁸ “Sotəginən netəmim itəm kotitun nohamnuən nıpətıtəmat, məto okol kəsotohamnuən narmıtəmat. Məto nəkotəgin Uhgın itəm titun nərəkinən nıpətıtəmat ne narmıtəmat e nıgəm asol.

²⁹ Otəplan-tu. Mənıg əlkələh mın, netəmim koatol-salim-in məni əkəku əm. Məto okəmə rəhatəmat Tata Uhgın təsegəhan-inən ilat, okol kit təsımısən.

³⁰ Kən noanutəmat e rəhatəmat-kapə, Uhgın tətəfin rafin ilat. ³¹ !Tol nəhlan, sotəginən! Uhgın tolkeike pık itəmat taprəkis-in mənıg əlkələh mın əh.

³² “Tol nəhlan, okəmə etəmim otən-iarəp nərgək e nıganəmti netəmim, kən io mın iatən-iarəp nərgin e nıganəmti rəhak Tata e nego e neai.

³³ Məto okəmə etəmim otən-iarəp e nıganəmti netəmim məmə in sənəmə rəhak, kən ekən-iarəp e nıganəmti rəhak Tata e nego e neai məmə in sənəmə rəhak.

³⁴ “Nıkitəmat təsəhtən məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən. Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə

ekol netəmim kotəmou. ³⁵ Iatən nəhlan məto-inu emuwa məmə ekol iərman otol tıməht ilau rəhan tata, kən pətan otol tıməht ilau rəhan mama, kən pətan otol tıməht ilau uhun, ³⁶ kən etəmim otol tükimır ilat atıp rəhan mın.†

³⁷ “Kən etəmim itəm tolkeike pık rəhan tata ne mama taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. Kən etəmim itəm tolkeike pık netin iərman o pətan taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁸ Kən etəmim itəm təsiləsən rəhan nig kəməluau muarisig-in io,‡ in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁹ Kən etəmim itəm tatol pık wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwır, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin.

⁴⁰ “Kən etəmim itəm tatos itəmat e nıkin agien, kən tahmen əm məmə tatos io e nıkin agien. Kən etəmim itəm tatos io e nıkin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təmahl-ipa io. ⁴¹ Kən etəmim itəm tatos e nıkin agien ien rəha Uhgın, məto-inu in titun məmə suah u in ien rəha Uhgın,

10:36: Maeka 7:6; Luk 12:51-53; † **10:36:** Nuwamən rəha Iesu otol məmə netəmim okotoor ilat mın məto-inu, neen okotahatətə lan, məto neen okəsotahatətəən lan, kən moatətəhau.

10:37: Luk 14:26-27 ‡ **10:38:** Nıpəti nəghatən rəha Iesu sənəmə rəhan netəmim okotəkəike kımis e nig kəməluau tahmen əm lan. Nıpəti nəghatən u məmə kitat rafin kitiəh kitiəh kotəkəike motegəhan-in məmə Uhgın otol nəwian e nəmegəhən rəhatat. Okəm-naka netəmim okotol nəratən kəm kitat, okəm-naka kitat okotimis o nərgın, o kəm-naka nəratən mın əh otəsuwamən e nəmegəhən rəhatat. Kitat kotəruru, məto kotətul matıp əm o natigən e nəmegəhən itəm Uhgın tolkeike. **10:39:** Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Jon 12:25 **10:40:** Mak 9:37; Luk 10:16; Jon 13:20

in otos nətouən lan, tahmen əm e itəm ien mīn koatos. Kən etəmim itəm tatos e nīkin agien etəm ətuatip, məto-inu in tītun məmə in etəm ətuatip, in otos nətouən lan, tahmen əm e etəm ətuatip. ⁴² Kən etəmim itəm tatos-ipən nəhau ətəp noan-məsīn əm kəm rəhak etəmim, məto-inu in tītun məmə rəhak etəmim, nat əpnapīn rəhak etəmim in ləhau agīn, nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə, okol təsəmkarəpənən e rəhan nətouən.”

11

Iesu ne Jon Baptais (Luk 7:18-35)

¹ Nian Iesu tīnol namnun nəgətunən rəhan netəm tuelef, təmīet ikīn əh muwīn e taon mīn e nītən Kalili, matəgətun netəmim kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn kəm ilat.

² E nian əh, Jon Baptais tətətig e kalapus, kən in təməto namnusən e wək itəm Iesu tatol. Kən təməhl-īpa rəhan neen netəmim kotuwīn motətapəh ron məmə, ³ “? Tahro? ? Ik u etəm kəmatən aupən məmə suah kit otuwa, o itimat ekoatəzahgīn etəmim kit mīn məmə otəpanuwa mīn?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwīn motəplan Jon motən-ipən nat naka itəm nəmotuwa motəto kən motəplan: ⁵ netəm nīganəmtīlat təpīs kīnoatəplan nat. Kən netəmim itəm nelkīlat tərət kīnotəto təwīr kən mīnotaliwək. Kən netəm mīn u kəmos nīmīsən leprosi, nuwigīlat tīnəwīr. Kən netəm mīn u matəlgīlat təmalu, roiu matəlgīlat tīnoag, kən netəm mīn u kəmotīmīs, kīnotəmegəh mīn. Kən ian-rat mīn,

roiu əh suah kit tɪnatən-iarəp namnusən təwɪr kəm ilat. ⁶ Etəmim otatig e nəwɪrən pahrien okəmə in təsəhlmanən rəhan nahatətəən lak o natimnat itəm io ekol.”

Iesu təməghat-in Jon Baptais

⁷ Nian netəmim rəha Jon koatitəlig, kən Iesu tɪnətuoun matəghat-in Jon kəm netəm min u koatəpələh əh-ikin, matən məmə, “? Aupən, nəmotuwɪn ikin taruən-aruən ikin məmə nəkotəplan naka? ?Nəmotuwɪn məmə nəkotəplan suah kit tahmen e nuwig itəm nimətag tətahləpik-ahləpik əpnəpɪn əm? Kəp. ⁸ ?Kən təhro itəmat nəmoatiet, məmə nəkotəplan suah kit itəm tatuwɪn e napən wɪr nəmtɪn tiəkis? Kəp. Netəm kotuwɪn e napən wɪr tol nəhlan, nian rafɪn kotatig e nimə rəha kig. ⁹ ?Kən təhro itəmat nəkoatiet, məmə nəkotəplan ien kit? Əwəh, nɪpahrienən, kən etəmim əh in ilis taprəkis-in ien. ¹⁰ Inu etəm Naoa Rəha Uhgɪn təmatəghat-in nian Uhgɪn təmən məmə,

‘Otəplan-tu. Iatahl-ipɪnə rəhak iahləpis itəm otos rəhak nəghatən.

In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatɪp.’

¹¹ Nɪpahrienən iatən kəm itəmat, etəmim tikə itəm təmaiir e nətueintən in ilis taprəkis-in Jon Baptais, kən məto etəm ləhau aɡɪn e nərəmərəən

rəha Uhgín, in ilis taprəkis-in Jon.* ¹² E nian Jon Baptais təmətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgín mətəoarus-pa roiu, nərəmərəən rəha Uhgín in təkaskik məmə otol wək matuwín. Kən netəmim itəm kotəskasik kotalkut pik məmə okotuwín mətətig ahgin. ¹³ Iatən nəhlan mətə-inu, aupən agín mətəoarus-pa nian rəha Jon, nəghatən min rəha Lou itəm Uhgín təmos-ipən kəm Moses, ne nəghatən min rəha ien min rəha Uhgín, koatən-iarəp nərəmərəən rəha Uhgín. ¹⁴ Kən okəmə níkitəmat tagien məmə nakotos nətəligən u, ekən məmə Jon in Elaija itəm in ien kit aupən kəmatən məmə otuwa. ¹⁵ Etəm matəlgín tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mítun nəghatən min u.

¹⁶ “? Netəm min u itəm koatatig roiu, ilat kotəhrol nulan? Ilat kotahmen e nisualkələh itəm koatəpələh ikín katol maket ikín moatakuhl motaun-in ilat min neen məmə, ¹⁷ ‘Itimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagiənən lan, mətə itəmat nəkəsotolən danis. Kən itimat emoatasək eiuə rəha nímisən, mətə nəsotasəkən kitat min itimat.’ ¹⁸ Iatən nəhlan mətə-inu Jon təmuwa, kən matətuakəm mətəpəs nagwənən matəfak kəm Uhgín, kən məsənimən wain. Kən netəmim kotən məmə, ‘Suah əh, narmín rat kit tətətig lan.’ ¹⁹ Mətə nian io, Nəti Etəmim, emuwa kən mətəgwən kən matənim

* **11:11:** Ves u tatən məmə wək rəha Jon, in wək itəm tatos nisaiiən. In tatol əpen-əpenə suatip rəha Kristo itəm Uhgín otahl-ipa, kən in tatən-iarəp məmə Kristo tnatuwa. Wək u in wək asol. Kən Jon in etəm-iasol mətə-inu in tatos wək əh. Mətə nat kit itəm in təwir taprəkis-in wək rəha Jon, in məmə suah kit tatuwa etəm rəha Uhgín nian in tətəhatətə e Iesu Kristo. **11:13:** Luk 16:16 **11:14:** Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13

wain, kən netəmim kotən məmə, ‘Otəplan-tu, suah əh in etəmim rəha nagwən pikən ne etəmim rəha napisən, kən motan kələh ilat netəmim rəha nosən mənī e takis, ne netəmim itəm nol təfagə.’ Məto netəmim itəm koatətəu-pən nitunən rəha Uhgīn koatol wək wīr mīn. Kən wək wīr mīn əh koatəgətun məmə nitunən rəha Uhgīn in nīpahrienən.”

*Nahməən asol otuwa
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Kən Iesu təməghat əskasik e netəm e taon mīn əh itəm in təmōl nat pispis tepət ikīn e nīganəmtilat. Təməghat nəhlan məto-inu ilat kəsotəuhlinən nətəligən rəhalat o rəhalat nolən rat mīn. ²¹ Təmən məmə, “! Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! ! Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahməən asol otuwa otəmat! Məto-inu emol pap nat pispis tepət e taon rəhatəmat! Kən okəmə emol natimnat mīn əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netəmim əh-ikīn əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat mīn, kən ilat kəmotuwīn e natimnat rat motuwīn moatəpələh e nəmtap e nīgəm motəgətun məmə koatəto tərat agīn o rəhalat nolən rat mīn.

²² Məto iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgīn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasik, məprəkis-in nalpīnən rəha netəm Taea ne Saeton aupən ikīn. ²³ “?Kən itəmat netəm Kapaneam, nikitəmat təht məmə Uhgīn otīləs-ipər itəmat e ikīn rəha nīsiaiian əpəh e nego

e neai? !Kəp! Məto Uhgïn otəhlman itəmat nako-tuwïn ləhau agin, imə naulisən, məto-inu emol nat pispis tepət e taon rəhatəmat. Kən okəmə emol natimnat min əh əpəh Sotom, kən netəm ikin kəmotəuhlin rəhalat nətəligən, kən okol Uhgïn təməsərəkīnən Sotom, kən təmətətig əm mətoarus-pa u-roiu. ²⁴ Məto iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgïn otol nalpīnən kəm netəmim, nalpīnən rəhatəmat in otəskasik, taprəkis-in nalpīnən rəha netəm Sotom aupən ikin.”

Itəmat itəm ninotəpou
(Luk 10:21-22)

²⁵ Kən e nian əh, Iesu təməfak matən məmə, “Tata Uhgïn, ik Iərəməərə rəha natimnat rafin ilis e neai ne ləhau e nətueintən. Iatənwiwi ik məto-inu nəməhluaig-in nīpəti natimnat min u e niganəmti netəmim itəm kotenatig motitun wir nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wir. ²⁶ Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmos-īpa nitunən rafin agin kəm io. Kən suah kit tikə itəm titun wir io u Nəti Uhgïn, məmə io pah ətuatip. Məto Tata Uhgïn əm titun. Kən suah kit tikə itəm titun wir Uhgïn, məto io pisin əm u Nəti Uhgïn, ekitun, ne netəmim itəm io emitəpun məmə ekol-arəp Tata Uhgïn kəm ilat.

²⁸ “Otuwa ron io, itəmat itəm nəkotol pik wək kən ninotəpou o natipa-inən katipa əfigəm min,

11:23: Jen 19:24-28; Aes 14:13-15 **11:24:** Mat 10:15; Luk 10:12

11:25: 1 Kor 1:26-29 **11:27:** Mat 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15;

17:2

kən ekos-ipinə namegən.† 29 Pəs kotalis rəhak katipa, kən pəs iakaupən mægətun itəmat lan. Iatən nəhlan mətō-inu io etəm mətig, kən rəhak nətəligən in ləhau. Kən onəkotos namegən e rəhatəmat nəmegəhən. 30 Tol nəhlan mətō-inu rəhak wək ekos-ipinə kəm itəmat in tīmətig, kən rəhak katipa in toigoig.”

12

Iərəmərə rəha Sapat

(Mak 2:23–3:6; Luk 6:1-11)

1 Kən e nian əh e Sapat kit, Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotaliwək motuwīn-pən e nasumən rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan netəmim nəumis təmus ilat, kən kəmotəhl noa wit kən motun. 2 Mətō nian Farisi mīn kəmotəplan ilat, kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “!Ei, əplan-tu! Rəham netəmim koatol nat kit itəm koatətgəhl Lou rəha Sapat.”

3 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “? Nəmotafin o kəp, nat naka itəm Kig Tefit təmol aupən, nian in ne rəhan mīn netəmim nəumis təmus ilat? 4 In təmuwīn imə e Nimə Tapolen Rəha Uhgīn, kən mos pīret mun itəm pris mīn kīnotos-ipən rəkis kəm Uhgīn. Kən nolən əh tatətgəhl Lou, mətō-inu pīret əh, Lou tatən məmə pris mīn əm kotitun nunən. 5 ?Kən nəmotafin e Lou o kəp, məmə nian rafin e Sapat, pris mīn əpəh e Nimə

† **11:28:** Nəghatən u ‘natipa-inən katipa əfigəm mīn’ tatəghat-in Lou rəha netəm Isrel itəm kotahmen e nat təfigəm mətō-inu Lou mīn u, ilat kotəskasik pīk, kən tiəkis o nolən. **11:28:** Jer 31:25

11:30: 1 Jon 5:3 **12:1:** Dut 23:25 **12:2:** Eks 20:10 **12:4:** 1 Saml 21:1-6 **12:4:** Lev 24:5-9

Rəha Uhgın, ilat koatol wək rəhalat itəm tatətgəhl Lou rəha Sapat? Məto Uhgın tatəplan məmə nat əh in tətuatip əm. ⁶ Məto iatən kəm itəmat məmə suah kit u ikın-u in ilis taprəkis-in Nimə Rəha Uhgın. ⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatən məmə,

‘Nat kit tatol nıkkik tətəgien, inu məmə onəkotasəkitun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais mın itəm nəkoatol moatos-ipa kəm io itəm tatol nıkkik tətəgien.’

Okəmə nəkotitun nıpəti nəghatən u, kən netəm mın u itəm kotətuatip, okol nəsotakilən ilat motən məmə ilat koatol nolən rat. ⁸ İatən nəhlan məto-inu io, Nəti Etəmim, io İərəmərə rəha Sapat.”

⁹ Kən İesu təmiet ikın əh, maliwək matuwın əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəhalat. ¹⁰ Kən əmun ikın əh, suah kit əh-ikın nelmin təmimis, təsəg-ətuatip-inən. Kən kəmotətapəh o İesu məmə, “?Tahro? ? In tətuatip e Lou məmə e Sapat, etəmim titun nol-wırən etəmim itəm tatımis?” İlat kəmotətapəh ron məto-inu koategəs-in nat tərət kit rəha İesu itəm ilat okotiləs-ipən in e kot ron.

¹¹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə itəmat kit rəhan kit sipsip, kən sipsip un tiwig-pən e noakimil e Sapat, nıkkitəmat təht məmə suah əh otuwın miuw-pər-pa mın? !Əwəh! Otəkəike muwın miuw-pər. ¹² !Məto etəmim, in nat keike taprəkis-in sipsip! Kənu, in tətuatip əm e Lou məmə natol nat itəm təwır e Sapat.”

¹³ Kən təmən-ipən kəm etəm nelmin təmimis məmə, “Əg-ətuatip-in-tu nelməm.” Kən təməg-ətuatip-in nelmin, kən nelmin tinuwa mınəwır

agin min, tinahmen e nelmin kit min. ¹⁴ Məto Farisi min kəmotiet motuwın ihluə minoatəte noa ron məmə okotohamnu Iesu.

Iolwək itəm Uhgın təmitəpun

¹⁵ Kən Iesu təmitun nətəligən rəhalat, kən təmiet ikin əh. Kən netəmim tepət kəmotuarisig in. Kən in təmol-wır nımisən rafın rəhalat kotuwa motəwir min. ¹⁶ Kən təmən-iəhau ilat məmə okəsotən-iarəpən in kəm netəmim min. ¹⁷ Natimnat min əh kəmotiet məmə nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən lan. Uhgın təmos-ipən kəm ien Aesea u aypən o nən-iarəpən məmə,

¹⁸ “Inu iolwək rəhak itəm io enitəpun rəkis, iakolkeike pik in, kən nıkkik tagien pik ron. Kən io oekol məmə Narmın Rəhak otuwa mərioah lan.

Kən in otən-iarəp nolən ətuatıp rəhak ne nos-megəhən rəhak e nıganəmti netəmim e nəptən pisin pisin min.

¹⁹ Okol in təsərgəhəuən kən məsagət əfəməhən, məsəghat pikən ikin netəmim kotargəfimən ilat min ikin.

²⁰ In etəm mətig, kən in otol təwir kəm netəmim itəm koatəpou kən rəhalat nəsanənən tıka.*

In otol nəhlən mətoarus-pa nolən itəm in tətuatıp, otol win e nolən itəm tərat.

²¹ Kən netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel, ilat okotaləhəu-pən əskasık rəhalat nətəligən tətətig lan,

12:14: Jon 5:16 **12:16:** Mat 8:4; Mak 3:12 **12:18:** Mat 3:17

* **12:20:** Nəghatən Kris ətuatıp rəha ves 20 tatən məmə, “Okol təsatgəhlən nuwig kit itəm təmeko, kən okol təsəmkəmis agin-əhən wik rəha lait itəm tətəhaniəm əm.”

məmə in otosmegəh ilat.”

Iesu ne Pielsepul

(Mak 3:20-30;

Luk 11:14-23; 12:10)

²² Kən netəmim kəmotiləs suah kit motuwa kəm Iesu itəm niġanəmtin təpīs kən təsəghatən məto-inu narmin rat kit tətatig lan. Kən Iesu təmol-wir min, kən suah əh tənətəplan nat kən minatəghat. ²³ Kən netəmim rafin narmilat təmiwig motən məmə, “? Okəmə naka suah u in Mipi Kig Tefit itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa?”

²⁴ Kən nian Farisi min kəmotəto nat əh ne nəghatən lan, kən kəmotən məmə, “Suah əh tatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən əm rəha Pielsepul u etəm-iasol rəha narmin rat min.”

²⁵ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə netəmim e kantri kit koator ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri. Kən tahmen-pən əm e taon kit o latuənu kit, okəmə netəmim kotoor ilat min, kən okotərəkin taon un o latuənu un.

²⁶ “Kən okəmə Setan tatəhg-iarəp narmin rat min rəhan e netəmim, kən tatol atip əm tikimir kəm in. ?Kən otahro nulan, rəhan nərəmərəən otətul?

²⁷ ?Kən okəmə io iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netəmim? ?Ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? ?Rəha Setan? Kəp. Kən tərət məmə nakoatən məmə io iatol nəhlan. Tol nəhlan, rəhatəmat netəmim okotakil nəghatən min rəhatəmat, motən məmə in neiueiuəən. ²⁸ Məto okəmə iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən

rəha Narmın Rəha Uhgın, kən nərəməərəən rəha Uhgın tinuwa rəkis otəmat.

²⁹ “Kən ekən e suatıp kit mın tol nulan məmə, etəmim kit tıka məmə titun nuwinən e nimə rəha etəmim kit itəm təsanən məmə otəmik rəhan natımnat. Məto otaupən məlis ətain etəm u itəm təsanən, uarisig təpanuwın imə məmki-rəkis rəhan natımnat.

³⁰ “Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tıkimir. Kən etəm u itəm təsargətainən sipsip mın, in tator ilat kotagım atit. ³¹ Tol nəhlan iatən kəm itəmat məmə, Uhgın otafəl rəkis nolən rat mın rafin pısın pısın,† ne nəghatən rat mın rafin pısın pısın itəm netəmim koatən lan, məto otol nalpınən kən məsaluınən nəghatən rat mın itəm netəmim koatən e Narmın Rəhan. ³² Kən okəmə etəmim tatən rat io, Nəti Etəmim, kən Uhgın otaluın kən məsalpınən. Məto etəmim itəm tatən rat Narmın Rəha Uhgın, Uhgın okol təsaluınən nian kit, e nətueıntən u, ne e nian itəm tatuwa.‡

³³ “Okəmə nig in təwır, kən noan in təwır, okəmə nig in tərət, kən noan in tərət. Tol nəhlan məto-inu itəmat nəkotəplan əm e noa nig məmə nig in

12:28: Wək 10:38; 1 Jon 3:8 **12:30:** Mak 9:40; Luk 9:50 † **12:31:** Uhgın tətafəl rəkis nolən rat mın nian netəmim kotəuhlin rəhalat nətəligən kən moatəpəh-in məmə in otaluın məsalpınən rəhalat nolən rat mın. **12:31:** Hip 6:4-6 ‡ **12:32:** Netəmim neen kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəm mın u itəm kəmoatən məmə Iesu tatol-wır netəmim e nəsanənən rəha Setan. Tahmen əm məmə ilat kotaun-in məmə Narmın Rəha Uhgın in Setan. Netəmim neen mın kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm kəsotahətəən əh e Iesu, kən motapəs wək rəha Narmın Rəha Uhgın.

təwɪr o nɪg in tərət. § ³⁴ !Itəmat nəkotahmen e sinek! Itəmat noatol nolən eko-eko, kən itəmat netəm nakotərat. Okol nəsotənən nat təwɪr kit, məto-inu nian etəmim tatəghat, tatən əm nat naka itəm tərɪoah e nɪkin. ³⁵ Etəmim itəm nətəlɪgən təwɪr tərɪoah e nɪkin, nian rafin in tatən nat itəm in təwɪr. Kən etəmim itəm nətəlɪgən rat tərɪoah e nɪkin, nian rafin in tatən nat itəm tərət. ³⁶ Iatən kəm itəmat məmə e nian Uhgɪn otakil netəmim lan, netəmim okotəkəike kən-iarəp kəm in məmə tahro ilat kəmoatən nəghatən rat əpnarɪn mɪn rafin rəhalat. ³⁷ Tol nəhlan, in otakil rafin nəghatən pɪsɪn mɪn rəhatəmat, məmə itəmat netəm kotətuatɪp o netəm kotərat.”

Nəmtətɪn rəha Jona

(Mak 8:12; Luk 11:29-32)

³⁸ Kən iəgətun mɪn neen rəha Lou ne Farisi mɪn kəmotən-ɪpən kəm in məmə, “Iəgətun. Ekotolkeike məmə ekotəplan nəmtətɪn kit itəm tapɪspɪs itəm ik onəkol.”;

³⁹ Məto təmən-ɪpən kəm ilat məmə, “Itəmat netəm roiu ne, nakotərat, nəmotapəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgɪn, tahmen e pətan kit tapəs rəhan iərman matətəu-pən suah pɪsɪn. Kən roiu nakotolkeike məmə ekol nəmtətɪn kit itəm otəgətun məmə emɪsɪ-pən o Uhgɪn. Məto Uhgɪn otos-ɪpən əm nəmtətɪn kɪtɪəh əm, kən inəh nəmtətɪn rəha ien əh Jona. ⁴⁰ Tahmen əm məmə Jona təməməhl e nian kɪsɪl lapɪn ne nərauiəgən e nərpɪ

§ **12:33:** Nɪpətɪ nəghatən rəha Iesu məmə in etəm təwɪr məto-inu tatol əm natɪmnat wɪr mɪn. **12:33:** Mat 7:16-20 **12:34:** Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:43-45 **12:38:** Mat 16:1; Luk 11:16; Jon 6:30 **12:39:** Jona 1:17; Mat 16:4; Mak 8:12

nəm asol, kən Nəti Etəmim, in otəmähl nian kisil lapin ne nərəuiəgən əpəh e niki nəptən.

⁴¹ “E nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən netəm Nineva aupən, ilat okotətul motən-iarəp məmə itəmat noanol rəha Isrel nakotərat. Okotitun nənən nəhlan məto-inu nian ilat kəmotəto nəghatən rəha ien əh Jona, ilat kəmotəuhlin rəhalat nətəligən o rəhalat nolən rat min. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Jona tinuwa. ⁴² Kən e nian əh itəm Uhgın otakil netəmim rafin, kən kwın rəha nəptən pis ikin, in otətul mən-iarəp məmə itəmat netəm nakotərat. Otitun nənən nəhlan məto-inu, in təmiet e nikalın nəptən əpəh isəu agın, kən maliwək muwa məmə otəto nəghatən rəha Kig Solomon itəm tenatig wir. Kən otəplan-tu, suah kit itəm ilis taprəkis-in Kig Solomon tinuwa.

⁴³ “Nian narmin rat tiet e etəmim, kən in otuwın maliwək mətan əpəh ikin nig ne niमितə tikə ikin, kən nəhau tikə ikin, mategəs-in ikin otatig mameg ikin, məto təsəplanən. ⁴⁴ Kən tən atip əm kəm in məmə, ‘Ekıtəlig-pən e rəhak nimə itəm emisipən ikin.’ Kən nian tuwa məplan nimə, etəmim tikə ikin, kən kəmafəl, kən məlin wir natimnat. ⁴⁵ Kən tuwın mit narmin rat sepın min itəm kotərat pik taprəkis-in in, kən motuwın imə motatig, kən natigən rəha suah əh roiu tərat pik taprəkis-in rəhan natigən itəm aupən. Kən kotahmen əm e itəmat netəm kotərat itəm nəkotatig roiu.”

*Mama rəha Iesu ne pian min
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Nian Iesu tatəghat əh kəm netəmim, kən rəhan mama ne pian mīn koatətul əpəh ihluə moatətapəh-in məmə okotəghat kəm in. ⁴⁷ Kən etəmim kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Rəham mama ne pian mīn əpəh ihluə koatətul. Ilat kotołkeike məmə okotəghat kəm ik.”* ⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah əh itəm təmən-iarəp məmə, “? Pah u rəhak mama, kən pah u piak mīn?” ⁴⁹ Kən mæg-ətuatip-in-pən nelmīn mægətun-pən rəhan netəmim, kən mən məmə, “!Inu rəhak mama ne piak mīn! ⁵⁰ Iatən nəhlan mətə-inu pah u tatol nəwia rəhak Tata əpəh ilis e nego e neai, in piak, ne winik, ne rəhak mama.”

13

Nimaa nəghatən e nəptən (Mak 4:1-20; Luk 8:4-15)

¹ E nian ətuatip əh, Iesu təmiet e nimə muwīn matəpələh əpəh iuəhkīr e nikali Lek Kalili. ² Mətə-inu netəmim tepət kəmotuwa kətul kitəlau in, kən in təmuwīn e bot kit matəpələh. Kən netəmim kəmoatətul ipar. ³ Kən in təmən-ipən natimnat tepət kəm ilat e nimaa nəghatən mīn.

Təmən məmə, “Etəmim kit təmuwīn məmə oteatəgtəg rəhan nikuti wit əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Kən nian təmərakin-rakin rəhan nikuti wit, neen kəmotisas-pən e suatip, kən mənig mīn kəmotuwa motun ilat rafin. ⁵ Kən nikuti wit neen kəmotisas-pən e nəptən itəm kəpiel iuəhkīr əm. Kəmotəwīə uəhai əm mətə-inu nəptən noan məsīn əm. ⁶ Mətə

* **12:47:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, ves 47 tikə. **12:50:** Rom 8:29 **13:2:** Luk 5:1-3

nian mitgar tər; kən məhg ilat koatauke-auke mətō-inu nokilat taseiuaiu pikən. ⁷ Kən nikuti wit neen kotisas-pən e niki nəlkosik, kən nian nikuti wit kotəwiə mətō nəlkosik tətatu-atu ilat kən kəmotamis. ⁸ Kən nikuti wit neen min kəmotisas-pən e nəptən itəm təwir, kən kəmotōe-in noalat, neen noalat wan-hanrit, neen noalat sikiste, neen noalat tate. ⁹ Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

¹⁰ Kən netəm rəha Iesu kəmotuwa motətapəh ron məmə, “?Tahro natəghat kəm netənim e nima nəghatən min?”

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən nəhlan mətō-inu itəmat un, Uhgīn təmerəh e suatip otəmat məmə itəmat onəkotitun nəghatən anion min rəha nərəmərəən rəha Uhgīn. Mətō ilat əh, Uhgīn təmərəhən e suatip nulan olat.

¹² Tol nəhlan mətō-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikin nitunən, Uhgīn otos-ipən min nitunən kəm in, kən rəhan nitunən in otepət pik. Mətō etəm u itəm rəhan nitunən tikə, Uhgīn otos-irəkis rafin rəhan nitunən itəm nikin təht məmə in tatos.

¹³ Iatəghat e nima nəghatən kəm ilat mətō-inu ilat koatəplan pap mətō kəsotitunən, kən ilat koatəto pap mətō kəsotitun wirən. ¹⁴ Nəmegəhən rəhalat tatol nəghatən rəha ien Aesea tatuwa matol nipahrienən lan. In təmən məmə,

‘Okōatəto, moatəto, moatəto,
mətō okol kəsotitunən.

Kən okōatəplan, moatəplan, moatəplan,
mətō okol kəsotitunən nian kit.

¹⁵ Tol nəhlan mətō-inu nikilat tinuwa məskasik,

kən kinotəpou-in nətəlig-inən,
 kən motahtosiġ-in niġanəmtilat.
 Okəmə təsolən nəhlan, okəm-naka ilat okotəplan e
 niġanəmtilat,
 kən ilat okotətəlig-in e matəlgilat,
 kən nikilat otəmət-mətig,
 kən okotitun,
 kən okotəuhlin-pa ilat ron io məmə ekosmegəh
 ilat.’

¹⁶ Məto itəmat u, Uhgīn təmawte-in rəhan nəwīrən
 kəm itəmat, kən nian nəkotəplan, nəkotitun, kən
 nian nakotəto, nəkotitun. ¹⁷ Nīpahrienən iatən
 kəm itəmat məmə, ien mīn tepət ne netəm ətuatīp
 mīn tepət kəmotolkeike pīk məmə okotəplan
 nat naka itəm nakoatəplan, məto kəsotəplanən.
 Kən motolkeike pīk məmə okotəto nat naka itəm
 nakoatəto, məto kəsotətoən.”

¹⁸ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Itəmat
 otətəlig-in wīr-tu məmə nəkotitun nīpətī nimaa
 nəghatən rəha etəm u itəm təmərakin nīkuti wit.

¹⁹ Nīkuti wit itəm təmīsas e suatīp, in tahmen e
 etəmim itəm tətə nəghatən rəha nərəmərəən rəha
 Uhgīn, məto in təsitunən. Kən Setan tuwa mos-
 irəkīs uəhai əm nəghatən əh itəm təmuwīn e nīkin.

²⁰ “Kən nīkuti wit itəm təmīsas-pən e nīsip itəm
 kəpiel iuəhkīr əm, in tahmen e etəmim itəm tatətə
 nəghatən rəha Uhgīn, kən mos e nīkin agien,
²¹ məto nokīn təseiuaiu pīkən, kən tatətul əm o nian
 əkuəkīr əm. Nian nəsəsauən, o nəratən tuwa e
 nəmegəhən rəhan o nəghatən əh, kən təme uəhai
 əm e rəhan nahatətəən.

22 “Kæn nīkuti wit itəm tēmīsas-pæn e nīki nəlkosik, in tahmen e etəmim itəm tətō nəghatən rəha Uhgīn, mətō rəhan nətəlīgən tatuwīn pīk o natimnat rəha nətueintən, kæn in tolkeike mēmə rəhan nautə otepət, kæn nətəlīgən mīn əh kotatu-atu nəghatən rəha Uhgīn, kæn nəghatən əh təsōe-inən noan.

23 “Mətō nīkuti wit itəm tēmīsas-pæn e nəptən wīr, in tahmen e etəmim itəm tətō nəghatən rəha Uhgīn kæn mītun nīpətīn. Kæn e nəmegəhən rəhan, in otoe-in noan, nian neen noan wan-hanrit, nian neen noan sikiste, kæn nian neen noan tate.”

Nimaa nəghatən e manuwīhl itəm tərət

24 Kæn Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mīn kəm ilat matən mēmə, “Nərəmərəən rəha Uhgīn, in tahmen e etəmim kit itəm təmərakin nīkuti wit e rəhan nasumən. 25 Mətō nian in ne rəhan mīn netəmim kəmoatapīl, rəhan kit tīkīmīr təmuwīn mərakin nīkuti manuwīhl rat mīn e rəhan nasumən, kæn magīm. 26 Kæn nīkuti wit wīr mīn kəmotəwīə motol iahgīn motol noalat. Mətō e nian əh, nīkuti manuwīhl rat mīn kəmotər mīn motuwa motol iahgīn.

27 “Kæn slef mīn rəha etəmim əh, kəmotuwa motəplan in, motən mēmə, ‘Etəm-iasol. ?Nīkuti wit mīn itəm nəmərakin e rəham nasumən, ilat nīkuti wit wīr mīn əm, o kəp? ?Mətō tahro nīkuti manuwīhl rat mīn kīnotər?’ 28 Kæn təmən-ipən kəm ilat mēmə, ‘Tīkīmīr kit təmōl nat əh.’

“Kæn rəhan slef mīn kotən-ipən kəm in mēmə, ‘? Mətō tahro? ?Nakolkeike mēmə itimat ekotuwīn kew rəkīs manuwīhl rat mīn əh?’

29 “Məto təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Kəpə. Otapəs. Okəmə itəmat nakotuwın kew rəkis manuwihl rat mın, kən məta nakotew rəkis mın wit wir mın. 30 Pəs ilau kərən əm kuər mətoarus-pən wit tinimətə. Kən ekən-ipən kəm netəmim itəm okotəulək-in wit məmə ilat okotaupən motew rəkis manuwihl itəm tərət motəlis o nərakin-pənən e nigəm. Uarisig okotəulək-in wit wir mın moatəmik moatuwa e nıpəgnoa nimə rəhak itəm katəlin nagwənən ikın.’ ”

*Nimaa nəghatən e
nikuti mastat**
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

31 Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mın kəm ilat məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgın in tahmen e nikuti mastat itəm etəmim təmos muwın məfe e rəhan nasumən. 32 Nikuti mastat əh in nətın agın, məto nian in otəwiə, in otuwa iahgin tahmen e nig kit, kən mənig mın itəm koatiwig ilis okotuwa motol nimaalat e nelmin mın.”

*Nimaa nəghatən e is
(Mak 4:33-34; Luk 13:20-21)*

33 Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mın məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgın in tahmen-pən e is noan məsın itəm pətan kit tətalkin e flaoa tepət itəm kəmol-pən e pəsın asol, kən tətahl flaoa rafin tətasis matol iahgin.”

34 Natimnat mın əh rafin, Iesu təmuəh nimaa nəghatən lan kəm netəmim. Nıpahrienən məmə təməsənən nat kit kəm ilat okəmə təməsuəhən nimaa nəghatən. 35 Nolən əh təmol nəghatən rəha

* **13:30:** Mastat in nig itəm katol-pən nikutin e nagwənən məmə tatəpien wir. Nikutin in natiəkəku agın.

ien aupən tatuwa matol nīpahrienən lan. Təmən məmə,

“Ekən-iarəp rəhak nəghatən e nuəhən nimaa nəghatən mīn.

Ekən-iarəp natimnat itəm eməhluaig-in ilat nian emətuoun matol nətueintən mətoarus-pa u-roiu.”

Iesu təmən nīpəti nimaa nəghatən e manuwihl

³⁶ Kən Iesu tāmiet rəkis e netəmim, kən muwīn e nīpəgnoa nimə kit. Kən rəhan mīn netəmim kəmotuwa ron motətapəh məmə, “Ən-tu kəm itimat nīpəti nimaa nəghatən e manuwihl itəm təmər e nasumən.”

³⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm təmərakin nīkuti wit e nasumən, inu io, Nəti Etəmim. ³⁸ Kən nasumən, in nətueintən, kən nīkuti wit wir mīn, ilat u netəmim rəha Uhgīn itəm tatərəmərə elat. Kən manuwihl rat mīn, ilat netəmim rəha Setan. ³⁹ Kən tikimīr itəm təmuwīn mərakin manuwihl rat, in Setan. Kən nian okəulək-in nasumən, in namnun nian, kən netəmim itəm koatəulək e nasumən, ilat u nagelo mīn. ⁴⁰ Okotəmīk manuwihl rat motan-ətip e nīgəm, nolən əh tahmen əm e namnun nian.

⁴¹ “Io Nəti Etəmim, ekahl-ipinə nagelo mīn rəhak okotuwin ikin iatərəmərə ikin, motoe rəkis natimnat rafin ne netəmim rafin itəm koatiuw-pən netəmim o nolən təfagə rat mīn. ⁴² Ilat okotərakin-pən ilat e nīgəm asol, kən ikin əh netəmim okotəsək kən moatəgətain nəluilat mīn. ⁴³ Kən netəm kotətuatip okotasiə tahmen e mīt e nərəmərəən

rəha rəhalat Tata Uhgın. Etəm matəlgın tatig, in otəkəike mətəlig-in wır nəghatən mın u.”

Nimaa nəghatən e bokis məni itəm tatəhluaig

⁴⁴ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e bokis məni kit itəm tatəhluaig e nəptən kit. Kən etəmim kit təmətan məplan bokis məni əh, kən tatig mıtənim mın. Nıkin təmagien pık, kən təmuwın mol-salım-in natımnat rafın rəhan, kən mos-nəmtin nəptən əh.”

Nimaa nəghatən e kəpiel perel

⁴⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e etəmim itəm tategəs-in natımnat, kən matol-salım-in mın. Kən in tategəs-in kəpiel wır mın nəmtılət tıəkis, katən məmə perel. ⁴⁶ Nian təməplan perel kit itəm təwır pık agın, kən in təmuwın mol-salım-in rəhan natımnat rafın, kən muwın mos-nəmtin perel əh kən mıləs rəhan.”

Nimaa nəghatən e net rəha niuwən nəm

⁴⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e nian netəmim koatərakin-pən net əpəh itəhəi moatos nəm pısın pısın mın lan. ⁴⁸ Nian net tınərioah e nəm, kən kotiuw-par net, kən motor nəm mın motaii-pən nəm wır mın e kətım asol mın rəhalat, məto okotərakin nəm itəm kotərat. ⁴⁹ Kən e namnun nian, nagelo mın okotuwa motos-irəkis netəmim itəm kotərat o netəmim itəm kotətuatıp, ⁵⁰ kən motərakin-pən netəm kotərat e nigəm

asol, kən ikin əh netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.

⁵¹ “? Itəmat nəkotitun natimnat min un, o kəp?” Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “Əwəh.”

⁵² Kən təmən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, iəgətun min rafin rəha Lou itəm kəməgətun wır ilat e nərəmərəən rəha Uhgin, kotahmen e etəm-iasol rəha nimə itəm rəhan nautə tepət. Kən nian kit in tatos-irəkis nat wi e rəhan nautə, kən nian kit min tatos-irəkis nat oas.”†

Ien itəm kəsisiai-inən
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Nian Iesu tınol namnun nuəhən nimaa nəghatən min əh, kən təmiet ikin əh, ⁵⁴ muwın iman ikin. Kən təmatəgətun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən, kən narmilat təmiwig, kən kotən məmə, “? Suah u təmiləs hiə nenatigən əh ne nəsanənən əh o nolən nat pispis min? ⁵⁵ Suah əh, kitat kotitun wır in. ?In neti etəmim itəm tatol nimə, o kəp? ?Kən rəhan mama, in Meri, kən pian min ilat Jemes, ne Josep, ne Saimon, ne Jutas, o kəp? ⁵⁶ ?Kən rəhan kaka min kitat min ilat, o kəp? ?Təmos hiə nitunən o nolən natimnat min əh?” ⁵⁷ Kən nikilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit in ien, netəmim rafin koatisiai-in. Məto rəhan min netəmim əpəh latuənu ne rəhan min

13:50: Mat 13:42; Luk 13:28 † **13:52:** Kəm-naka nəghatən u ‘nat oas’ tatəghat-in nəghatən rəha Uhgin itəm kəməte rəkis e Naoa Rəha Uhgin əpəh e Oltesteman, kən nəghatən u ‘nat wi e rəhan nautə’ tatəghat-in nəgətunən wi rəha Iesu. **13:54:** Jon 7:15 **13:55:** Jon 6:42

netəmim e nɪpəgnoa nımə rəhan, ilat əm kəsotisiai-inən.”

⁵⁸ Kən təməsolən nat pispis tepət ikın əh, məto-inu ilat kəsotahatətəən lan.

14

Kig Herot Antipas

təməghat o Iesu

(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ E nian əh, Kig Herot Antipas u tatərəməərə e nıtən Kalili, təməto namnusən rəha Iesu. ² Kən təmən-ipən kəm rəhan etəm-iasol mın məmə, “Suah u in Jon Baptais itəm təməmegəh mın e nımısən. Tol nəhlan tatos nəsanənən əh o nolən nat pispis mın.”

Nımısən rəha Jon Baptais

³⁻⁴ Herot Antipas təməghat nəhlan məto-inu in təmohamnu rəkis Jon Baptais. Inu namnusən e nımısən rəha Jon Baptais, tol min-nulan.

Aupən ikın, Kig Herot Antipas təmakləh-in Herotias u pətaguıhl rəha pia Herot u, Filip Kitiəh. Kən Jon təmən-ipən kəm in məmə, “Təsətuatıpən məmə nəkiləs pətan u, məto-inu nakatətgəhl Lou.” Kən Herot Antipas təmaskəlim Jon o Herotias, məlis ətain, mıləs-ipən e kalapus. ⁵ Herot Antipas tolkeike məmə in otohamnu Jon, məto təməsolən məto-inu tatəgin netəmim. Ilat koatisiai-in Jon moatən məmə in ien kit.

⁶ Məto nian kit, Herot Antipas təmöl lafet kit rəha nian təmaiir lan, kən pətan əkəku, nəti Herotias, təmöl danis aupen e nıganəmti netəmim rafin. Kən rəhan nolən danis təmöl Herot Antipas nıkin

təmuwɪn pɪk lan, ⁷ kən tol nəhlan, in təmən-iəkis mos noanawɪl məmə in otos-ipən nat naka itəm pətan əkəku əh tolkeike. ⁸ Kən Herotias təməghat kəm nətɪn, kən nətɪn təmən-ipən kəm Herot Antipas məmə, “Os rəhn-kapə Jon Baptais e plet kit muwa ikin-u mos-ipa kəm io roiu.” ⁹ Kən kig, nɪkin təpou. Məto təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotol nəwɪa nətɪ Herotias, məto-inu o rəhan noanawɪl ne nəniəkisən itəm təmol e nɪganəmtɪ netəmim. ¹⁰ Kən təmahɪ-ipən netəmim neen kotuwɪn e kalapus, kən ilat kəmotətətɪp rəkis rəhn-kapə Jon ikin əh, ¹¹ motələhəu-pən e plet kit, motos motuwa, motos-ipən kəm nətɪ Herotias, kən in təmos-ipən kəm rəhan mama. ¹² Kən netəmim rəha Jon kəmotuwɪn motɪləs nɪpətɪn motuwɪn motɪtənɪm, kən motuwɪn motən-ipən kəm Iesu.

*Iesu təmagwən netəmim
faif-taosan*

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nian Iesu təməto namnusən əh, kən təmətɪpən e bot kit muwɪn əpəh ikin kɪkə-kɪkə ikin. Məto nian nɪmanɪn netəmim kəmotɪtun ikin təmuwɪn ikin, ilat kəmotɪet e rəhalat latuənu mɪn motaliwək ipar motuarisig-in Iesu. ¹⁴ Nian Iesu təmuwar, təməplan nɪmanɪn netəmim tɛpət, kən nɪkin təmahmə olat matakeike ilat, kən mol-wɪr nɪmɪsən mɪn rəhalat.

¹⁵ Kən ehnaipən iuəhkɪr o napɪnəpən, rəhan mɪn netəmim kəmotuwa ron moatən məmə, “Ikin-u, ikin kɪkə-kɪkə ikin, kən otəsuwəhən talugin. Ahɪ-ipən nɪmanɪn netəmim məmə okotuwɪn latuənu mɪn motos-nəmtɪn nɪgɪlat neen nagwənən.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Kəp. Otəpəs əm ilat kotatig, kən itəmat əm otagwən ilat.”

¹⁷ Məto komotən-ipən kəm in məmə, “Itimat ekoatos əm pıret faif ne nəm kəiu.”

¹⁸ Kən təmən məmə, “Otos motuwa kəm io.”

¹⁹ Kən mən-ipən kəm netəmim məmə okotəpələh ləhau e manuwihl. Kən təmos pıret faif ne nəm kəiu əh, masipər əpəh e neai, matəfak-pən ron, kən məmkas pıret. Kən təmos-ipən kəm rəhan mın netəmim, kən ilat kotos-ipən kəm nımanin netəmim. ²⁰ Kən ilat rafin kəmotagwən, nərpılat tasis. Kən nımısmısi nəgwənən itəm kəmotapəs, netəmim rəha Iesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wir. ²¹ Kən netəmim itəm kəmotagwən, nəman əm tahmen e faif-taosan, məto kəsafınən nıpıtan ne nisualkələh.

Iesu təmaliwək e nəhau
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotətipən e bot motaupən moatuwin entənıpən-pən e lek, məto in otahl-ipən netəmim kotıtəlig-pən iməlat mın ikın. ²³ Nian tınahl-ipən rəkis netəmim, kən muwin əpəh ilis e nıtot kit in pısın əm, məmə otəfak. Nian tınalugən, Iesu pısın əm əh-ikın, ²⁴ məto bot tınuwin rəkis ilugin e lek, kən tınatıləs pıkan nımətag, kən peau-peau mın kınəotəh bot.

²⁵ Kən lapın iuəhkir o nianən, Iesu təmaliwək e nətuei nəhau muwa olat. ²⁶ Məto nian netəmim rəha Iesu kəmotəplan in tətaliwək e nətuei nəhau, kən kəmotəgın pık moatən məmə, “! Ei, narmi

etāmim kit!” Kən kəmotasək əfəmäh məto-inu koatəgin.

²⁷ Məto uəhai əm, Iesu təməghat kəm ilat məmə, “!Ei, nikitəmat tətul məha-məha. Io əpəh. Sotəginən!”

²⁸ Kən Pita təmə, “Iərəməərə, okəmә ik pahrien, kən aun-in io ekaliwək e nətuei nəhau minə.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Wa.”

Kən Pita tiet e nətuei bot, kən maliwək e nətuei nəhau matuwın o Iesu. ³⁰ Məto nian təməplan nımətag, kən nikin təməgin pık, kən minətuoun mətamnim mətasək-pən o Iesu matən məmə, “! Iərəməərə, asitu lak!” ³¹ Kən roiu agin, Iesu təməapən maskəlim Pita, kən mən-ipən kəm in məmə, “!k rəham nahatətəən təkəku agin. ?Tahro rəham nahatətəən təkəku lak?” ³² Kən nian kəmuətıpən e bot, kən nımətag təmurahl nelmin. ³³ Kən ilat e nətuei bot kəmosipən nisaiiən asol kəm in moatən məmə, “Pahrien, ik Nəti Uhgın.”

³⁴ Nian kınotuwin entənıpən-pən, kəmotuwar e nəptən Kenesaret. ³⁵ Kən nian netəmim əh-ikin əh kınotıtun Iesu, kotahl-ipən nəghatən tuwin mıtəlau o netəmim e latuənu min rafin əh-ikin. Kən kəmos rəhalat min netəmim itəm koatimis motuwa o Iesu, ³⁶ kən kəmotəkəike o Iesu məmə ilat itəm koatimis okotek əm nıpəgnəmti kot rəhan. Kən ilat rafin itəm kəmotek nıpəgnəmti kot rəhan, rəhalat nımisən təmikə, kən kəmotəwır.

15

*Nat itəm tatol
etəmim tamkimik
(Mak 7:1-23)*

¹ Kən Farisi min neen ne iəgətun min neen rəha Lou kəmotisi-pən Jerusalem motuwa o Iesu. Kən motəpəh ron məmə, ² “?Tahro rəham netəmim koatətgəhl kastom rəhatat itəm rəhatat pipi min aupən kəmotəgətun kitat lan? Ilat kotagwən, məto kəsotaupənən motaikuas e nelmilat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Məto tahro itəmat min nakoatətgəhl Lou rəha Uhgın o naskəlīm əskasikən kastom rəhatəmat? ⁴ Iatən nəhlan məto-inu, Uhgın təmən məmə, ‘Nəkotəkəike motisiai-in rəhatəmat tata ne mama,’ kən təmən min məmə, ‘Etəmim itəm otəghat rat e rəhan tata o mama, okəkəike kohamnu.’ ⁵ Məto itəmat nakotən məmə, okəmə suah kit rəhan kit məni əh-ikin itəm in titun nasituən e rəhan tata ne mama lan, in titun nənən kəm ilau məmə, ‘Kəsi, emələhəu pisin məni u məmə rəha Uhgın,’ ⁶ kən okol in otəsisiai-inən rəhan tata, kən məsos-ipənən məni u kəm in. E nolən əh, itəmat noatol nəghatən rəha Uhgın tatol nat əpnəpın lan, məto-inu itəmat nako-tolkeike məmə nakotaskəlīm kastom rəhatəmat min əm. ⁷ !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Ien Aesea təməghat-in itəmat ətuatip nian təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın itəm tatən məmə,

⁸ ‘Netəm min u koatisiai-in io e nohlilat əm, məto nikelat isəu ron io,

⁹ Rəhalat nolən rəha nəfakən ron io in nat əpnapin əm,
kən nian koatəgətun, koatən məmə nəghatən min rəhak,
məto in nəghatən min rəha netəmim əm.’ ”

¹⁰ Kən Iesu təmaun-in netəmim məmə okotuwa ron, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-in-tu, kən motitun nat u. ¹¹ Nat naka itəm katun, təsolən etəmim tamkimik e niganəmti Uhgın, məto nat naka itəm tatiet e nohli etəmim, in tatol etəmim tamkimik e niganəmti Uhgın.”

¹² Kən rəhan netəmim kotuwa ron moatətapəh məmə, “?Nəkitun məmə Farisi min, nıkilat tərət nian kəmotəto nəghatən əh?” ¹³ Kən təmən-ipən məmə, “Nig min rafin itəm rəhak Tata əpəh e nego e neai təməsəfeən, okew-pər ilat nokin. ¹⁴ Apəs ilat. Ilat koatit netəmim, məto niganəmtilat təpis. Okəmə etəmim itəm niganəmtin təpis tit etəmim kit min itəm niganəmtin təpis, kən ilau kərən okiaiwig-pən e noakimil.”

¹⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ən-tu nıpəti nımaa nəghatən kəm itimat.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat rəhak netəmim, məto itəmat min nəsoıtıtunən əh? ¹⁷?Nəkotitun o kəp məmə, nat naka itəm tatuwin e nohli etəmim meıuıu e nərpin, kən miet min e nıpəti etəmim? ¹⁸ Məto natimnat itəm tətisi-pən e niki etəmim kən matiet e nohli etəmim, matol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgın. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu, natimnat itəm tətisi-pən e niki etəmim kotal nulan: nətəligən tərət min;

nohamnuən etəmim; nakləh-inən pətan; nīpitan ne nəman ne, koatit anion ilat mīn; nakləhən; nəghat eiuəən e netəmim; nən ratən nərgi etəmim. ²⁰ Inu natimnat itəm tol etəmim tətamkimik e niganəmti Uhgīn, məto okəmə suah kit təsaikuasən nelmīn kən mətagwən, inu təsolən in tamkimik e niganəmti Uhgīn.”

*Nahatəən rəha
pətan Iaihlua
(Mak 7:24-30)*

²¹ Kən Iesu təmiet ikin əh, kən muwīn ikin itəm taon kəiu əh, Taea ne Saeton katuəməhl ikin. ²² Kən pətan kit əh-ikin, Iaihlua u pətan Kenan, təmuwa ron mətasək əfəməh məmə, “Iərəməərə, Mipi Tefit, asəkitun io. Narmīn rat kit təkaskik təmatig e nətik pətan matərəkin in.”

²³ Məto Iesu təsən-ipən aɡin-əhən nəghatən kit kəm in. Kən rəhan netəmim kotuwa moatəkəike ron, motən məmə, “Ahl-ipən in isəu, məto-inu tətəsək əfəməh matuarisig-in kitat.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəmahl-ipa əm io o sipsip mīn rəha noanol rəha Isrel itəm kəmotəluə.” ²⁵ Məto pətan əh təmuwa misin nulin aupən e Iesu matən məmə, “Iərəməərə, asitu lak.” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Təsətuatipən məmə ekos nagwənən nigī nisualkələh, kən mərəkin-pən kəm kuri mīn.”* ²⁷ Kən pətan u təmən-ipən məmə, “Əwəh, Iərəməərə. Məto kuri mīn koatun nimismisi nagwənən itəm təmisas e tepil rəha iərəməərə mīn rəhalat.” ²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, pətan.

15:24: Mat 10:6 * **15:26:** Nəghatən u ‘nisualkələh’ tatəghat-in netəm Isrel, kən nəghatən u ‘kuri’ tatəghat-in Iaihlua mīn.

! Rəham nahatətəən in iahgin! Nat naka itəm nakolkeike, otuwa mol nıpahrienən.” Kən roiu agın, netın pətan təməwır.

Iesu təmöl-wır nımısən tepət

²⁹ Kən Iesu təmıet ikın əh maliwək e nıkalı Lek Kalili. Kən mər muwın əpəh ilıs e nıtot kit kən matəpələh. ³⁰ Nımanin netəmim kəmotuwa ron, moatəmık netəm mın u itəm nelkılət təməfaiu-əfaiu, ne netəm nıganəmtılət təpıs, ne netəm nıpətılət məsın təmımıs, ne netəm kotəruru nəghatən, ne nımısən pısın pısın mın. Kən motəlın-pən ilat iuəhkır o Iesu, kən təmöl-wır ilat. ³¹ Kən nımanin netəmim narmılət təmıwıg nıan kəmotəplan netəm kotəruru nəghatən kınotəghat, ne netəm nıpətılət məsın təmımıs kınotəwır, ne netəm nelkılət təməfaiu-əfaiu kınotaliwək, ne netəm nıganəmtılət təpıs kınəotəplan nat. Kən moatənwiwi Uhgın rəha Isrel.

*Iesu təmagwən netəmim
fo-taosan
(Mak 8:1-10)*

³² Kən Iesu təmaun-in rəhan netəmim kotuwa ron, təmən-ıpən kəm ilat məmə, “Nıkık tınahməh pık o netəmim mın u. Kitat mın ilat o nıan kılıl əh-roiu, kən nat tıkə məmə okotun. Esolkeikeən məmə ekahl-ıpən ilat koatuwın, nəumıs tus ilat, mətan, neen kotımıs-eah əpəh e suatıp.”

³³ Kən rəhan netəmim kotən-ıpən kəm in məmə, “?Okotos hıə pıret u ikın-u, ikın taruən-aruən ikın itəm tahmen məmə okotagwən nımanin netəmim lan?”

³⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Piret kuwəh u nakoatos?”

Kən kotən-ipən məmə, “Ekoatos pıret sepın ne nəm əkəku noan məsın əm.”

³⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm nımanın netəmim məmə okotəpələh e nəptən. ³⁶ Kən təmos pıret ilat sepın, ne nəm əlkələh, kən məfak-pən lan, kən məmkas ilat, mos-ipən kəm rəhan netəmim mın, kən kotos-ipən kəm netəmim. ³⁷ Kən ilat rafın kəmotun nərpılat tasis. Kən netəmim rəha Iesu kotaii-pən nımisımsı nagwəhən itəm kəmotun kapəs e kətim asol ilat sepın, kəmotər kər wır. ³⁸ Netəmim itəm kəmotun, nəman ilat fo-taosan, məto kəsafınən nıpıtan ne nısualkələh. ³⁹ Kən Iesu tahl-ipən nımanın netəmim koatuwın, kən in təmətipən e bot muwın ikın Makatan.

16

Farisi mın ne Satusi mın koatəpəh o nəmtətin kit

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Kən Farisi mın ne Satusi mın kəmotuwa o Iesu, kən kəmotəghat əuhlin kəm in məmə otol kəm ilat nəmtətin kit rəha nego e neai, inu nat pıspıs asol itəm otəgətun məmə Uhgın təməhl-ıpa in.* ² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian tınehnaipən, nakotən məmə, ‘olawıg tərəuıə, məto-inu napuə tınasıə.’ ³ Kən laulaugın nakotən məmə, ‘Nuhuən otəfık, məto-inu napuə tınasıə mıtəlau.’ Nəkotıtun nənən nıpətı nəmtətin mın e nımal napuə itəm

* **16:1:** Farisi mın ne Satusi mın, nıkilat təht məmə Iesu təruru nolən nəmtətin kit, kən netəmim okotəplan məmə in təsısi-pən e Uhgın. **16:1:** Mat 12:38; Luk 11:16

tatiet, mæto nækotæruru nænən nīpəti nəmtətin itəm nækotəplan əh-roiu.

⁴“Itəmat netəm roiu ne, nakotərat, itəmat netəm Isrel nəmotapəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgīn, tahmen e pətan kit tapəs rəhan iərman matətəupən suah pīsin. Kən roiu nakotolkeike məmə ekol nəmtətin kit itəm otəgətun məmə emisi-pən o Uhgīn. Məto Uhgīn otos-ipən əm nəmtətin kitiah əm, kən inəh nəmtətin rəha ien əh Jona.” Kən təmapəs ilat matuwīn.

*Is rəha Farisi mīn ne Satusi mīn
(Mak 8:14-21)*

⁵Nian Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmoatuwīn entənīpən-pən e Lek Kalili, rəhan netəmim kəmotaluin məmə okotos pīret neen. Kən nian kīnotuwīn entənīpən-pən, ⁶kən təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Onakoatəto itəmat o is rəha Farisi mīn ne Satusi mīn.”

⁷Kən kəmoatən-ipən kəm ilat mīn məmə, “Tatəghat nəhlan məto-inu kəmotaluin nəmīkən pīret neen.”

⁸Məto Iesu tīnītun rəhalat nətəligən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ei, rəhatəmat nahatətəən təkəku agīn. ?Tahro nakoatən-ipən kəm itəmat mīn məmə pīret tikə otəmat? ⁹?Nəsotitunən əh, o kəp? ?Nīnotaluin pīret faif u itəm emagwən netəmim faif-taosan lan, kən uarisīg, nəmotaiipən nīmismisi nagwənən itəm kəmapəs e kətīm asol kuwəh? ¹⁰?Kən nīnotaluin pīret sepīn u itəm emagwən netəmim fo-taosan lan, kən uarisīg, nəmotaiipən nīmismisi nagwənən itəm kəmapəs e

16:4: Mat 12:40; Jona 1:17
14:17-21

16:6: Luk 12:1

16:9: Mat

kətim asol kuwəh? ¹¹ ?Tahro itəmat nəsoṭitunən məmə esəghat-inən p̄iret? Oatəto itəmat o is rəha Farisi m̄in ne Satusi m̄in.” ¹² Kən e nian əh, ilat kəmotitun məmə in təsəghat-inən is rəha nolən p̄iret məmə okoatəto ilat ron, məto okoatəto ilat o nəghatən m̄in itəm Farisi m̄in ne Satusi m̄in koatəgətun netəmim lan.

*Pita təmən məmə Iesu in Kristo
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

¹³ Nian Iesu təmuwa ik̄in Sisaria Filipae, mən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “?Netəmim kotən məmə pah u io, Nəti Etəmim?”

¹⁴ Kən kotən-ipən məmə, “Neen koatən məmə ik Jon Baptaıs, neen koatən məmə ik ien Elaija, kən neen koatən məmə ik ien Jeremaea, o ien kit aupən ik̄in.”

¹⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Məto tahro etəmat? ?Nakotəmə pah u io?”

¹⁶ Kən Saimon Pita təmən-ipən məmə, “Ik Kristo itəm Uhḡin təmən məmə otahl-ıpa, ik Nəti Uhḡin itəm tətatiğ matəmegəh.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Uhḡin təmawte-in rəhan nəw̄irən kəm ik, Saimon nəti Jona, məto-inu sənəmə etəmim əm təmol-arəp nat u kəm ik, məto rəhak Tata əpəh e nego e neai itəm təmol əp nat u kəm ik. ¹⁸ Kən ekən-ıp̄inə kəm ik məmə ik Pita, u n̄ipət̄in təmə kəpiel. Kən ekilək̄in rəhak n̄iməfak e kəpiel u, kən okol nəsanənən rəha n̄imisən†

16:10: Mat 15:34-38 **16:14:** Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 **16:16:** Jon 6:69 **16:17:** Kal 1:15-16 † **16:18:** Nat u tatəghat-in nian suah kit təm̄imis, məto n̄imisən, rəhan nəsanənən tikə o etəmim itəm tətahatətə e Uhḡin.

otəsaprəkis-inən. ¹⁹ Ekos-ipinə kəm ik nepətən itəm tatisi-pən o Uhgın əpəh e nego e neai. Kən əpəh e nego e neai, Uhgın tinegəhan-in rəkis nəwiam itəm onakən e nətueintən. Nian onakahtosig-in nat kit, o onategəhan-in nat kit, kən otol mihin.”
²⁰ Kən mən-ipən əskasik kəm rəhan netəmim məmə okəsotən-ipənən kəm suah kit məmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.

*Iesu təmən-iarəp
 rəhan nimisən
 (Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)*

²¹ E nian əh, Iesu təmətuoun matən-iarəp kəm rəhan netəmim məmə in otəkəike muwın Jerusalem, kən etəm-iasol mın rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou, okotol in tətə nahməən e nəratən tepət, kən okotohamnu in, kən uarisig e nian kisi, in otəmegəh mın e nimisən.

²² Kən Pita tos pisin Iesu, kən mətuoun matən-iəhau matən məmə, “İərəmərə, Uhgın otəkəike mahtosig-in nat əh. !Nat əh okol təsuwamən mol nıpahrienən lan!”

²³ Kən Iesu talalin mən-ipən kəm Pita məmə, “!Setan! !Uwın isəu ron io! Ik nətahtosig-in io. Rəham nətəligən sənəmə nətəligən rəha Uhgın, məto in nətəligən rəha netəmim əm.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “Etəmim itəm tolkeike məmə otuarisig-in io, otəkəike maluin atıp in, kən mıləs rəhan nig kəməluau mətəu-pa io. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm tatol pik wək əm məmə rəhan

nāmegāhən e nātueintən u in otəwīr, otəmkarəpən e nāmegāhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nāmegāhən lilin. ²⁶ ? Okəmə etəmim kit tatos rafin natimnat e nātueintən, məto uarisig lan otimis kən təsosən nāmegāhən lilin, in təmol win e nat kit təwīr, o kəp? Kəp. Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgīn məmə Uhgīn otos-ipən nāmegāhən lilin kəm in. ²⁷ Tol nəhlan məto-inu, io Nəti Etəmim epanuwa itimat nagelo min e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Tata rəhak, kən ekos-ipən nətouən kəm netəmim rafin e wək ətuatip itəm kəmotol. ²⁸ Iatən-ipinə nīpahrienən məmə netəmim neen koatətul ukīn-u itəm kəsotimisən motəmegəh əm nian Nəti Etəmim u in kig, otuwa məmə in otərəməərə e natimnat rafin.”

17

Nīpəti Iesu təmuwa mol pīsīn (Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Nian sikis tīnuwa mīnuwīn rəkīs, Iesu tit Pita, ne Jemes, ne Jon u pia Jemes, mit iləhal motuwīn əpəh ilis e nitot əfəməh, ilat pīsīn əm. ² Kən ikīn əh, nīpəti Iesu təməuhlin muwa mol pīsīn. Rəhn-kapə təmasiə məhag-əhag tahmen e mitgar, kən rəhan natimnat tīnuwa məruən məhag-əhag. ³ Roiu agīn, Moses ne Elaija kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal Iesu.

⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Tərəməərə. Təwīr məmə itiməhal eməhaluwa ikīn-u. Okəmə

16:25: Mat 10:39; Luk 17:33; Jon 12:25 **16:26:** Mat 4:8-9

16:27: Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Nol Əpən 22:12

17:2: 2 Pita 1:16-18

nakolkeike, ekiləkin makeen kışil u ikin-u, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.”

⁵ Nian Pita təmatəghat əh, mal napuə itəm təhag-əhag təmuwa malpin ilat, kən kəmotəto nəwia suah kit təmiet e mal napuə matən məmə, “Inu nətik itəm iakolkeike pīk. Nīkik tagien pīk ron. ! Əhalətəlig-in in!”

⁶ Nian suah miləhal əh kəməhaləto nəghatən əh, kəməhalisi-pər məhalitənīm-pən rəhaləhal-kapə e nəptən məhaləgin pīk. ⁷ Məto Iesu təmuwa mek iləhal matən məmə, “Əhalətul. Əsəhaləginən.” ⁸ Nian kəməhlasipər, məsəhaləplanən suah kit, məto Iesu pīşin əm.

⁹ Nian kəmotēiuaiu-pa e nītot, Iesu təmən kəm iləhal məmə, “Əsəhalənən kəm etəmim kit nat naka itəm nəməhaləplan mətoarus-pən Nəti Etəmim otəmegəh mīn e nīmīsən.”

¹⁰ Kən kəməhalən-ipən məmə, “? Məto tahro iəgətun mīn rəha Lou koatən məmə Elaija otəkəike maupən muwa mīn?”*

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nīpahrienən məmə Elaija otəkəike maupən muwa məmə otol-wīr mīn natimnat rafin. ¹² Məto ekən-ipinə kəm itəməhal məmə, Elaija tīnuwa rəkis, məto netəmim kəsotitunən in, kən motol tərət lan. E nolən ahmen

17:5: Dut 18:15; Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22 * **17:10:** Nian Uhgīn təməghat kəm iləhal əpəh e nītot, iləhal kəhalitun məmə Iesu in Kristo itəm otuwa. Kən kəhalitun məmə

Elaija otəkəike maupən muwa mīn, məto kəsəhaləplanən məmə Elaija təmuwa mol əpen-əpenə natimnat rafin. Tol nəhlan, rəhalat nətəligən tīnol nəruruən, məto-inu Iesu itəm in Kristo tīnuwa rəkis, məto Elaija təsuwamən əh. **17:10:** Mal 4:5 **17:11:** Mal 4:5-6

min əm, Nəti Etəmim otəto nahməən e nelmilat.”
¹³ Kən rəhan netəmim kīnotitun məmə tatəghat-in
 Jon Baptaıs kəm ilat.

*Iesu təməhg-iarəp narmin rat e suakəku kit
 (Mak 9:14-32; Luk 9:37-45)*

¹⁴ Nian kīnotiet-pa o nīmanin netəmim, suah
 kit tuwa misin nulīn aupən-in Iesu, ¹⁵ kən məmə,
 “Tərəməərə, asəkitun nətik. Tətəut, kən matəto
 pik nahməən lan. Nian tepət tatiet-pən e nigəm,
 matiet-pən ləhau e nəhau. ¹⁶ Emiləs muwīn o
 rəham netəmim, məto kotəruru nol-wirən.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, itəmat netəm
 roiu nəsotahətətəən, kən nīnotuwīn isəu o suatip
 rəha Uhgīn. ?Onəghan nəpanotitun? ?Oekətətig
 kitat min itəmat mətoarus nian naka? Otīləs
 suakəku motuwa kəm io.” ¹⁸ Kən Iesu təməghat
 əskasik kəm narmin rat, kən tiet e suakəku, kən
 roiu agīn suakəku təməwir.

¹⁹ Kən rəhan netəmim kəmotuwa kətul pisin ilat
 Iesu, kən motətapəh ron məmə, “?Təhro itəmat
 ekotəruru nəhg-iarəpən narmin rat?”

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Məto-
 inu rəhatəmat nahətətəən təkəku əm, təsahmenən.
 Məto iakatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə
 rəhatəmat nahətətəən əh-ikīn, nat əpnəpīn tahmen
 e nīkuti mastat u nətin agīn, kən nəkotitun nə-
 ipənən kəm nitot u məmə, ‘Otiet u ikīn-u, muwīn

ikin əh, kən nitot otiet, kən nat kit tikə itəm itəmat nəkotəruru nolən.”†

²² Nian kəmotuwa kitiaħ əpəh Kalili, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İo Nəti Etəmim, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimir mın.

²³ Netəmim okotohamnu io, kən uarisig e nian kisil, Uhgın otosmegəh mın io e nımısən.” Kən rəhan netəmim kəmotəto tərət pik agın o nəghatən əh.

Takis rəha Nımə Rəha Uhgın

²⁴ Nian Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwa Kəpaneam, netəmim rəha nosən məni rəha takis rəha Nımə Rəha Uhgın, kəmotuwa o Pita motən məmə, “?Tahro? ?Rəham iəgətun tatətou takis u, o kəp?”

²⁵ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Əwəh, tatətou.”

Nian Pita təmuwın e nıpəgnoa nımə, kən Iesu təmaupən məghat matən kəm in məmə, “?Saimon, nıkim təht mə naka? ?Kig mın rəha nətueintən koatos takis o pah, koatos o rəhalat mın netəmim, o netəm pısın mın?”

²⁶ Pita təmən-ipən məmə, “Koatos o netəm pısın mın.”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Kən tol nəhlan, netəm rəha kig kəsotətouən. ²⁷ Məto kitat kəsotolkeikeən məmə kotol ilat kotəto tərət otat. Kən tol nəhlan, təwır məmə ik onəkuwın əpəh ləhau e lek, mərakin rəham nıpien o niuwən nəm. Nəm itəm nakaupən miuw, nakəhap nıpəgnoan,

† **17:20:** E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəmote e nəghatən Kris aupən, kəsətəən ves 21 u: Məto suah kit itəm tolkeike məmə otəhg-iarəp narmın rat mın nəhlan, in otəkəike matəfak kən matətuakəm. **17:20:** Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1 Kor 13:2

17:22: Mat 16:21 **17:24:** Eks 30:13; 38:26

kən onəkəplan mənī silfa kit tahmen-in nətouən takis. Os muwīn mos-ipən kəm ilat o nətouən rəhalau takis.”

18

*Etəm-iasol e nərəmərəən
rəha Uhgīn*

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E nian əh, netəmim rəha Iesu kəmotuwa ron motətapəh ron məmə, “? Pah u in etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgīn?”

² Kən Iesu taun-in suakəku kit tuwa mətul ilugīn elat, ³ kən mən məmə, “Pahrien iatən kəm itəmat məmə okəmə nəsotəuhlinən itəmat motuwa motahmen e nisualkələh, okol nəsotuwīnən motatīg ahgīn nərəmərəən rəha Uhgīn. ⁴ Tol nəhlan, pah u otīləs-iəhau atīp in tahmen e suakəku u, in etəm-iasol e nərəmərəən rəha Uhgīn.

⁵ “Okəmə suah kit in ləhau tahmen e suakəku u, kən etəmim kit nīkin tagien o nosən suah u muwīn e nīpəgnoa nimə rəhan, kən okəmə tatol e nərgək, kən tahmen məmə tatos io mīn e nīkin agien.

⁶ “Məto okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku əh, məmə otol nolən rat, kən suah əh, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. Kən nalpīnən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnim məmə otamnim.

⁷ “Kəsi, nəhməən asol otuwa o netəmim rəha nətueintən, itəm koatos-ipən-os-ipən kəm

netəmim məmə okotol təfagə rat. Nos-ipən-os-ipənən mīn əh okotəkəike motuwa. Məto kəsi, nahməən asol otuwa o suah u itəm in suatip rəha nəratən əh. ⁸ Okəmə nelməm o nelkəm tol ik natol təfagə, kən nakəte rəkis mərakin. Məto-inu təwīr pīk məmə nian nakuwīn e nego e neai, nelkəm kit o nelməm kit tīkə, taprəkis-in məmə ik nataskəlīm nelməm kərən mil ne nelkəm kərən mil əh-ikīn, kən kərakin-pən ik e nīgəm itəm tatuəp namnun tīkə. ⁹ Okəmə nīganəmtīm tol ik natol təfagə, kən asul-irəkis mərakin. Məto-inu təwīr pīk məmə nian nakuwīn e nego e neai, nīganəmtīm kit tīkə, taprəkis-in inu məmə ik nataskəlīm nīganəmtīm kərən mil, kən kərakin-pən ik e nīgəm asol itəm tatuəp namnun tīkə.”

*Nimaa nəghatən o sipsip
itəm təməlue
(Luk 15:3-7)*

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nəkotəkəike moatitun wīr məmə nəsothəm-iəhauən netəmim rəhak mīn itəm kotahmen e nīsualkələh, məto-inu iatən kəm itəmat məmə nagelo mīn itəm koatehm ilat, nian rafin ilat koatətul e nīganəmti rəhak Tata u tətatiğ əpəh e nego e neai məmə okotən-iarəp ilat kəm Uhgīn.*

¹² “? Nīkitəmat təht məmə naka? ? Okəmə etəmim kit rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitiah təlue mətan, kən suah əh otol naka? In otapəs

18:8: Mat 5:29-30 **18:9:** Mak 9:43-48 * **18:10:** E naoa oas aɡin tepət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən ikīn, ves 11 tīkə. In tatən məmə, “Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekosmegəh ilat u itəm kəmotəlue.” **18:10:** Hip 1:14

ilat nainti-nain əpəh e nitot, kən muwɪn megəs-in itəm un itəm təməlue. ¹³ Kən okəmə təməplan, iatən pahrien kəm itəmat məmə, nikin otagiən o sipsip u kitiəh əm, taprəkis-in ilat u sipsip nainti-nain itəm kəsotəlueən. ¹⁴ E nolən ahmen mɪn əm, rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in təsolkəikəən məmə rəhan kit suakəku otuwɪn məlue.”

*Piam itəm tatol nəratən
kəm ik
(Luk 17:3)*

¹⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Okəmə piam kit tol nolən rat kit kəm ik, uwɪn məplan itəlau pisin əm, kən nakən-ipən nat naka itəm təmöl təsətuatipən. Okəmə tatətəlig-in ik, rəham nəghatən otol in tatitəlig-pa mɪn nakuəwɪr otəlau mɪn. ¹⁶ Məto okəmə təsətəlig-inən ik, os etənim kitiəh o kəiu məhaluwɪn mɪn məhaləplan məmə nəghatən mɪn rafin itəm onəkotən, okotitun məmə ilat rafin nɪpahrienən əm. ¹⁷ Məto okəmə təsətəlig-inən ilat, ən-ipən kəm niməfak. Məto okəmə təsətəlig-inən niməfak, kən niməfak otəplan in tahmen e Iaihlua o etənim rəha nosən məni e takis.

¹⁸ “Iatən pahrien kəm itəmat məmə, əpəh e nego e neai, Uhgɪn tɪnegəhan-in rəkis nəwɪatəmat itəm nakotən e nətueintən. Nian nəkoatahtosig-in nat kit o nakoategəhan-in nat kit, kən otol mihin.

¹⁹ “Kən iatən mɪn kəm itəmat məmə, okəmə itəlau kəiu nakuən nəghatən kit muəlis e nat kit itəm nakətuətapəh ron o Uhgɪn, kən rəhak Tata əpəh e nego e neai otol nat naka itəm nakətuətapəh ron.

²⁰ Tol nəhlan məto-inu, ikin pəhrəuən etəmim kəiu o kisil kəhaluwa kitiəh e nərgək, io itimat min ilat.”

Nimaa nəghatən e etəmim itəm təsaluinən kaon rəha suah kit

²¹ Kən Pita təmuwa o Iesu kən mətapəh ron məmə, “Tərəməərə. ?Ekaluin nolən tərət itəm piak təmol kəm io mau kuwəh? ?Mau sepın tahmen, o?”

²² Kən Iesu təməni-ipən məmə, “İakən-ipinə kəm ik məmə, sənəmə mau sepın əm, məto mau sepinte-sepın.†

²³ “Nəkəkəike mol nəhlan məto-inu nərəməərən rəha Uhgın in tol nulan. Kig kit tolkeike məmə otəplan-tu kaon min itəm rəhan netəmim kəmotol kəm in məmə ilat okotətou. ²⁴ Nian tinətuoun wək əh, kotiləs rəhan kit iolwək motuwa ron itəm təmol kaon iahgin iahgin, tahmen e ten-taosan talen.‡

²⁵ Məto suah əh tinəruru nətouən, kən tol nəhlan, kig təməni məmə okol-salim-in in, ne rəhan pətan, ne rəhan nisualkələh, ne rəhan natimnat min rafin məmə otətou rəhan kaon.

²⁶ “Kən rəhan iolwək təmeiuaiu misin nulın aupən in. Kən matəkəike ron matən-ipən kəm in məmə, ‘Awi. ?Nəkıtun nos-ipamən nian əkuəkır məsın kəm io məmə ekətou rafin rəhak kaon?”

²⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmasəkıtun in, kən mapəs rafin rəhan kaon məmə otəsətouən nian kit ne, kən megəhan-in məmə otuwın.

²⁸ “Məto nian iolwək u təmuwın, kən məplan etəmim kit u təmol kaon kəm in, wan-hanrit

† **18:22:** Nipətın rəha “mau sepinte-sepın” məmə kitat kotəkəike motaluin nəratən rəha suah kit nian rafin, namnun tikə. **18:22:**

Luk 17:4 ‡ **18:24:** Ten-taosan talen - Wan talen tahmen e faif-milian vatu. Kən məni rafin u, ten-taosan talen tahmen e fifti-taosan-milian vatu.

tenarius. § Ilaun kərən iolwək mil kətioal wək kitiaħ əm rəha etəm-iasol. Kən iolwək itəm etəm-iasol təmaluin rəhan kaon, in təmaskəlīm itəm u kit kəmətioal wək kələh, kən matəmkətīp nentou, matən məmə, ‘!Ətou-pa rəham kaon itəm nəmol kəm io!’

²⁹ “Kən iolwək un itəm təmol kaon kəm in, teiuaiu mīsin nulin matəkəike ron matən məmə, ‘Awi. ?Nəkītun nos-ipamən nian əkuəkīr məsīn kəm io məmə ekətou rəhak kaon?’

³⁰ “Məto in təmə, kəp. Kən təmuwīn mən məmə okīləs suah u kan kīləs-ipən e kalapus mətoarus-pa otətou rafin rəhan kaon mīn itəm təmol. ³¹ Nian iolwək mīn neen kəmotəplan nat əh, nīkilat təmahmə pīk ron, kən motuwīn motən-ipən kəm etəm-iasol natīmnat rafin itəm kəmotəplan.

³² “Kən etəm-iasol təmaun-in iolwək un tuwa təmən-ipən kəm in məmə, ‘Ik iolwək itəm tərət agīn. Emapəs rafin rəham kaon məto-inu nəmatəkəike ron io. ³³ ?Təhro nəsasəkītunən suah u nətioal wək itəlau mīn, təhmen-pən əm e itəm emol kəm ik?’

³⁴ Kən neməha təmol etəm-iasol, kən təmən məmə okīləs kan kīləs-ipən e kalapus məmə etəm tatehm kalapus otol nalpīnən kəm in mətoarus-pən otətou rafin rəhan kaon itəm təmol.”

³⁵ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən e suatīp kitiaħ əm, rəhak Tata əpəh e nego e neai, otol kəm itəmat rafin, okəmə nəsotaluin pahriənən nəratən itəm piatəmat mīn koatol kəm itəmat.”

§ **18:28:** Roiu, wan-hanrit tenarius təhmen e wan-hanrit-taosan watu. **18:34:** Mat 5:25-26 **18:35:** Mat 6:15; Mak 11:25; Efes 4:32; Kol 3:13

19

*Iərman ne pətan kətuapəs ilau min
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)*

¹ Nian Iesu təmōl namnun nənən natimnat min u, tēmiet Kalili muwīn nitən Jutia entənipən-pən e nīkali nəhau Jotan. ² Kən nīmanin netəmim kəmotuarisig-in in motuwīn əh-ikin əh, kən təmōl-wīr ilat e nīmīsən min.

³ Kən Farisi min neen kəmotol noa eko-eko məmə otiuw-pən Iesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatipən. Kəmotuwa o Iesu motən məmə, “? Lou tatən məmə iərman titun napəsən rəhan pətan o nat əpnəpīn əm kit, o kəp?”

⁴ Kən təmən-ipən məmə, “? Nəmotafin o kəp məmə, e nətounən muwīn mətōarus-pa u-roiu, Uhgīn u itəm təmōl netəmim rafin, təmōl iərman ne pətan? ⁵ Kən Suah u təmən məmə, ‘O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətəuatig ilau rəhan pətan. Kən ilau okuea nīpətīlau kitīəh.’ ⁶ Kən roiu, ilau sənəmə kəiu, mətō kitīəh əm. Uhgīn tīnīlpīn ilau kīnuea mīnioal kitīəh, kən o nat əh, pəs etəmim kit okol təsətətipən rəhalau natīgən.”

⁷ Kən Farisi min kotən-ipən məmə, “?Mətō tahro Moses təmən məmə etəmim titun nos-ipənən naoa kit kəm rəhan pətan o napəsən, kən mahl-ipən tatuwīn?”

⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Moses təmegəhan-in itəmat noanol rəha Isrel məmə onəkotapəs rəhatəmat nīpītan min mətō-inu rəhatəmat-kapə təkaskīk pīk. Mətō aupən, təməsōlən nulan. ⁹ Mətō

iakatən kəm itəmat məmə, okəmə suah kit tatol tifos mətapəs rəhan pətan itəm təməsətəu-pən an-ionən iərman pisin kit, kən suah u mit pətan pisin, tahmen əm məmə in tətakləh-in pətan əh, mateguafəl rəhan pətan ətuatip.”

¹⁰ Kən netəmim rəha Iesu kotən kəm in məmə, “Okəmə natigən rəha iərman ne pətan təkaskik pik nulan, təwir məmə iərman ne pətan okəsioalən marit.”

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Sənəmə netəmim rafin okotitun nosən nəghatən u, məto netəm min əm un itəm kəmos-ipən nəghatən u kəm ilat, in rəhalat əm. ¹² Tol nəhlan məto-inu, netəmim neen okəsotolən marit o nat pisin pisin min. Kit okol təsolən marit məto-inu nipətin məsin tərət nian təmaii. Kit okol təsolən marit məto-inu netəmim kəmotərəkin nipətin məsin. Kən kit tatən atip məmə in otəsolən marit məmə otol wək rəha nərəmərəən rəha Uhgın. Etəmim itəm titun nosən nəghatən u, in təike mos.”

Iesu təməfak o nisualkələh
(*Mak 10:13-16; Luk 18:15-17*)

¹³ Kən netəmim kəmotəmik nisualkələh mo-tuwa o Iesu məmə otələhəu-pən nelmin elat, kən məfak olat. Məto netəmim rəha Iesu kəmotən-iəhau ilat. ¹⁴ Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Pəs nisualkələh kotuwa ron io, sotən-iəhauən ilat, məto-inu nərəmərəən rəha Uhgın in rəha netəmim min u kotal nulan.” ¹⁵ Kən təmələhəu-pən nelmin elat, kən miet ikin əh.

*Etəm aluə itəm rəhan
nautə tepət*

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Kən suah kit təmuwa o Iesu mən-ipən məmə, “Iəgətun. ?Io ekəkəike mol wək naka itəm in təwir məmə ekos nəmegəhən lilin?”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “? Tahro nakatətapəh ron io o nat naka itəm təwir? Suah kitəh əm itəm in təwir. Okəmə nakolkeike məmə nakos nəmegəhən lilin, ətəu-pən nəghatən min rəha Lou.”

¹⁸ Kən suah u təmən-ipən məmə, “? Lou min pəhruən?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Sohamnuən etəmim, kən məsəkləh-inən pətan, kən məsəkləhən, kən məseiueiuəən e kot,¹⁹ kən misiai-in rəham tata ne mama, kən molkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atip ik.”

²⁰ Kən etəm aluə u təmən-ipən məmə, “Natimnat rafin un iakatol. ?Nat naka min əh-ikin itəm eməsolən?”

²¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Okəmə nakolkeike məmə rəham nolən otətuatip agin, uwın mol-salim-in rəham nautə, kən mos-ipən mənī lan kəm ian-rat min. Kən ik onakos natimnat wir əpəh e nego e neai. Kən wa, mətəu-pa io.”

²² Nian etəm aluə təməto nəghatən əh, kən təmagim matuwın nikin təpou mətə-inu rəhan nautə tepət.

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Ekatən pahrien məmə, tiəkis o etəmim itəm rəhan nautə tepət məmə otuwın matig ahgin

19:17: Lev 18:5; Luk 10:28

19:18: Eks 20:13-16; Dut 5:17-20

19:19: Eks 20:12; Lev 19:18

nərəmərəən rəha Uhgın. ²⁴ Kən iatən mın kəm itəmat məmə, tiəkis məmə kamel otuwın-pən e nıpəg nitel, məto tiəkis pik məmə etəm rəhan nautə tepət otuwın matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın.”

²⁵ Nian netəmim rəha Iesu kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwig pik, kən motən-ipən məmə, “? Kən pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁶ Kən Iesu təplan ilat kən mən məmə, “Nat u, okol etəmim təsolən. Məto Uhgın, in titun nolən natimnat rafin.”

²⁷ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Emotapəs natimnat rafin məmə ekotətəu-pən ik. ?Nat naka u, o nian kit in rəhatimat?”

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə, e nian itəm natimnat rafin okotəuhlin motuwa motuwiwi, kən Nəti Etəmim otəpələh e rəhan jea rəha kig itəm in təhag-əhag məwir agin, kən itəmat un itəm nəmoatətəu-pa io, onəkotəpələh mın e jea rəha kig ilat tuelef, kən motərəməə e noanol mın ilat tuelef rəha Isrel.

²⁹ Kən netəmim rafin un itəm kəmotapəs rəhalat nimə mın, o pialat mın, o wınilat mın, o rəhalat tata o mama, o nenətilat mın, o rəhalat nəptən mın o nərgək, Uhgın otos-ipən natimnat mın əh tepət pik agin kəm ilat, kən mos-ipən nəmegəhən lilin kəm ilat. ³⁰ Məto netəmim tepət itəm koatətul aupən e nətueintən roiu, okotuwa motətul uarisig e nəmegəhən itəm otuwa. Kən netəmim təpət itəm koatətul uarisig e nətueintən roiu, okotuwa motətul aupən e nəmegəhən itəm otuwa.”

19:26: Job 42:2 **19:28:** Mat 25:31; Luk 22:30; Nol Əpən 3:21

19:30: Mat 20:16; Luk 13:30

20

Nimaa nəghatən e iolwək mīn əpəh e nasumən

¹ “Tol nəhlan məto-inu nərəmərəən rəha Uhgīn tahmen e etəm-iasol kit rəha nasumən. Təmiet laulaugin agīn məmə otegəs-in netəmim okotuwa motol wək e rəhan nasumən. ² Kən in təmən məmə otətou ilat kitiaḥ kitiaḥ wan tenarius* e nian kitiaḥ, kən mahl-ipən ilat kotuwīn e rəhan nasumən.

³ “İuəhkīr nain klok laulaugin, təmiet muwīn e maket məplan netəmim neen koatətul məsotolən nat kit. ⁴ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘İtəmat mīn, otuwīn motol wək əpəh e rəhak nasumən, kən ekətou itəmat e mənī itəm tətuatip.’ ⁵ Kən kəmotuwīn.

“Kən iuəhkīr o tina, təmiet muwīn mol nat kitiaḥ əm, kən mol mīn e tri klok ehnaipən. ⁶ Kən iuəhkīr e faif klok ehnaipən, təmiet muwīn məplan netəmim neen mīn koatətul əpnapīn əm. Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘?Tahro nəkoatətul ikīn-u nian apiəpiə kit, məsotolən nat kit?’ ⁷ Kən kotən-ipən məmə, ‘Məto-inu suah kit təsegəs-inən itimat məmə ekotol wək rəhan.’ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘İtəmat mīn otuwīn kol wək e rəhak nasumən.’ Kən ilat kəmotuwīn.

⁸ “Nian tīnehnaipən, etəm-iasol rəha nasumən təmən-ipən kəm rəhan etəmim itəm tatehm rəhan iolwək mīn məmə, ‘Aun-in iolwək mīn kotuwa, nakos-ipən rəhalat mənī. Nakətuoun mətou netəm itəm kəmotuwa uarisig muwīn mətoarus netəm kəmotaupən motol wək.’

* **20:2:** Tenarius kitiaḥ in tahmen e nətouən rəha wək o nian kitiaḥ. Roiu, wan tenarius tahmen e wan-taosan vatu. **20:8:** Lev 19:13; Dut 24:15

9 “Kən iolwək mīn itəm kəmotuwa motol wək e faif klok, kəmotuwa kən təmətou ilat wan tenarius kitiah kitiah. 10 Tol nəhlan, netəm mīn u itəm kəmotaupən kol wək, nīkilat təht məmə okotos mənī taprəkis-in itəm mīn u kəmotol wək uarisig. Məto ilat kitiah kitiah kəmos mīn əm wan tenarius. 11 Nian kəmos mənī, kən kəmoatəghat-əghat kəm ilat mīn məmə nīkilat təsagienən o mənī, kən motən-ipən kəm etəm-iasol rəha nasumən məmə, 12 ‘Netəm mīn u itəm kəmotol wək uarisig, kəmotol wək əm e aua kitiah əm, məto ik nəmətou itimat mīn ilat tahmen-ahmen əm. Məto itimat emotol wək asol e nərauiə əskasik e nian apiəpiə.’

13 “Məto etəm-iasol təmən-ipən kəm ilat kit məmə, ‘Io kit. Esakləh-inən ik. ?Nəmən məmə nakol wək o wan tenarius, o kəp? 14 Os rəham mənī matuwīn. Iakolkeike məmə ekətou etəm u itəm təmol wək uarisig tahmen əm lam. 15 Rəhak u mənī. ?Ekitun nolən nəhlan nat naka itəm iakolkeike, o kəp? ?Natətəhak olat məto-inu io iakəwīr olat?’ ”

16 Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, etəm tatarisig otaupən, kən etəm tətaupən otuarisig.”

*Iesu təmən-iarəp
rəhan nīmīsən
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)*

17 Kən nian Iesu təmatuwīn Jerusalem, təmos rəhan netəmim tuelef motətul pīsīn, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, 18 “Koatuwīn əpəh ilis Jerusalem, kən io Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən io kəm pris asol mīn ne iəgətun mīn rəha Lou.

Kən okotiuw-iarəp io məmə ekimis, ¹⁹ kən motiləs-ipən io kəm Iaihlua min məmə okotəsan lak, kən motalis motoh, kən motətu-pər io e nig kəməluau məmə ekimis. Kən uarisig e nian kisil, kən Uhgın otosmegəh min io e nimisən.”

Nətapəhən rəha mama kit

o Iesu

(Mak 10:35-45)

²⁰ Kən pətan rəha Sepeti, tiləs nətilau mil muwa misin-pən nulin o Iesu, matətapəh-in nat kit ron.

²¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Nakolkeike naka?”

Kən pətan təmən-ipən məmə, “Pəs nakegəhan-in məmə nətik mil u, ilau kərən kit otəpələh e nikaləm matip, kən kit təpələh e nikaləm mol, ikin min rəha nəsanənən ne nisaiiən, nian natərəməre lan.”

²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Nəkuəruru nat itəm natuətapəh ron. ?Tahro? ?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e nigəm rəha nuwigı nien itəm io ekəike mətul lan?”† Kən kuən-ipən kəm Iesu məmə, “Əwəh, ekiatun.”

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Pahrien, onakuəkəike muənim-pən e rəhak kap rəha nətoən nahməən. Məto o nəpələhən e nikalik matip ne mol, sənəmə rəhak məmə ekən. Ikin mil əh, ilau rəha netəm min u itəm Uhgın təmol əpen-əpenə olat.”

²⁴ Nian netəmin ten min rəha Iesu kəmotəto nəghatən əh, kən neməha təmol pik ilat o suah

20:18: Mat 16:21; 17:22-23 **20:21:** Mat 19:28; Luk 22:30

† **20:22:** Nəghatan Kris ətuatip tatən məmə, “?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənim kələh e kap rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənim lan?” **20:22:** Mat 26:39; Jon 18:11

mil ilau pian. ²⁵ Məto Iesu taun-in ilat kotuwa kitiaḥ, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nəkotitun rəkis nolən rəha netəm-iasol rəha Iaihluaḥ mīn. Ilat koatol təkasiḥ pīk kəm rəhalat netəmim mīn. Kən rəhalat kapman mīn koatol ilat kotəməhl ləhau e nərəmərəən rəhalat. ²⁶ Məto itəmat, okol nəsotolən nəhlan. Məto okəmə itəmat kit tolkeike məmə otuwa in etəm-iasol kit rəhatəmat, in otəkəike muwa tahmen e iolwək kit rəhatəmat, ²⁷ kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə otətul aupən etəmat, in otəkəike muwa slef rəhatəmat. ²⁸ Nolən əḥ tahmen əm lak, Nəti Etəmim. Eməsuwamən məmə netəmim okotol wək rəhak, məto emuwa məmə ekol wək rəhalat, kən ekos-ipən rəhak nəmegəḥən məmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat mīn.”

*Iganəmtin rat mil
kəmuəplan nat*

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Nian Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmoatiet e taon Jeriko, nimanin netəmim kəmotətəu-pən in.

³⁰ Kən iganəmtin rat mil kəiu katuəpələḥ e nīkali suatip, kən nian kəmuəto məmə Iesu taliwək e suatip matuwa, kən kəmuagət əfəməḥ muən məmə, “!Iərəmərə, Mipī Tefit, asəkitun itimlau!”

³¹ Kən məto, nimanin netəmim koatən-iəḥau ilau, motən-ipən məmə kəsuaḡət pīkən, məto ilau kuagət pīk aḡin mīn məmə, “!Iərəmərə, Mipī Tefit, asəkitun itimlau!”

³² Kən Iesu tətul maun-in ilau, mən-ipən məmə, “?Nakioalkeike məmə ekol naka kəm itəlau?”

³³ Kən kuən-ipən məmə, “Iərəmərə, ekioalkeike məmə ekuəplan nat.”

³⁴ Kən Iesu təmasəkitun ilau, kən mek niganəmtilau. Kən roiu agin, kīnatuəplan nat, kən matuətəu-pən Iesu.

21

*Iesu təmuwin əpəh Jerusalem mol əp məmə in Kig
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40;
Jon 12:12-19)*

¹ Nian kīnotuwa iuəhkir o Jerusalem, kīnotuwa Petfas e Nitot Rəha Nīg U Olif, kən Iesu tahləpis rəhan etəmim kəiu, ² kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ian əpəh e latuənu aupən etat, kən ikin əh, nakuəplan togki kit kəmərūətəin ilau nətin. Kən nəkiakis ilau muasig muea kəm io. ³ Okəmə suah kit tən nat kit kəm itəlau, nəkuən-ipən kəm in məmə Iərəmərə tolkeike ilau, kən otəpanahl-ipa ilau e nian əh.”

⁴ Nat u təmuwa məmə in otol nəghatən naka itəm ien təmən otuwa mol nīpahrienən. Ien təmən məmə,

⁵ “Otən-ipən kəm Nətin Pətan Saeon* məmə,
‘Otəplan-tu, rəhatəmat kig tatuwa otəmat,
rəhan nətəligən in ləhau,
kən mətasuə e togki,
ne togki u in nətin əm.’ ”

⁶ Kən etəmim mil rəha Iesu kəmian mioal nat naka itəm Iesu təmən məmə okioal. ⁷ Kəmuasig togki ne nətin, kən muəfətəin noankawī togki mil e rəhalau kot mīn, kən Iesu təpələh-pər lan.

* **21:5:** Nəghatən u “Nətin Pətan Saeon” tatəghat-in netəm Jerusalem. **21:5:** Sek 9:9

⁸ Nĭmanin netəmim tepət koatəpen rəhalat kot mĭn əpəh e suatĭp, kən neen kotəte nĭmali nĭg mĭn, kən motəpen ilat e suatĭp. ⁹ Kən nĭmanin netəmim itəm kotaupən e Iesu, ne nĭmanin netəmim itəm kotuarisig-in Iesu, koatagət əfəməh moatən məmə, “!Hosana† o Mipĭ Tefit!
!Iərəmərə Uhgĭn tətatig ilau suah u itəm tatuwa e nərgĭn!

!Hosana o Uhgĭn əpəh ilis e nego e neai!”

¹⁰ Nĭan Iesu tāmĭet-arəpa Jerusalem, netəmim rafĭn əh-ikĭn nĭkilat təmaut, kən moatən nəghatən tepət moatətapəh məmə, “?Pah u?”

¹¹ Kən nĭmanin netəmim kotən məmə, “Inu ien Iesu, rəha Nasaret, əpəh e nĭtən Kalili.”

*Iesu əpəh e Nĭmə Rəha Uhgĭn
(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)*

¹² Kən Iesu təmuwĭn əpəh imə e Nĭmə Rəha Uhgĭn, kən məhg-iarəp netəmim itəm koatol-salĭm-in ne moatos-nəmtĭn natĭmnat əh-ikĭn məmə okotol sakrifais lan. Kən mahwin tepĭl mĭn itəm kətawluin mənĭ ikĭn, kən mahwin jea mĭn rəha netəm mĭn u koatol-salĭm-in ioen mĭn. ¹³ Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgĭn məmə, ‘Rəhak nĭmə, okaun-in məmə nĭmə rəha nəghatən kəm Uhgĭn e nəfakən,’ mətə itəmat nəmotol məmə in ‘nĭmə rəha iakləh mĭn.’ ”

¹⁴ Kən iganəmtĭn rat mĭn ne netəm nelkĭlat təməfaiu-əfaiu kəmotuwa ron əpəh e Nĭmə Rəha Uhgĭn, kən tol-wĭr ilat. ¹⁵ Mətə nĭan pris asol mĭn ne iəgətun mĭn rəha Lou kəmotəplan nat wĭr

† **21:9:** Nĭpəti nəghatən u “Hosana” təmə, “ənwiwi.” **21:9:** Sam 118:26 **21:13:** Aes 56:7 **21:13:** Jer 7:11

min itəm in təmöl, kən motəplan min nisualkələh koatagət əfəməh əpəh e Nimə Rəha Uhgın, moatən məmə, “!Hosana o Mipi Tefit!” neməha təmöl ilat. ¹⁶ Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, “?Nakatəto nat naka itəm nisualkələh koatən, o kəp?” Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh. ?Nəmotafin, o kəp, nəghatən suah kit təmen kəm Uhgın itəm tatən nulan məmə,

‘E nohli nisualkələh agın ne nisualkələh mətmətig, nəmol məmə ilat okotənwiwi ik?’”

¹⁷ Kən təmapəs ilat miet Jerusalem muwın e taon Petani, mapıl ikın.

Nig kit fik təmauke-auke

(Mak 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Laulaugin agın, Iesu təmatitəlig-pən Jerusalem, kən nəumis tınus. ¹⁹ Kən təməplan nig u fik e nıkali suatıp, kən təmuwın ron məto təsəplanən noan kit, tatəplan əm nimalin. Kən təmən-ipən kəm nig u məmə, “!Okol nəsoe minən!” Kən roiu agın, nig təmauke-auke.

²⁰ Nian rəhan netəmim kəmotəplan nat əh, kən narmilat təmiwig, kən motən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nig əh fik təmauke-auke uəhai əm nəhlan?”

²¹ Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Tatən-ipinə nıpahrienən məmə okəmə nakoatos nahatətəən, kən rəhatəmat nətəligən təsolən kəiu, nəkotitun nolən nat naka itəm emöl e nig u fik. Məto sənəmə in əm əh, nəkotitun nən-ipənən kəm nitot əh məmə, ‘Uwın mamnım əpəh itəhai,’ kən otol nəwıatəmat.

22 Okəmә nakotahatətә, kән onәkotos nat naka itәм nakoatәtapәh-in e nәfakән.”

*Nәtapәhән o nepәtән
rәha Iesu*

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Iesu tәmuwın e Nimә Rәha Uhgın, kән nian tәmatәgәtun, pris asol mın ne netәм-iasol rәha netәм Isrel, koatuwa ron motән-ipән mәмә, “? Natol natımnat mın u e nepәtән rәha pah? ?Kән pah tәmos-ipinә nepәtән un?”

24 Kән Iesu tәмән-ipән mәмә, “Iakәtapәh-in-pinә nәghatән kit kәм itәmat. Okәмә nakotos-ipa nәghatән kit, kән ekән-ipinә kәм itәmat mәмә nepәtән naka itәм ekatol natımnat mın u lan. 25 ? Nepәtән rәha Jon tәmisi-pән hiә o nolә baptais? ? Tәmisi-pән e nego e neai, o rәha netәmim әm?”

Kән kәmotән-ipән kәм ilat mın mәмә, “Okәмә kotән mәмә, ‘Nepәtән rәha Jon tәmisi-pән e nego e neai,’ kән otән mәмә, ‘? Mәto tahro nәsotәнән nıpahrienән lan?’ 26 Mәto okәмә kotән mәмә, ‘Rәha netәmim әm,’ kitat koatәgin netәmim, mәto-inu nıkilat tәht mәмә Jon in ien kit rәha Uhgın.”

27 Tol nәhlan, kәmotән-ipән kәм Iesu mәмә, “Itımat ekotәruru.” Kән Iesu tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Kән io mın, okol ekәsәнән kәм itәmat mәмә e nepәtән naka ekatol natımnat mın u lan.”

Nimaa nәghatән e suah mil kәiu

28 Kән Iesu tәмән-ipән mәмә, “? Tahro? ? Nıkitәmat tatәht mәмә naka? Suah kit, nәtın iәрman kәiu. Kән tәmuwın mән-ipән kәм itәм iahgin lan mәмә, ‘Nәtik, uwın mol wәk u-roiu

əpəh e nasumən.’ ²⁹ Məto nətin təmən-ipən məmə, ‘Takapəs.’ Kən matig məuhlin mīn rəhan nətəligən, kən muwīn e nasumən.

³⁰ “Kən tata tuwīn o nətin itəm təkəku, mən-ipən mīn kəm in nat kitiah əm. Kən nətin təmən-ipən məmə, ‘Əwəh, tata, ekuwīn,’ məto təmapəs-pən e nasumən.

³¹ “?Otən-tu məmə suakəku mil u in pəhruən, təmol nəwia rəhan tata?”

Kən kəmotən-ipən məmə, “Suakəku itəm iahgin lan.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əwəh, in ətuatip. Kən iakatən-ipinə nīpahrienən məmə, netəm koatos məni rəha takis, ne nīpitan rəha suatip koatuwīn e nərəmərəən rəha Uhgīn aupən etəmat, ³² məto-inu Jon təmuwa otəmat məmə otəgətun suatip rəha nolən ətuatip, kən məto itəmat nəsotənən nīpahrienən lan, məto netəm koatos məni rəha takis, ne nīpitan rəha suatip kəmotən nīpahrienən lan. Kən nəmotəplan pəp nat əh, məto nəməsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn, kən məsotənən nīpahrienən lan.”

Nimaa nəghatən e netəmim rat itəm koatehm nasumən

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Kən Iesu tatəkəike matən məmə, “Otətəlig-in-tu nimaa nəghatən kit mīn. Etəm-iasol kit rəha nasumən, təmol nasumən kit e nol kit katən məmə krep, u katol wain lan. Kən mol fenis e kəpiel muwīn mītəlau lan. Kən mol ikīn kit o nolən nəme naliwək-aliwəkən e noa krep məmə nahuin otaiu kən kol wain lan. Kən mol nimə kit itəm in ilis məmə etəmim otaiu lan matehm wīr nasumən

o nat megəh mɪn ne netəmim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netəmim məmə okotasum lan, kən motor noa krep, məsɪn rəhan, məsɪn rəhalat. Kən miet muwɪn o naliwəkən ik pɪsɪn kit. ³⁴ Nian krep tɪnəmarəg, kən tahl-ipən rəhan slef mɪn məmə okotuwɪn e nasumən rəha krep, motətapəh o netəm koatol wək e nasumən məmə okotos-ipən rəhan krep məsɪn kəm ilat.

³⁵ “Məto netəm koatol wək e nasumən kəmotaskəlɪm rəhan slef mɪn, kən motoh kit, motohamnu kit, motaht e kəpiel itəm tatol kɪsɪl lan. ³⁶ Kən tahl-ipən mɪn slef mɪn neen kotuwɪn olat, ilat tɛpət taprəkɪs-in itəm aupən mɪn. Kən netəm koatol wək e nasumən kotol tərət kəm ilat e nolən ahmen mɪn əm itəm kəmotol kəm netəm aupən. ³⁷ Namnun aɣɪn, tahl-ipən nətɪn iərman tuwɪn olat, kən mən məmə, ‘Ilat okotəkəike motɪsɪai-in nətɪk.’

³⁸ “Məto nian netəm koatol wək e nasumən kəmotəplan nətɪn, kən kotən-ipən kəm ilat mɪn məmə, ‘Inu nətɪ etəm-iasol itəm otərəmərə e nasumən nian rəhan tata otɪmɪs. Pəs kotuwɪn motohamnu mɪn, kən motərəmərə e nasumən rəhan.’

³⁹ Kən kəmotaskəlɪm motatɪpɪn-iarəp e nasumən, kən motohamnu.”

⁴⁰ Kən nian Iesu təmol namnun nɪmaa nəghatən, kən təmən məmə, “?Tol nulan, nian etəm-iasol rəha nasumən otuwa, kən otol naka kəm netəmim itəm təmegəhan-in nasumən kəm ilat?”

⁴¹ Kən kəmotən-ipən məmə, “Otərək-rəkɪn aɣɪn-əh netəm rat mɪn əh, motohamnu ilat. Kən uarisɪg, təpanegəhan-in rəhan nasumən əh tuwɪn e nelmi

netəm pişin neen, kən e nian ətuatıp itəm krep tatəmarəg, ilat okotos-ipən noan məsin rəhan.”

⁴² Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “? Nəmotafin Naoa Rəha Uhgın u, o kəp? Tatən məmə,

‘Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nimə kəsotolkeikeən motapəs, in tınuwa kəpiel keike o nolən nimə.

Iərəməmə təmol nat u,

kən in nat təwir agın e niğanəmtitat.’

⁴³ Tol nəhlan, iatən kəm itəmat məmə nəərəməyəən rəha Uhgın okoh-rəkis otəmat, kən kos-ipən kəm netəmim min u itəm okotol noalat. ⁴⁴ Okəmə suah kit otisi-pər e kəpiel u, kəpiel otətərəh-ətərəh, məto okəmə kəpiel otisi-pər lan, otəpələh-əyəən in.”‡

⁴⁵ Nian pris asol min ne Fərisi min kəmotəto nimaa nəghatən itəm İesu təmuəh, kən kinotitun məmə tatəghat-in ilat. ⁴⁶ Kən kinotegəs-in suatıp kit məmə okotiləs İesu lan kan e kalapus, məto koatəgin nimanin netəmim, məto-inu netəmim koatən məmə in ien kit.

22

Nimaa nəghatən e nagwənən asol rəha marit

¹ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit min kəm ilat məmə, ² “Nərəməyəən rəha Uhgın in tah-men e kig kit itəm təmol əpen-əpenə e nagwənən asol o marit rəha nətin. ³ Kən mahl-ipən rəhan iolwək min məmə okotuwin o netəmim min u itəm təmahl-ipən rəkis nəghatən olat məmə okotuwa

21:42: Sam 118:22-23; Rom 9:33; 1 Pita 2:6-8 ‡ **21:44:** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 44 u tikə.

o nagwənən rəha marit. Məto kotən məmə kol kəsotuwamən.

⁴ “Kən tahl-ipən rəhan iolwək neen mīn, mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwīn motən-ipən kəm netəm mīn u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat məmə, enol əpen-əpenə rəkis e rəhak nagwənən. Rəhak kau mīn ne nəti kau mīn rəhak itəm kotəhg-əhg wīr, emoh rəkis ilat, kən natimnat rafin tīnahmen. Otuwa e nagwənən rəha marit.’

⁵ “Məto kəsotətəlig-inən iolwək mīn, kən motagim mīn, kit tatuwīn e rəhan nasumən, kit tatuwīn e rəhan stoa. ⁶ Kən neen kotaskəlīm iolwək mīn rəhan, motol tərət kəm ilat, kən motohamnu ilat. ⁷ Kən kig, neməha təmol pīk. Kən tahl-ipən rəhan mopael mīn kotuwīn, kən motohamnu netəmim mīn u itəm kəmotohamnu rəhan iolwək mīn, kən motasiepən e rəhalat taon asol.

⁸ “Kən mən-ipən kəm rəhan iolwək mīn məmə, ‘Kinol əpen-əpenə rəkis e nagwənən rəha marit, məto netəm mīn u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat, nolən rəhalat təsahmenən məmə okotuwa. ⁹ Tol nəhlan, otuwīn əpəh e suatip asol mīn kən motən-ipən kəm netəmim əpnarīn rafin itəm nakoatəplan məmə okotuwa e nagwənən rəha marit.’ ¹⁰ Kən iolwək mīn kəmotuwīn əpəh e suatip asol mīn, kəmotuəfimīn netəmim rafin itəm kəmotəplan ilat, netəmim itəm kotəwīr ne netəm itəm kotərat, kən ikīn kətagwən ikīn təmərīoah e netəmim.

¹¹ “Məto nian kig təmuwa məplan netəmim, təməplan etəmim kit əh-ikīn itəm təsuwīnən e natimnat rəha marit. ¹² Kən kig təmən-ipən

məmә, ‘Io kit, nəmahro? ?Nəmuwa imə məto nəməsuwınən e natımnat rəha marıt?’ Kən suah u tınəruru nuhalpınən nəghatən rəhan.

¹³ “Kən kig təmən-ipən kəm rəhan mın netəmim məmә, ‘Okotəlis ətain nelmin ne nelkin, kən motərakin-iarəp əpəh e naluginən itəm ikın kətəsək ikın, kən katəgətain nəluıtəm ikın.’ ”

¹⁴ Kən Iesu təmatəkəike mən məmә, “Tol nəhlan məto-inu netəmim tepət, kətahl-ipən nəghatən olat, məto noan məsın əm itəm katıtəpun ilat.”

Takis rəha Kig Sisa

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Kən Farisi mın kəmotiet motuwın motol noa eko-eko mın məmә otiuw-pən Iesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatıpən. ¹⁶ Kən kotahl-ipən rəhalat netəmim kotuwın o Iesu ilat netəmim rəha pati rəha Herot. Kən motən-ipən məmә, “Iəgətun. Ekotıtun məmә ik etəm ətuatıp, kən matəgətun ətuatıp pahrien suatıp rəha Uhgın. Nəsolan məmә nətəligən rəha netəmim okotiuw rəkis rəham nətəligən, məto-inu natol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafın, okəmә in etəm-iasol o etəm əpnarın əm. ¹⁷ Kən ən-tu kəm itımat rəham nətəligən e nat u. ?Tətuatıp məmә okətou-pən takis kəm Kig Sisa, o kəp?”

¹⁸ Məto Iesu tınıtun rəhalat nətəligən rat mın, kən təmən-ipən kəm ilat məmә, “! Rəhatəmat nənən təwır, məto nıkitəmat tamkımık! ?Tahro nəkotalkut məmә nəkotol noa eko-eko ron io? ¹⁹ Otəgətun-tu mənı itəm katətou takis lan.” Kən

kotos mæni* motuwa kəm in, ²⁰ kən təmən-ipən kəm ilat məmæ, “?Narmî pah u, kən nærgî pah u e mæni u?”

²¹ Kən kotən-ipən məmæ, “Kig Sisa.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmæ, “Naka u ræha Kig Sisa, otos-ipən kəm Kig Sisa. Kən naka u ræha Uhgîn, otos-ipən kəm Uhgîn.”

²² Nian kəmotəto nəghatən əh, nærmilat təmiwig. Kən kəmotapəs Iesu motagim.

*Nian Uhgîn otosmegəh netəmim e nîmisən
(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)*

²³ E nian əh inəh, Satusi mîn kəmotuwa o Iesu. Ilat koatən məmæ netəmim okəsotəmegəh mînən e nîmisən. Kən kotən-ipən kəm Iesu məmæ, ²⁴ “Iəgətun. Moses təmən kəm itimat məmæ, okəmæ etəmim otîmis kən məsiləsən nətin kit, kən pian otəkəike mit nəutahlîmis əh məmæ otîləs suakəku o niuw-pərən nærig ræha pian itəm təmîmis.

²⁵ “Kən ikîn əh imatimat ikîn, netəm ilat pialat mîn ilat sepîn. Itəm təmaupən maiir təmol marit, kən mîmis, məsiləsən nətin kit, kən pian itəm tatol kəiu lan tit nəutahlîmis. ²⁶ Kən in mîn təmîmis məsiləsən nətin kit, kən itəm tatol kîsil lan ne ilat rafin muwîn mətəarus-pən itəm tatol sepîn, kəmotol nat kitiəh əm. ²⁷ Kən əmun, nəutahlîmis tîmis. ²⁸ ?Tol nəhlan, ən-tu kəm itimat məmæ, e nian itəm Uhgîn otosmegəh netəmim lan e nîmisən, pətan əh in ræha pah, mətə-inu ilat rafin əh sepîn kəmotol marit e pətan əh?”

* **22:19:** Mæni itəm kəmos motuwa in koen mæni kit, nærgîn u ‘tenarius,’ itəm tahmen e wan-taosan vatu. **22:21:** Rom 13:7

22:23: Wək 23:8 **22:24:** Dut 25:5

²⁹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat næmotæn-aræpæn e ræhatæmat næghatæn mæto-inu næsotitunæn Naoa Ræha Uhgîn ne næsanænæn ræhan. ³⁰ Nian Uhgîn otosmegæh netæmim e nimisæn, kæn netæmim okæsætølæn marit, okotahmen e nagelo min æpæh e nego e neai. ³¹ ?Næmotafin o kæp, Naoa Ræha Uhgîn itæm tatæghat-in nian Uhgîn otosmegæh netæmim e nimisæn? Tatæn mæmæ, ³² ‘Io Uhgîn ræha Epraham, io Uhgîn ræha Aisak, kæn io Uhgîn ræha Jekop.’ In sænæmæ Uhgîn ræha netæm kæmotimis, mæto in Uhgîn ræha netæmim itæm koatæmegæh, tahmen-pæn min e tæs milæhal.”

³³ Nian nimanin netæmim kæmotæto næghatæn æh, narmilat tæmiwig e nægætunæn ræhan.

Lou itæm in ilis pik
(Mak 12:28-34)

³⁴ Nian Farisi min kæmotæto mæmæ Iesu tæmoh-iæhau Satusi min e ræhan næghatæn, kæn Farisi min kæmotuwa kitiah. ³⁵ Kæn kit itæm titun pik Lou, tæmæn-ipæn næghatæn kit kæm Iesu mæmæ Iesu otæn næghatæn kit tæsætuatipæn, mæmæ, ³⁶ “?Lou pæhruæn ræha Uhgîn u in ilis pik?”

³⁷ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Nakækæike molkeike Iæræmære Uhgîn ræham e nikim rafin, ne næmegæhæn rafin ræham, ne nætæligæn rafin ræham. ³⁸ Inu in Lou itæm tætaupæn kæn in ilis pik. ³⁹ Kæn Lou itæm tatol kæiu lan, in iuæhkir tahmen æm, mæmæ, ‘Nakækæike molkeike ik kit tahmen æm mæmæ nakolkeike atip ik.’ ⁴⁰ Kæn Lou mil u kæiu,

ilau nəukəti Lou rafin, ne naoa rəha ien min rafin aupən.”

Kristo in nəti pah

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Kən e nian Farisi min kotuəfimin ilat min, kən Iesu təməni-ipən məmə, ⁴² “?Nikitəmat təht məmə naka, e Kristo itəm Uhgın təməni məmə otahl-ipa? ?In tətisi-pən e noanol rəha pah?”

Kən ilat kotən-ipən məmə, “In noanol rəha Tefit.”

⁴³ Kən Iesu təməni-ipən məmə, “Məto tahro e Tefit, itəm tatəghat e narmin rəha Uhgın, tətəun-in Kristo məmə ‘Iərəməre.’ Məto-inu tatən məmə,

⁴⁴ ‘Iərəməre təməni kəm rəhak Iərəməre məmə, “Əpələh e nikalik e nelmək matip, ikin rəha nəsanənən ne nisialien, mətoarus ekiləs-iəhau rəham tikimir min ləhau e nelkəm.” ’

⁴⁵ ?Kən okəmə Tefit tətəun-in Kristo məmə ‘rəhak Iərəməre,’ kən otəhro məmə Kristo in mipi Tefit rat?” ⁴⁶ Kən etənim kit təsuhəlpinən nəghatən rəha Iesu. Kən e nian əh matuwın, kəmotəgin o nətapəh-inən nəghatən kit min tol min-nəhlan.

23

Nəhməən asol sepın

itəm otatuwa

(Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kən Iesu təməni-ipən kəm nimanin netənim ne rəhan min netənim məmə, ² “Iəgətun min rəha

22:40: Rom 13:10; Kal 5:14

22:42: Jon 7:42

22:44: Sam

110:1; Mat 26:64

Lou ne Farisi min koatos nepətən məmə okotən-iarəp Lou rəha Moses kəm itəmat. ³ Tol nəhlan, nəkotəkəike motətəu-pən kən motol natimnat rafin itəm koatən kəm itəmat. Məto nəsotolən nat naka itəm koatol, məto-inu ilat kəsotolən nat naka itəm koatən-iarəp. ⁴ Koatəkəike o netəmim məmə okotətəu-pən lou əskasik min itəm kotah-men e katipa əfigəm, məto okol kəsotos-ipənən noanelmilat məmə okasitu elat.

⁵ “Natimnat rafin itəm ilat koatol, koatol əm məmə netəmim okotəplan. Nəkotitun paos itəm netəmim kəmotaii-pən nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın ikin, kənu motəlis rəhalat-kapə ne nelmilat lan.* Məto rəha iəgətun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat paos in iahgın taprəkis. Kən nəkotitun nol əlkələh min itəm koatəkul-pən e nıpəgnəmti kot min, itəm tatəgətun məmə etəmim in təskasik o nətəu-pənən Lou. Məto rəha iəgətun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat nol kaifəməh pik. ⁶ Kən e lafet min, ilat kotalkeike ikin rəha nisaiian, kən əpəh e nimə rəha nuəfiminən, ilat kotalkeike məmə okotəpələh ima netəm-iasol min ikin. ⁷ Kən e ikin katol maket ikin, ilat kotalkeike məmə netəmim kotən təwir kəm ilat, kən motaun-in ilat məmə

23:3: Mal 2:7-8 * **23:5:** paos - inu bokis əkəku kit kəmol e nuwigı kau. Kəmotətə rəkis əlkələh nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın motaii-pən lan (Eks 13:1-10,11-16;

Dut 6:4-9; 11:13-21). Netəmim kəmotol nəhlan məto-inu kəmotolkeike məmə otol nəghatən itəm tətətig e Dut 6:8 ne 11:18. Kən nəman rafin rəha noanol rəha Isrel itəm kinotos rəkis nup tatin, ilat okotuwin e paos min əh nian tepət, kən nian rafin e nian rəha nəfakən. Katəlis e nıpınəgin ne nelmın mol e nol kəmol e nuwigı kau. E nəghatən Inglis, katən paos min əh, “phylacteries.”

23:5: Eks 13:9; Nam 15:38-39; Dut 6:8; Mat 6:1

'Rapai' u nipətin təmə 'etəm in ilis.'† 8 Məto soto-lən məmə netəmim okotaun-in itəmat məmə 'Rapai, u etəm in ilis,' məto-inu rəhatəmat Etəm-iasol kitiəh əm, kən itəmat piatəmat mīn. 9 Kən sotaun-inən suah kit u e nətueintən məmə, 'Tata, etəm kətisiəi-in,' məto-inu Tata rəhatəmat kitiəh əm əpəh ilis e nego e neai. 10 Kən soto-lən məmə netəmim okotaun-in itəmat məmə, 'Iəgətun,' məto-inu rəhatəmat Iəgətun kitiəh əm, Kristo itəm Uhgīn təmə n məmə otahl-ipa. 11 Etəm u in ilis etəmat, in iolwək rəhatəmat. 12 Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm otos-ipər atip in, Uhgīn otiləs-iəhau, kən etəmim itəm otos-iəhau atip in, Uhgīn otiləs-ipər.

13 "!'Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik! Nakotahtosi-gin o netəmim suatip o nuwīnən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgīn, məto itəmat nəsotuwīnən, kən nəsotegəhan-inən məmə netəmim okotuwīn ikin, nat əpnəpīn ilat kotokeike məmə okotuwīn.‡

† **23:7:** Okəmə iəgətun rəha Lou təmaliwək matuwa iuəhkīr ron ik, nakətul e nisiiəən, kən nakatən təwīr kəm in, maun-in in məmə, "etəm-iasol," o "Tata," o "Rapai." Kən noanol rəha Isrel kətaun-in rəhalat iəgətun asol mīn itəm ilat ilis pik məmə "Rapai," u nipətin təmə "etəm in ilis" o "etəm tatəmim netəmim." **23:11:** Mat 20:26; Mak 9:35; Luk 22:26 **23:12:** Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11; 18:14 ‡ **23:13:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmote e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 14 u tikə. Tatən məmə, "Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn. !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkimik! Nakotakləh-in natimnat rəha nəutahlimis mīn, məto nian kitiəh əm, nəkoto nəfakən əfəməh mīn məmə netəmim okotisiəi-in itəmat. E nolən əh, rəhatəmat nalpīnən otəskasik təhmīn mīn."

¹⁵ “! Kəsi, nahmæn asol otuwa otəmat iəgətun mīn rəha Lou, ne Farisi mīn! !Rəhatəmat nənən təwīr, məto nikitəmat tamkīmīk! Nikitəmat tagien əm məmə nakotuwin isəu e nego, o e naliwəkən əm o nuwinən e nəptən pişin pişin mīn məmə nakotiuw-pa etəmim kitiah əm e nəfakən rəhatəmat. Məto nian suah kit tatos nolən mīn əh rəhatəmat, kən tatuwa etəm rat taprəkis-in itəmat, kən nəmotol məmə in otəkəike mōs nalpīnən rəha nigəm asol taprəkis-in itəmat.

¹⁶ “! Kəsi, nahmæn asol otuwa otəmat itəm noatit netəmim məto niganəmtitəmat təpis! Itəmat nakoatən məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o Nimə Rəha Uhgīn məmə otol rəhan nəghatən tatətul-iəkis, okəmə təsolən, məto in nat əpnapīn əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawil o iaen u kol tatipit-ipit rəha Nimə Rəha Uhgīn, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’
¹⁷!Itəmat netəm nakotalməl, niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, iaen u kol tatipit-ipit, o Nimə Rəha Uhgīn itəm tatol kol tasim? ¹⁸ Nakotən mīn məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o olta, in nat əpnapīn əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawil e sakrifais itəm tatəpələh lan, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’
¹⁹!Itəmat netəm niganəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, sakrifais o olta itəm tatol sakrifais tasim? ²⁰ Tol nəhlan, etəm tatos noanawil e olta, pahrien, tatos noanawil e olta ne natimnat rafin itəm tatəpələh lan. ²¹ Kən etəm tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgīn, pahrien tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgīn ne Suah u tətatiğ ikin. ²² Kən etəm tatos noanawil e nego e neai, pahrien tatos noanawil o jea rəha kig u in

rəha Uhgın, kən tatos noanawıl o Suah u tatəpələh-pər lan.

²³ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın! !Rəhatəmat nənən təwır, məto nikitəmat tamkimik! Nəkoatətəu-pən lou əlkələh mın moatos-ipən tait rəha rəhatəmat nımali nig nəmiəwılat tatəpien u katos-ipən e nagwənən, katən məmə mın, ne til, ne kumın. Məto nakotapəs nat asol e Lou, inu etəm tatol tətuatıp kən mahmen-ahmen əm kəm netəmim, kən mətasəkitun netəmim, kən tatol nian rafin nat naka itəm təike matol. Təwır nəkoatol lou əlkələh mın, məto nəkotəkəike moatol lou asol mın, məto kəp, nəsotolən. ²⁴ !Itəmat noatit netəmim məto niganəmtitəmat təpis! !Itəmat netəmim noategəs-in miminao e rəhatəmat kap məmə ko nəsotərgeən, məto nəkotərge nat megəh asol u kamel!

²⁵ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın! !Rəhatəmat nənən təwır, məto nikitəmat tamkimik! Nakotafəl ihluə e kap ne plet, məto əpəh imə tamkimik, kotərioah e nagwənən ne nənımən itəm nəmotakləh-in, o natımnat itəm nəmotos məto-inu itəmat iaumis mın kən nian rafin nəkoatol əm natımnat rat mın itəm tətatiğ e rəhatəmat nətəliğən. ²⁶ !Itəmat Farisi mın, niganəmtitəmat təpis! Otaupən kafəl əpəh imə e kap ne plet, kən ihluə mın in təwır təsamkimikən.

²⁷ “! Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mın rəha Lou, ne Farisi mın! !Rəhatəmat nənən təwır, məto nikitəmat tamkimik! Nəkotahmen e suwıt rəha netəm kəmotımis itəm kəmuəh e pen ruən. Ihluə, netəmim kotəplan məmə təwır,

23:22: Aes 66:1; Mat 5:34

23:23: Lev 27:30; Maeka 6:8

23:25: Mak 7:4

mæto əpəh imə tərïoah e nîkîlkîli netəm kəmotîmîs, ne natîmnat rafîn itəm tamkîmîk. ²⁸ E nolən ahmen mîn əm, ihluə, e nolən rəhatəmat, netəmîm kotəplan məmə itəmat nəkotətuatîp. Mæto imə, e nîkîtəmat, nakotərïoah e nəghatən nakotən məsotolən, ne nolən rat agîn mîn.

²⁹ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun mîn rəha Lou, ne Farisi mîn! !Rəhatəmat nənən təwîr, mæto nîkîtəmat tamkîmîk! Nakotîləkîn nîmə e kəpiel rəha suwît rəha ien mîn aupən ne netəm kotətuatîp, kən moatol nəhlîp e kəpiel kən moatol malə-malə lan. ³⁰ Kən nakotən-ipən məmə, ‘Okəmə itîmat emotatîg e nian mîn rəha tîpîtat mîn, okol itîmat eməsotasituən elat motohamnu ien mîn.’ ³¹ E nəghatən əh, nakoatən-iarəp məmə itəmat noanol ətuatîp mîn rəha tîpîtat mîn aupən itəm kəmotohamnu ien mîn əh, kən nakotahmen-ahmen əm elat. ³² Kən təwîr əm, itəmat otəkəike motol namnun wək itəm tîpîtəmat mîn kəmotətuoun.

³³ “!Itəmat sînek mîn, ne netî sînek mîn! ? Nîkîtəmat tatəht məmə okol nakotagîm e nalpînən e nîgəm asol? !Kəp! ³⁴ Tol nəhlan, ekahl-ipînə ien mîn, ne netəm kotenatîg, ne iəgətun mîn. Neen, itəmat onəkotohamnu îlat motətu-pər elat e nîg kəluau, neen onəkotalîs motoh îlat əpəh e nîmə rəha nuəfîmînən rəhatəmat, kən neen nakotîtəp îlat kotîet e taon kit motîet motuwîn e kit. ³⁵ Kən tol nəhlan, itəmat onəkotos nalpînən rəha netəmîm itəm kəmotohamnu netəmîm rafîn itəm kotətuatîp, itəm tətououn e Epel itəm

23:27: Wək 23:3 **23:28:** Luk 16:15 **23:31:** Wək 7:52

23:33: Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7 **23:35:** Jen 4:8; Hip 11:4

in tətuatip, muwin mətəarus-pən Sekaraea, nəti Perekia, itəm tipitəmat min kəmotəhamnu e Nimə Rəha Uhgın ilugin e olta ne nimə. ³⁶ Iatən pahrien kəm itəmat məmə, nalpinən rafin u otuwa o netəm rəha Isrel itəm kotatig roiu.

³⁷ “!Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotəhamnu ien min rəha Uhgın, kən netənim itəm Uhgın təmah-ipa kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiel apin, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tepət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmik-əfimmin wir itəmat matos wir itəmat, təhmen-pən e mənig itəm tatu nenətin min e nikwin, mətə itəmat nikitəmat təsagienən ron kən motapəs io. ³⁸ Otəplan-tu. Uhgın tinapəs itəmat, rəhatəmat nimə nəratən otoh, kən nat otikə ikin. ³⁹ Kən ekən kəm itəmat məmə, nat əh in niphahrienən mətə-inu onəsotəplan minən io mətəarus nakotən məmə, ‘!Iərəməərə Uhgın tətatig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!’ ”

24

*Nəmtətin min rəha
namnun nian*

(Mak 13:1-37; Luk 21:5-36)

¹ Iesu təmiet e Nimə Rəha Uhgın maliwək matuwın, kən rəhan min netənim kotuwa motən-ipən kəm in məmə otəplan-tu nimə min u əpəh e Nimə Rəha Uhgın. ² Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, otəplan-tu nimə min əh. Niphahrienən iatən kəm

23:35: Sek 1:1 **23:35:** 2 Kron 24:21 **23:38:** 1 King 9:7-8;
Jer 22:5 **23:39:** Sam 118:26; Luk 13:34-35

itəmat məmə nimə mɪn əh netənim okotəhap-əhap kəpiel mɪn elat. Okol kəpiel kit təsəməhlin e nəmeen.”

³ Kən uarisig lan, Iesu təmaliwək ilat rəhan netənim motuwɪn əpəh e Nitot Rəha Nig U Olif kən matəpələh. Kən rəhan netənim kotuwa pişin əm ron motən-ipən məmə, “?Otən-tu məmə natimnat mɪn u okotuwa e nian naka, kən nəmtətɪn naka otol-arəp məmə rəham nuwamən ne namnun nian tinuwa iuəhkɪr?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatehm wɪr itəmat məmə etənim kit otəseiuə-inən itəmat, ⁵ məto-inu netənim tepət okotuwa motos nərgək moatən məmə, ‘Io Kristo itəm Uhgɪn təmən məmə otahl-ipa,’ kən okoteiuə-in netənim tepət. ⁶ Onəkotətəo namnusən rəha nəluaginən mɪn, kən onəkotətəo nəghatən əpnəpɪn mɪn məmə netənim koatəluagin. Məto nakoatehm wɪr itəmat məmə nəsoətəginən. Natimnat mɪn əh otəkəike motuwa motol nɪpahrienən lan, məto namnun nian otəpanuwa. ⁷ Noanol mɪn okotoh noanol mɪn, kən kantri mɪn okotoh kantri mɪn. Nəumis otan, kən namig otəloal ikɪn mɪn tepət. ⁸ Natimnat mɪn əh, nətuounən əm rəha nəratən, tahmen e pətan itəm tɪnətuoun matətəo nəhməən o neməkən.

⁹ “E nian mɪn əh, netənim okotegəhan-in-pən itəmat məmə okul nəratən kəm itəmat, kən ko-hamnu itəmat, kən netənim rəha noanol mɪn rafin okotetəhau itəmat məto-inu o nərgək. ¹⁰ Kən e nian mɪn əh, netənim tepət okotapəs rəhalat nahatətəən, kən okotegəhan-in-pən ilat mɪn e nelmi tikimɪr mɪn rəhalat, kən motetəhau ilat mɪn, ¹¹ kən

ien eiueiuə mɪn okotuwa moteiuə-in netəmim tepət. ¹² Məto-inu nəratən tɪnatepət, iuəhkir netəmim rafin rəhalat nolkeikeən o Uhgɪn otikə, ¹³ məto etəmim itəm otətul əskasik mətoarus nannun nian, kən Uhgɪn otosmegəh in. ¹⁴ Kən nannusən təwɪr əh rəha nərəmərəən rəha Uhgɪn, okən-iarəp ikɪn mɪn rafin e nətueintən, məmə suatɪp əh-ikɪn rəha kantri mɪn rafin o nətəlɪg-inən, kən nannun nian otuwa.

¹⁵ “Ien u Taniel təməghat-in nat kit katən məmə, ‘nat itəm Uhgɪn tatətəhau, kən matol Nimə Rəha Uhgɪn tamkimik’ (nian nakotafin, otətəlɪg-in nɪpətɪn). Tol nəhlan, nian nat tərət əh tatətul e Nimə Rəha Uhgɪn, ¹⁶ kən itəmat itəm nəkotatɪg Jutia, nakotiet motagɪm motuwɪn motəhluaig e nɪtot mɪn. ¹⁷ Okəmə etəmim tətameg ihluə e rəhan nimə, okol təsuwɪnən imə mos mɪn rəhan natɪmnat. ¹⁸ Okəmə etəmim əpəh e nasumən rəhan, okol təsɪtəlɪg-pənən latuənu mos rəhan kot. ¹⁹ Kən kəsi o nɪpitan u itəm kotəpik-əpik, ne nɪpitan itəm kotapinahin nɪsualkələh e nian əh, məto-inu ilat okotəto tərət pɪk agɪn! ²⁰ Təwɪr nakotəfak məmə onakəsotagɪmən e nəratən əh e nian rəha nətəpən, o e nian rəha Sapat, ²¹ məto-inu e nian əh, nəratən asol otuwa itəm etəmim təməsəplanən tol mihin nəhlan aupən mətoarus-pa u-roiu, kən okol nəratən asol kit tol nəhlan otəsuwa mɪnən nian kit tahmen e in əh. ²² Kən okəmə Uhgɪn təsətətɪpən nian rəha nəratən əh, okol etəmim kit təməsəmegəhən. Məto Uhgɪn otətətɪp nian əh o

24:11: Mat 24:5,24; 1 Jon 4:1 **24:13:** Mat 10:22 **24:14:** Mat 28:19 **24:15:** Dan 9:27; 11:31; 12:11 **24:17:** Luk 17:31
24:21: Dan 12:1

rəhan mīn netəmim itəm təmitəpun rəkis ilat.

²³ “E nian əh, okəmə suah kit otən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘!Otəplan-tu, inu Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otəpanahl-ipa!’ o ‘!In əpəh!’ sotənən nīpahrienən lan, ²⁴ məto-inu netəmim neen okotuwa motən məmə ilat Kristo, ne ien eiueiuə mīn okotuwa, kən ilat okotol nəmtətin asol mīn, ne nat pīspis mīn məmə okoteiuə-in netəmim, kən okotalkut məmə okoteiuə-in netəmim itəm Uhgīn təmitəpun rəkis ilat, okəmə ilat kotitun nolən. ²⁵ Nikitəmat otəkəike matəht wīr nəghatən mīn u itəm emən rəkis kəm itəmat, uarisig natimnat mīn u okotuwa motol nīpahrienən lan.

²⁶ “Tol nəhlan, okəmə suah kit tən kəm itəmat məmə, ‘In əpəh, ikīn taruən-aruən ikīn,’ əsotuwīnən. O suah kit tən məmə, ‘In ikīn-u e nīpəg noa nīmə,’ sotənən nīpahrienən lan, ²⁷ məto-inu nian Nəti Etəmim otitəlig-pa mīn, otuwa uəhai əm, kən netəmim rafin okotəplan, tahmen e nīpitən itəm təmipti masiəgəpin rafin neai. ²⁸ Nian nat megəh kit təmipti, nəkotəplan kuəriə mīn kotuwa məmə okotun. E nolən ahmen mīn əm, nian nəkotəplan nəmtətin mīn əh, nəkotitun məmə otəsuwəhən ekuwa mīn.

²⁹ “Nian ətuatip nəratən əh otol namnun, kən
 ‘mitgar otəpis agin,
 kən məwīg otəsəmilhən mīnən,
 kən məhau mīn okotisas e neai,

24:23: Mat 24:5 **24:24:** Dut 13:1-3; 2 Tes 2:8-9; Nol Əpən 13:13-14 **24:26:** Luk 17:23-24 **24:27:** Mat 24:37-39 **24:28:** Luk 17:37

kən Uhg̃in otəloal e nəsanənən m̃n əpəh e neai.’*

³⁰ “E nian əh, nəmtətin rəha Nəti Etəmim otolarəp e neai, kən noanol m̃n rafin e nətueintən okotasək e nəginən. Kən okotəplan io, Nəti Etəmim ekuwa e ñmal napuə e neai e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Uhg̃in itəm otasiə m̃təlau lak. ³¹ Kən ekahl-ipən rəhak nagelo m̃n kotiet nian okotəto təwi otasək əfəməh, kən ilat okotuw̃in ik̃in m̃n rafin e nətueintən, motos-irəkis rəhak netəmim itəm Uhg̃in təm̃təpun rəkis ilat, kən kuəfim̃n ilat kit̃iəh.

³² “Nikitəmat otəkəike matəht nig u fik.† Nian ətuatip̃ itəm nelm̃n m̃n kinotətuoun katəwiə, kən ñmalin m̃n kinoatəget, itəmat nəkotitun məmə nian əh inəh itəm nakotasum lan rəhatəmat. ³³ Kən e nolən ahmen m̃n əm, nian nəkotəplan nəmtətin m̃n əh, onəkotitun məmə otəsuwəhən ekuwa m̃n roiu ag̃in. ³⁴ Iatən pahrien kəm itəmat məmə netəmim itəm kotatig̃ u-roiu, okol kəsotim̃s rafinən mətoarus natim̃nat m̃n əh okotuwa kol ñpahrienən lan.‡ ³⁵ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən m̃n rəhak okol kəsotikəən.”

Etəmim tikə itəm titun nuwamən rəha Iesu Kristo

³⁶ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Suah kit təs̃itunən nian o aua ətuatip̃ rəha natim̃nat m̃n

24:29: Aes 13:10; 34:4; Esik 32:7; Joel 2:10,31; 2 Pita 3:10; Nol Əpən 6:12-13 * **24:29:** Məta “nəsanənən m̃n əpəh e neai” tatəpsen-pən narm̃n m̃n, o kəm-naka natim̃nat tahmen-pən e m̃t ne məwig̃ əpəh e neai.

24:30: Dan 7:13; Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 **24:31:** 1 Kor 15:52; 1 Tes 4:16 † **24:32:** Nig u fik tahmen e naip. ‡ **24:34:** Suatip̃ kit m̃n rəha nəuhlinən ves 34 tatən məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə noanol u rəha Isrel otəsikəən mətoarus natim̃nat m̃n əh okotuwa motol ñpahrienən lan.”

24:34: Mat 16:28 **24:35:** Mat 5:18

əh. Nagelo min əpəh e neai kotəruru, kən io min Neti Etəmim ekəruru. Məto Tata Uhgın əm in titun nian ətuatip əh. ³⁷ E nian io Nəti Etəmim ekuwala, otahmen e nian rəha Noah aypən ikın itəm netəmim kəsotol əpen-əpenəən ron. ³⁸ E nian əh, itəm naruəh təsaiuən əh, netəmim koatagwən, moatənim, moatol marit, inəh natimnat rafin kəmoatol e nəmegəhən rəhalat, mətoarus-pən Noah təmuwin imə e nıpəgnoa nego rəhan, ³⁹ kən ilat kınotəruru nat naka otuwa mətoarus-pa naruəh təmai u məmik ilat rafin. In əh otol tahmen əm e nian Nəti Etəmim otuwa. ⁴⁰ Etəmim kəiu e nasumən, kən okos kitiah, kapəs kitiah. ⁴¹ Pətan kəiu katuəpələh kitiah matioal nagwənən, kən okos kitiah, kapəs kitiah.

⁴² “Tol nəhlan, nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian naka rəhatəmat İərəməyə otuwala. ⁴³ Məto nəkotəkəike motitun nat u. Okəmə etəm-iasol rəha nimə titun nian ətuatip lapın itəm iakləh otuwa, kən in otəkəike mətaiir mətehm wir nimə məmə iakləh otəsəhapən muwin imə. ⁴⁴ Kən itəmat min onəkotəkəike moatətul matip, məto-inu Nəti Etəmim otuwa e aua əm itəm nikitəmat təsəhtən.

⁴⁵ “Nikitəmat otəkəike matəht wir nolən rəha iolwək itəm in tenatig kən tətəskəlīm wir wək rəhan kən məsapəsən. Etəm-iasol təmələhəu məmə iolwək əh otərəməyə e rəhan min rafin iolwək min məmə in otos-ıpən nagwənən kəm ilat e nian ətuatip. ⁴⁶ Kən okəmə etəm-iasol otuwa məplan etəm tətərəməyə e iolwək min rəhan, kən matol-

24:36: Wək 1:7; 1 Tes 5:1-2 **24:37:** Jen 6:5-8 **24:39:** Jen 7:21-23; Luk 17:26,27 **24:42:** Mat 25:13 **24:43:** Luk 12:39-40; Nol Əpən 16:15

wir rəhan wək, kən otos-ipən nətouən kit kəm suah əh. ⁴⁷ Iatən-ipinə niphahrienən məmə etəm-iasol əh otələhəu in tərəmərə e natimnat rafin rəhan. ⁴⁸ Məto okəmə iolwək əh, in etəm rat, kən nikin otəht məmə, 'Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh,' ⁴⁹ kən mətuoun matoh iolwək mīn neen, kən muwīn magwən mənīm ilat netəm kotapīs. ⁵⁰ Kən etəm-iasol rəha iolwək əh otuwa e nian ne aua itəm iolwək nikin təsəhtən məmə rəhan etəm-iasol otuwa lan. ⁵¹ Etəm-iasol əh otol nalpīnən asol kəm iolwək əh kən mərakin-pən ikin rəha netəm rəhalat nənən təwir, məto nīkilat tamkimik. Ikin əh, netəmim okotasək moatəgətāin nəlūilat."

25

Nimaa nəghatən o nīpitan əlkələh ilat ten

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, "E nian itəm rəhatəmat Iərəmərə otuwa mīn, nərəmərəən rəha Uhgīn otol nəhlan. Nīpitan əlkələh* ilat ten kəmotiet lapīn məmə okotuwīn e marit kit, kən moatəsahgīn etəm otol marit otuwa mos rəhan pətan muwīn e rəhan nīmə, əpəh ikin katol lafet ikin. Ilat ten kəmos rəhalat lait. ² Faif kotalməl, kən faif kotenatig. ³ Nīpitan mīn u ilat faif itəm kotalməl kəmos rəhalat lait mīn, məto kəsotosən karasin məsīn mīn o niuw-pənən e lait. ⁴ Məto nīpitan mīn u ilat faif itəm kotenatig kəmos rəhalat lait mīn, kən motos mīn karasin məsīn o niuw-pənən e rəhalat lait. ⁵ Kən etəm otol marit

24:47: Mat 25:21,23 **24:51:** Luk 12:42-46 * **25:1:** Nīpitan əh, kəsotolən əh marit. Koatos nup tuente ne. **25:1:** Luk 12:35; Nol Əpən 19:7

təsuwa uəhaiən, kən napilən tınatos ilat koatiuw nəm, kən minotapil.

⁶ “Kən lapin agin, suah kit təmagət əfəməh məmə, ‘!Etənim itəm otol marit tatuwa u-roiu! !Otuwa motəplan!’

⁷ “Kən nipitan əlkələh u ilat ten kəmotaiir motuarin asol rəhalat lait min. ⁸ Kən nipitan itəm kotalməl kotən-ipən kəm nipitan itəm kotenatig məmə, ‘!Awi! Otos-ipa rəhatəmat məsin karasin məto-inu rəhatimat karasin e rəhatimat lait kinotamir, otəsuwəhən kotəpis.’

⁹ “Məto nipitan itəm kotenatig kotən-ipən kəm ilat məmə, ‘!Kəp! Karasin min u kəsotahmenən o kitat rafin. Məto otitəlig motuwın motos-nəmtin rəhatəmat neen karasin əpəh e stoa.’

¹⁰ “Məto nian nipitan itəm kotalməl kəmotaliwək motitəlig moatuwin o karasin, kən etəm itəm otol marit təmuwa. Kən nipitan əlkələh itəm koatətul matip, kəmotuwın ilat min e nagwənən rəha marit, kən motuwın imə. Kən kahtosig e toa.

¹¹ “Uarisig, nipitan əlkələh itəm kotalməl kəmotitəlig-pa motaun motəmə, ‘!Etəm-iasol, etəm-iasol! !Egəhan-in itəmat ekotimnə imə!’

¹² “Məto etəm otol marit təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘!atən-ipinə pahrien məmə, io ekəruru itəmat.’ ”

¹³ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, itəmat nəkotəkəike motaiir, məto-inu nəkotəruru nian ne aua rəha rəhatəmat ləramərə otuwa lan.”

Nimaa nəghatən e iolwək e mənəi kisil

14 Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mīn məmə, “Ekən mīn məmə e nian itəm rəhatəmat ləramərə otuwa mīn, nəramərəən rəha Uhgīn otol nəhlan. Etəm-iasol kit təmōl əpen-əpenə məmə otaliwək muwīn e nəptən pīsīn kit muwīn isəu. Kən maun-in rəhan iolwək mīn kotuwa, kən tələhəu-pən e nelmiilat rəhan mənī mīn məmə okotol nat kit lan. 15 Təmos-ipən tətəu-pən nitunən rəhalat məmə okotol wək lan. E etəmīm kitīəh, təmos-ipən kətīm faif kəmotər-motərīoah e mənī, u mənī tepət pīk agin. Kən kit mīn, təmos-ipən mīn kətīm kəiu tahmen əm, u mənī tepət pīk. Kən kit mīn, təmos-ipən kətīm kitīəh tahmen əm, u mənī tepət.† Kən etəm-iasol təmīet muwīn e rəhan naliwəkən.

16 Kən iolwək itəm təmos kətīm faif təmuwīn uəhai əm mol bisnes lan, kən təmos mīn kətīm faif mīn. 17 Kən tahmen-ahmen əm, iolwək itəm təmos kətīm kəiu, təmuwīn mol bisnes lan, kən mos mīn kətīm kəiu mīn. 18 Məto iolwək itəm təmos kətīm kitīəh, in təmuwīn mel noakīmīl məhluaigin-pən mənī rəha rəhan etəm-iasol ikīn.

19 “Kən nup tepət tīnuwa mīnuwīn, kən etəm-iasol rəha iolwək mīn u tīnitəlig-pa, kən maun-in rəhan iolwək mīn məmə otəplan-tu məmə ilat kəmotol naka e mənī mīn itəm təmos-ipən kəm ilat. 20 Iolwək itəm təmos kətīm faif, təmuwa matos kətīm faif mīn itəm təmos, mətul e niganəmtī etəm-iasol məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətīm faif e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos

† 25:15: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, təmos-ipən “talen” pīsīn pīsīn mīn kəm ilat, faif talen, ne tu talen, ne wan talen. Faif talen tahmen e tuente-faif-milian vatu. Tu talen tahmen e ten-milian vatu. Kən wan talen tahmen e faif-milian vatu. 25:15: Rom 12:6

min iahgoau kətim faif u.’

21 “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Nəmōl təwīr, kən ik iolwək təwīr itəm nataskəlīm wīr wək rəham kən məsapəsən. Nəmōl təwīr nəhlan e natimnat min əh noan məsin, kən ekələhəu ik nakərəmərə e natimnat tepət. !Wa imə matig ahgin nagienən rəha etəm-iasol rəham!’

22 “Iolwək itəm təmos-ipən kətim kəiu kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim kəiu e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos min iahgoau kətim kəiu u.’

23 “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘Nəmōl təwīr, kən ik iolwək təwīr itəm nataskəlīm wīr wək rəham kən məsapəsən. Nəmōl təwīr nəhlan e natimnat min əh noan məsin, kən ekələhəu ik nakərəmərə e natimnat tepət. !Wa imə, kuagien!’

24 “Iolwək itəm kəmos-ipən kətim kitiah kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Ik etəm nakatakəike pīk o netəmim. Kən ik natos nagwənən e nasumən itəm nəməsasum-inən, kən matəhl noa nīg e nīg itəm nəməsəfəən. 25 Kən eməgin ik, məmə okəmə emərəkin rəham məni, kən onəkōl nalpīnən asol kəm io, kən emos rəham məni muwīn məhluaig-in e nisip. Ah, inu rəham məni.’

26 “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘! Ik iolwək rat, ik iəlpah! Ik nəkitun rəkis məmə iakatos nagwənən e nasumən itəm esasum-inən, kən matəhl noa nīg e nīg itəm eməsəfəən. 27 ? Tahro nəsuwīnən mələhəu-pən rəhak məni e bank, u in nimə rəha nələhəuən məni? Okəmə nəmōl nəhlan, nian emitəlig-pa, ekuwīn mos rəhak məni,

kən ekos məni məsin mın itəm bank otos-ipa.’
²⁸ Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm rəhan iolwək
 pisin məmə, ‘Os-irəkis məni ron mos-ipən kəm
 iolwək u itəm təmos kətim faif, ²⁹ məto-inu etəmim
 u itəm tinos rəkis nat kit mol wək lan tuwa mepət,
 kən okos-ipən neen mın, rəhan natimnat tepət.
 Məto etəmim itəm təsolwəkən rəhan tuwa mepət,
 okos-irəkis rafin natimnat ron. ³⁰ Kən iolwək u
 ialpah itəm təruru nolən nat təwir kit, ərakin-pən
 ihluə e napinəpən, ikin əh kətasək ikin katəgətain
 nəluitəm.’ ”

Sipsip mın ne nəni mın

³¹ Kən İesu təmən-ipən məmə, “Nian Nəti Etəmim
 otuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan,
 ilat nagelo mın rafin, in Kig, kən in otəpələh e
 rəhan jea rəha Kig matərəməyə e nəsanənən ne
 nepətən əhag-əhag rəhan. ³² Netəmim rafin e
 noanol mın rafin e nətueintən, okotuəfimin ilat
 mın e niganəmtin, kən in otoor netəmim tahmen e
 etəmim itəm tatehm sipsip mın tator sipsip mın
 ne nəni mın. ³³ In otoor sipsip mın kotuwa kan
 e nelmin matip, kən nəni mın okotuwın e nelmin
 mol.

³⁴ “Kən Kig otən-ipən kəm netəm mın un e
 nelmin matip məmə, ‘Otuwa, itəmat u itəm
 Uhgin təməwte-in rəkis rəhan nəwırən kəm
 itəmat. Otuwa motos nat naka u itəm Uhgin
 təmələhəu pisin rəhatəmat. Otuwa motatig ahgin
 nəərəməyəən rəhan itəm təmol əpen-əpenə lan

25:29: Mat 13:12; Mak 4:25; Luk 8:18 **25:30:** Mat 8:12; Luk
 13:28 **25:31:** Mat 16:27; 19:28 **25:32:** Esik 34:17; Nol Əpən
 20:11-13

aupən təpanol nətueintən. ³⁵ Otuwa motos, məto-inu nian nəumis təmus io, nəmotos-ipa nagwənən ekun; kən emətoaoa, nəmotos-ipa nəhau ekənim; kən io iapispis, nəmotit io kotuwın e rəhatəmat latuənu; ³⁶ kən rəhak napən tikə, kən nəmotos-ipa napən kəm io; kən matimis, nəmotehm wır io; kən emətətig e kalapus, nəmotuwa kuag-pənin io.’

³⁷ “Kən netəm kotətuatip okotən-ipən kəm in məmə, ‘?Iərəmərə, nian naka emotəplan ik nəumis təmus ik, kən emotəgwən ik; o nəmoaoa, kən emotos-ipinə nəhau məmə nakənim? ³⁸ ?Nian naka emotəplan ik iapispis, kən emotit ik motuwa latuənu; o rəham napən tikə, kən emotos-ipinə napən kəm ik? ³⁹ ?Nian naka emotəplan ik nakatimis, o nəmətatig e kalapus, kən emotimnə kuag-pənin ik?’

⁴⁰ “Kən Kig otən-ipən məmə, ‘Iatən-ipinə nıpahrienən məmə nat naka itəm nəmotol kəm piak mın u kit, nat əpnəpın in ian-rat, məto nəmotol kəm io.’

⁴¹ “Kən in otən-ipən kəm netəm mın u e nelmın mol məmə, ‘Otuwın isəu ron io. Uhgın tınələhəu rəkis rəhatəmat nalpınən. Otuwın e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə u Uhgın təmol rəha Setan ne nagelo mın rəhan. ⁴² Otuwın isəu məto-inu nian nəumis təmus io, nəsotos-ipamən nagwənən kit məmə ekun; kən emətoaoa, nəsotos-ipamən nəhau məmə ekənim; ⁴³ kən io iapispis, nəsotaun-inən io məmə ekuwa latuənu; kən rəhak napən tikə, nəsotos-ipamən napən kit rəhak; kən ematimis, mətatig e kalapus, nəsotuwamən kuag-pənin io.’

25:35: Aes 58:7

25:40: Prov 19:17; Mat 10:42; Mak 9:41

25:41: Mat 7:23

44 “Kən ilat mīn okotən-ipa mēmə, ‘!Iərəmərə! ?Nian naka itəm emotəplan ik nəumis təmus ik, o mətəoa, o ik iapispis, o rəham napən tikə, o nəmatimis, o nəmətatig e kalapus kən eməsotimnə kuag-pənin ik?’

45 “Kən in otən-ipən kəm ilat mēmə, ‘Iatən-ipinə pahrien kəm itəmat mēmə, okəmə nəməsotasituən e piak mīn u kit, nat əpnəpīn in ian-rat, mətə nəməsotolən kəm io.’

46 “Kən ilat okotuwin motos nalpīnən itəm namnun tikə. Mətə netəmim kotətuatip okotos nəmegəhən liliin.”

26

Nalpəkauən o nohamnuən Iesu

(Mak 14:1-2; Luk 21:1-2; Jon 11:45-53)

1 Nian Iesu təmöl namnun nəghatən mīn əh kəm rəhan netəmim, kən mən-ipən kəm ilat mēmə, 2 “Nəkotitun mēmə lafet rəha Nuhagego-inən* otuwa, nian kəiu əm əh-ikin. Kən io, Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən io mēmə okətu-pər e nig kəməluau.”

3 Kən pris asol mīn ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrəl kəmotuəfīmīn ilat mīn e nimə rəha pris asol aɡin u nərgin u Kaeafas. 4 Kən moatəlpəkau mēmə okotaskəlīm Iesu e nolən eko-eko, kən mo-tohamnu in. 5 Mətə motən mēmə, “Sənəmə e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, okol mətə netəmim kotoh ilat mīn.”

25:46: Dan 12:2; Jon 5:29
‘Pasova’ e nəghatən Bislama.

* 26:2: lafet rəha Nuhagego-inən in
26:2: Eks 12:1-27; Mat 20:18

*Pətan kit təmau Iesu
e nat pien-pien*

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nian Iesu əpəh e Petani e nimə rəha suah əh, nərgin u Saimon u leprosi təmol, ⁷ kən pətan kit təmuwa ron mos senta kit u nəmtin tiəkis, kəmiuw-pən e pətəl kəmöl e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. Nian Iesu tatəpələh e tepil mətagwən, kən pətan u təmau rəhn-kapə e senta un.

⁸ Nian netənim rəha Iesu kəmotəplan nat əh, neməha təmol ilat, motən məmə, “?Tahro katərəkin nat u? ⁹ Senta u, kitun nol-salim-inən, kən kos məni asol lan, kos-ipən kəm ian-rat min.”

¹⁰ Məto Iesu tinitun nəghatən itəm koatən, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro noatən rat pətan u? In təmol nat təwir agin kəm io. ¹¹ Ian-rat min nian rafin kotatig itəmat min ilat. Məto io, okol esatigən kitat min itəmat nian rafin. ¹² Nian təməhtəg-pən e nipətik, təmol məmə otol əpen-əpenə o nitənimən io. ¹³ İatən pahrien kəm itəmat məmə, ikin min rafin e nətueintən itəm okən-iarəp namnusən təwir u, kən okəkəike kən-iarəp min nat naka itəm pətan u təmol, kən nikilat otatəht min in.”

*Pris asol min kəmotətou Jutas məmə otegəhan-in-
pən Iesu e nelmi rəhan tikimər min*

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Kən netəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, təmuwin məplan pris asol min, ¹⁵ kən mən-ipən məmə, “?Onəkotos-ipa naka kəm io okəmə ekegəhan-in-pinə Iesu kəm itəmat?” Kən

kəmotafin məni ilat rafin tate itəm kəmol e silfa.
¹⁶ Kən tətouon e nian əh, Jutas təmategəs-in suatip məmə otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimır mın.

Namnun nagwənan

(Mak 14:12-25; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

¹⁷ Nian e nətuounən itəm rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, netəmim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “?Nakolkeike məmə itimat ekotol əpen-əpenə hiə rəham nagwənan rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə nakagwən ikin?”

¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otuwın əpəh e taon, kən onəkotəplan suah kit itəm ekən kəm itəmat, kən nakotən-ipən kəm in məmə, ‘Iəgətun tatən məmə: Nian itəm Uhgın təmitəpun rəkis məmə rəhak, tinuwa iuəhkır. Kən ekol lafet rəha Nuhagego-inən kitiəh itimat rəhak netəmim mın e rəham nimə.’” ¹⁹ Tol nəhlan rəhan netəmim kəmotol nat naka itəm Iesu təmən məmə okotol o nol əpen-əpenən o nagwənan rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

²⁰ Nian tینهناipən, Iesu tatəpələh ilat rəhan netəmim tuelef əpəh e tepil. ²¹ Kən nian kəmotagwən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimır mın rəhak.”

²² Kən nikilat tınəpou, kən moatən-ipən kəm Iesu kitiəh kitiəh məmə, “?Eh, Iərəməərə, pah u? ?Io?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm otegəhan-in-pən io e nelmi tikimır mın rəhak, in rəhak kit itəm tatos nigın pıret mos-ipən meer

e plet kitiah əm itımlau min.† 24 Io, Nəti Etəmim, iatuwin e suatıp rəhak, tahmen-ahmen əm e nəghatən kəməte lak. !Məto kəsi, nahməən asol o etəm u itəm otegəhan-in-pən Nəti Etəmim e nelmi rəhan tikimır min! Təwir pık agın məmə təməsaiir-əmən.”

25 Kən Jutas u etəm otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimır min təmən-ipən məmə, “İəgətun. ? Pah əh? ?Io?”

Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, ik. Ik atıp nəmən.”

26 Nian kəmoatagwən, Iesu təmos pıret, məfak ron, məmkas, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otos motun, inu nıpətık.”

27 Kən mos kap wain, məfak ron, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otənim, itəmat rafin. 28 Inu nıtak itəm tatol məmə nəniəkisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nıtak u okəhtəg o netəmim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat nolən rat min. 29 İatən pahrien kəm itəmat məmə ekəsənim minən wain u mətoarus nian itəm ekənim wain wi kitat min itəmat əpəh e nərəməgəən rəha Tata rəhak.”

30 Nian kəmotan napuən əfak kit, motiet motuwın e Nıtot Rəha Nıg Ü Olif.

Iesu təmən-iarəp məmə

Pita otapəs in

(Mak 14:26-31; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

† **26:23:** E nian rəha Iesu, nian netəmim kotagwən kələh, in nəmtətin məmə rəhalat niel in təwir. **26:23:** Sam 41:9 **26:28:** Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Kor 10:16 **26:30:** Luk 22:39; Jon 18:1

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “O lapin әm u, nakotapәs rәhatәmat nahatәtәән lak o nat naka itәм okol lak. Naoa Rәha Uhgin itәм tәkәike mol niphrienән, tәмән mәмә,

‘To ekohamnu etәmim itәм tatehm sipsip min, kән sipsip min okotan kitiah kitiah.’

³² Mәto nian ekәmegәh min e nimisән, iakaupән muwin әpәh Kalili, kән itәmat nәpanotuarisig.”

³³ Kән Pita tәмән-ipән mәмә, “Mәtan, ilat rafin okotapәs rәhalat nahatәtәән lam, mәto io, kәp, esapәsән rәhak nahatәtәән lam nian kit ne.”

³⁴ Kən Iesu tәмән-ipән kәм Pita mәмә, “Iatән-ipinә pahrien kәм ik mәмә, lapin әm u, uarisig mәnig tәpanimnән, onakән mau kisil mәмә nәkәruru io.”

³⁵ Mәto Pita tән mәмә, “Nat әnnapin ekәkәike mimis kilau min ik, okol ekәsәнән mәмә ekәruru ik.” Kән rәhan rafin netәmim kotән min tahmen e Pita.

*Iesu tәmfak әpәh Ketsemani
(Mak 13:32-42; Luk 22:39-46)*

³⁶ Kən Iesu ne rәhan netәmim kәmotuwin ikin kit katән mәмә Ketsemani, kән tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Oatәpәlәh ikin-u, pәs io ekuwin ikin әh mәghat kәм Uhgин e nәfakән.” ³⁷ Kән tәmit Pita ne nәti Sepeti mil ilat min, kән nikin tinahmә pik, kән tinәto tәrat. ³⁸ Kән tәмән-ipән kәм ilәhal mәмә, “Takәto nikik tinahmә pik, iuәhkir ekimis lan. Itәmәhal әtahlәpәlәh ukin-u, mәtәhlaiir kitat min io.”

26:31: Sek 13:7; Jon 16:32 **26:32:** Mat 28:7,16 **26:34:** Mat 26:69-75 **26:38:** Jon 12:27

39 Kæn muwīn noan mæsin æm, meiuaiu misin-pæn ræhn-kapæ e nisip matæfak, matæn mæmæ, “Ræhak Tata, okæmæ suatip kit min æh-ikin o ræham nalpækauæn, pæs nakohrækis ron io næratæn itæm tatuwa. Mæto sænæmæ nakol næwīak, mæto nakol næwīam.”

40 Kæn tæmitælig-pa mæplan ilæhal kætæhlapil. Kæn tæmæn-ipæn kæm Pita mæmæ, “?Tahro næsæhlaiiræn kitat min io o aua kitiah æm ne? 41 Atæhlaiir kæn mætæhalæfak mæmæ næsæhaluwīnæn ima nos-ipæn-os-ipænæn. Nikitæmæhal tolkeike, mæto nipætītæmæhal tæpou.”‡

42 Kæn mitælig-pæn min matæfak mætau kæiu, matæn mæmæ, “Ræhak Tata, okæmæ ekækæike mos næratæn itæm tatuwa, kæn pæs nakol næwīam.”

43 Kæn nian tæmitælig-pa, tæmæplan ilæhal kinæhlapil mæto-inu napilæn tinos ilæhal. 44 Kæn tapæs ilæhal mitælig-pæn min matæfak mætau kisil, matæn æm næghatæn kitiah æm.

45 Kæn mitælig-pa mæn-ipæn kæm ilæhal mæmæ, “? Nækætæhlapil æh mætæhlameg, o? Əhalæplan-tu, aua tinatuwa iuæhkīr, kæn io Næti Etæmim, okegæhan-in-pæn e nelmi netæm nol tæfagæ rat. 46 !Əhalætul-ta, koatuwīn! !Etæmim u tatuwa itæm otegæhan-in-pæn io e nelmi ræhak tikimīr min!”

*Tikimīr min ræha Iesu kæmotilæs motaskælim
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53;
Jon 18:2-11)*

47 Nian Iesu tæmatæghat-æh, Jutas, in etæm tuelef kit ræha Iesu, tæmīet-aræpa ilat nīmanin netæmim

‡ 26:41: Iesu tolkeike mæmæ ilæhal okæhalætul-iækis mæsæhalapæsæn ræhalat nahatætæn lan. Afīn min ves 31-35. 26:46: Jon 14:31

itəm koatəmik naip asol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou. Pris asol mīn ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotahl-ipa ilat. ⁴⁸ Jutas təmən-ipən rəkis nəghatən kəm ilat məmə, “Pah u itəm ekətuilim-pən lan, kən nakotaskəlīm in.” ⁴⁹ Kən roiu aḡin, Jutas təmaliwək muwin o Iesu mən-ipən məmə, “!Təwir, Iəḡətun!” kən mətuilim-pən lan.

⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Io kit, ol nat naka itəm nəmuwa ron.”

Kən netəmim kəmotaliwək motaskəlīm Iesu məmə okotiləs-ipən e kalapus. ⁵¹ Kən etəmim kit rəha Iesu təmea-pən miuw rəkis rəhan naip asol rəha nəluaginən, kən moahin naip tətə-rəkis matəlḡi slef rəha pris asol aḡin.

⁵² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aii-pən rəham naip e nəmeen, məto-inu netəm mīn u itəm koatoahin naip, okotimis e naip. ⁵³ ?Nikim təht məmə ekəruru naun-inən rəhak Tata, kən roiu aḡin otahl-ipa nagelo mīn taosan tepət tepət§ məmə okotasitu lak? ⁵⁴ Məto okəmə ekol nəhlan, okol Naoa Rəha Uḡin otəsuwamən mol nīpahrienən lan, itəm tatən məmə otuwa tol nəhlan.”

⁵⁵ E nian əh, Iesu təmən-ipən kəm nīmanin netəmim məmə, “?Tahro nəmotuwa motəmik naip asol mīn ne kəsou-əsou mīn? ?Nikitəmat təht məmə io iatol nəluaginən o nahwinən kapman, o? ! Kəp! Nian rafin iakatəpələh əpəh e Nīmə Rəha Uḡin matəḡətun netəmim, kən nəsotuwamən motaskəlīm io. ⁵⁶ Məto natimnat mīn əh rafin tīnuwa mol nīpahrienən lan məmə Naoa Rəha Uḡin itəm

26:51: Jon 18:26 **26:52:** Jen 9:6; Nol Əpən 13:10 **§ 26:53:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “kampani rəha nagelo tuelef,” itəm tahmen e nagelo sepinte-tu-taosan. **26:55:** Luk 19:47; 21:37

ien mīn aupən kəmotəte otuwa mol nīpahrienən lan.” Kən rəhan mīn netəmim kəmotapəs in motagim.

*Iesu təmatul e
nīganəmti kaonsel*

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Netəm mīn u itəm kəmotaskəlīm Iesu, kəmotiləs motuwīn o Kaeafas u in pris asol aḡin. Ikin əh, iəḡətun mīn rəha Lou ne netəm-iasol mīn rəha noanol rəha Isrel, koatuwa motuəfīmīn ikin. ⁵⁸ Məto Pita tətān təlīg-təlīg matuarisīg-in Iesu, muwīn əpəh e latuənu rəha pris asol aḡin. Kən təmuwīn əpəh e iat matəpələh ilat mopael mīn məmə otəplan-tu məmə okol naka e Iesu.

⁵⁹ Pris asol mīn ne netəmim rafin rəha kaonsel koategəs-in nəḡhatən eiueiuə mīn e Iesu məmə okotohamnu in o nəḡhatən mīn əh. ⁶⁰ Məto kəsotəplanən nolən rat kit rəhan o nəḡhatən eiueiuə mīn rəha netəmim, nat əpnəpīn nəḡhatən eiueiuə mīn tepət kəmotiet.

Kən əmun, etəmim kəiu kuea aupən, ⁶¹ kən muən-iarəp məmə, “Suah u təmatən məmə titun nərəkīnən Nīmə Rəha Uḡin, kən miləkīn mīn e nian kisil əm.”

⁶² Kən pris asol aḡin tətul mən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro nə səḡhatən? ?Tahro e nəḡhatən mīn əh itəm koatən-iarəp tatiləs pikən ik?” ⁶³ Məto Iesu təpnəpīn əm məsəḡhatən.

Kən pris asol aḡin təmən-ipən kəm in məmə, “Onakəkəike mos noanawīl kit e Uḡin itəm tatəmegəh, kən mən-iarəp nīpahrienən kəm itimat

məmә ik Nəti Uhgın ne Kristo itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa, o kəp.”

⁶⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmә, “Əwəh, tol əm məmә inu nəmən mihin ne. Məto ekən-ipinə kəm itəmat rafin məmә, e nian itəm otuwa, onəkotəplan io Nəti Etəmim ekatəpələh e nıkalın matıp rəha Uhgın u Etəm Təsanən Agın, kən mateiuaiu-pa e neai e nımal napuə.”

⁶⁵ Kən pris asol agın təməhap rəhan napən məto-inu tatəto tərət o nəghatən rəha Iesu, kən mən məmә, “!Tatəghat rat e Uhgın!* ?Tahro məmә suah kit mın təkəike məghat mın lan? Otətəlig-in-tu, nəmotəto nəghatən rat əh. ⁶⁶?Nıkitəmat təht məmә naka?”

Kən kəmotən-ipən məmә, “Otəkəike mımıs.”

⁶⁷ Kən kəmotagəh əpnapın əm nıganəmtin, kən motaht e nelmilat. Neen kotem e nelmilat, ⁶⁸kən motən-ipən məmә, “Ei, Kristo. ?Ən-iarəp e nəsanənən rəha Uhgın məmә pah təmoh ik?”

Pita təmən məmә təruru Iesu

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ E nian əh, Pita tatəpələh ihluə e iat rəha nımә, kən iolwək kit pətan əkəku tuwa ron mən-ipən kəm in məmә, “Ik mın u, nəmatuarisig-in Iesu, etəm Kalili.”

⁷⁰ Məto Pita təmən-iamnın kəm ilat rafin məmә, “Iəkəruru nat un itəm nakatən.”

26:63: Aes 53:7; Mat 27:12 **26:64:** Sam 110:1; Dan 7:13;

Mat 24:30 * **26:65:** Etəm-iasol rəha pris mın təmən məmә Iesu təmən rat Uhgın məto-inu Iesu tatən məmә in tahmen əm e Uhgın.

26:65: Mat 9:3; Jon 10:33 **26:66:** Lev 24:16; Jon 19:7 **26:67:** Aes 50:6; 53:5

⁷¹ Kæn maliwæk muwïn e ket ræha iat, kæn ikin æh pætan ækæku kit mïn tæmæplan in, kæn tæmæn-ipæn kæm netæmim ikin æh mæmæ, “Suah u kit u tæmatuarisig-in Iesu Etæm Nasaret.”

⁷² Mæto Pita tæmæn-iamnïn æskasik mïn mos noanawil mæmæ, “!Iækæruru suah æh!”

⁷³ Tæsuwæhæn, netæm mïn u koatætul ikin æh kotuwïn o Pita motæn-ipæn mæmæ, “Pahrien mæmæ ik kit æh, mæto-inu nolæn ræha næghatæn ræham tahmen æm elat.”

⁷⁴ Kæn tinætuoun maun-in næratæn mïn koatisipæn o Uhgïn moatuwa ron okæmæ teiuæ. Kæn tæmos noanawil mæmæ, “!Iækæruru suah æh!”

Kæn roiu agïn, mænig tæmimnæn. ⁷⁵ Kæn Pita nïkin tæht næghatæn itæm Iesu tæmæn kæm in mæmæ, “Uarisig mænig otimnæn, onakæn mau kisil mæmæ nækæruru io.” Kæn Pita tæmiet muwïn ihluæ, kæn tæmasæk tæmasæk.

27

Jutas tæmaril atip in

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Laulaugin agïn, pris asol mïn rafin ne etæmiasol mïn ræha netæmim kæmotuæfimin mïn motæte noa mæmæ okotætæu-pæn suatip naka o nohamnuæn Iesu. ² Kæmotælis in, kæn motilæs motuwïn motæhlman-pæn e nelmi Pailat, kapman ræha Rom.

³ Nian Jutas u etæm tæmegæhan-in-pæn Iesu e nelmi ræhan tikimir mïn, tæmæplan mæmæ kæmotiuw-iaræp Iesu mæmæ otimis, nïkin tinahmæ pik o nat naka itæm tæmol, kæn tæmik mæni tate æh itæm kæmol e silfa, mæmki-pæn kæm pris asol mïn

ne etəm-iasol mɪn rəha noanol rəha Isrel. ⁴ Kən mən-ipən məmə, “Emol təfagə mətə-inu emegəhan-in-pən e nelmi tikimɪr mɪn suah kit itəm təsələn nat tərət kit.”

Kən kotən-ipən məmə, “Inu nat əpnapɪn əm otəmat. Nat kit rəham əm.”

⁵ Tol nəhlan, Jutas təmərakin-pən mənɪ əpəh e Nimə Rəha Uhgɪn, kən in miet magɪm muwɪn maril atɪp in.

⁶ Kən pris asol mɪn kəmotuwɪn motuwər mənɪ, kən motən məmə, “Təsətuatɪpən e rəhatat Lou məmə okotələhəu-pən mənɪ u ilat mənɪ rəha Nimə Rəha Uhgɪn, mətə-inu kəmos-nəmtɪn nɪta etəmim lan.” ⁷ Kən koatən məmə okotos mənɪ əh kən kos-nəmtɪn nəptən kit u aupən katən məmə, “nəptən rəha suah kit itəm tatol sospən e nəptən,” kən koatən məmə okatɪtənɪm iapɪspɪs mɪn ikɪn.

⁸ Tol nəhlan, muwa mətəarus-pa u-roiu, netəmim kotaun-in nəptən əh məmə, “Nəptən Rəha Nɪta.”

⁹ Kən nəghatən naka itəm ien Jeremaea təmən aupən, təmuwa mol nɪpahrienən lan. Təmən məmə, “Kəmos mənɪ tate əh itəm kəmol e silfa, inu nəmtɪn itəm netəm Isrel kəmotən o suah u, ¹⁰ kən koatos mənɪ əh məmə okotos-nəmtɪn ‘nəptən o nolən sospən,’ tahmen əm məmə lərəmərə təmən kəm io.”

*Iesu təmətul e
nɪganəmtɪ Pailat*

(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5, 13-25; Jon 18:33-19:6)

¹¹ Kən Iesu təmuwɪn mətul e nɪganəmtɪ Pailat, kən təmətəpəh ron məmə, “? Ik kɪg rəha netəm Isrel?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ik nəmən mihin.”

¹² Nian pris asol min ne etəm-iasol min rəha Isrel koatən-iarəp nəghatən min e Iesu, məto Iesu təsuhalpinən rəhalat nəghatən. ¹³ Kən Pailat təmən-ipən kəm in məmə, “?Nakatəto nəghatən min itəm koatən tatiləs pikən ik, o kəp?” ¹⁴ Məto Iesu tərnapin əm məsəghatən məsuhalpinən nəghatən kit ilat katən, kən Pailat, narmin təmiwig pik.

¹⁵ Kən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, in nolən rəha kapman məmə otahl-iarəp etəmim kit e kalapus itəm nimanin netəmim kəmotən. ¹⁶ E nian əh, etəm kit tatəməhl e kalapus, nərgin u Parapas. Kən netəmim rafin kotitun məmə in təmöl tərət pik agin. ¹⁷ Kən nian nimanin netəmim kinotuwa, kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Nakotolkeike məmə ekahl-iarəp pah e kalapus tiet matuwın, Parapas, o Iesu, kətaun-in məmə Kristo?” ¹⁸ Təmən nəhlan məto-inu in titun məmə kəmotegəhan-in-pən Iesu e nelmin məto-inu koatətəhak o Iesu.

¹⁹ Nian Pailat tatəpələh e jea rəha nakilən nəghatən, rəhan pətan tahl-ipən nəghatən kəm in məmə, “Suah un təsolən nat tərət kit. Əsolən nat kit lan, məto-inu emapilair lan, kən roiu iatəto tərət agin ron.”

²⁰ Məto pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotəghat kəm nimanin netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətapəh o Pailat məmə otahl-iarəp Parapas, kən kotohamnu Iesu.

²¹ Kən Pailat təmətapəh olat məmə, “?Suah mil u, in pəhruən lan ekahl-iarəp?”

Mæto nīmanin netəmim kəmotən-ipən məmə, “Parapas.”

²² Kən Pailat təmən-ipən məmə, “?Kən oekahro Iesu u kətaun-in mə Kristo?”

Kən nīmanin netəmim rafin kəmotən-ipən məmə, “!Okətu-pər e nig kəluau otimis!” ²³ Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “?O naka? ? Təmōl nat tərət naka?”

Mæto nīmanin netəmim kəmotagət əfəməh, motən məmə, “!Okətu-pər in e nig kəluau otimis!”

²⁴ Kən nian Pailat təməplan məmə okol təsələhəuən nəghatən rəhalat, kən ilat kinoatətul matip o nəmouən, kən tos nəhau maikuas e nelmin aupən e nīmanin netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən kit rəhak tikə o suah u, məmə nitan otəmähl-pa lak. !Nimisən rəhan tatəmähl-pinə e nelmitəmat!”

²⁵ Kən netəmim rafin kəmotən məmə, “!Pəs nitan təmähl-pa otimat ne nisualkələh min rəhatimat min!”

²⁶ Kən Pailat təmähl-iarəp megəhan-in-pən Parapas kəm ilat. Mæto təmən məmə okalis Iesu, kən təmegəhan-in-pən in məmə okətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

Mopael min kəmoatol milə e Iesu

²⁷ Kən mopael min rəha Pailat kotiləs Iesu motuwīn əpəh imə e nimə asol rəha kapman, katən məmə Praetorium. Kən kəmotəun-in rafin mopael min kotuwa kitəlau lan. ²⁸ Kən motəmki-rəkis rəhan natimnat, motuwīn-in-pən kot tasiə kit kəm in, tahmen e kot rəha kig kit. ²⁹ Kən motuarinuarin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan,

motəfauin-pən e rəhn-kapə Iesu motol mīlə lan məmə in hat rəha kig kit. Kən motələhəu-pən noanig kit e nelmin matip, kən motisin nulilat aupən in, motol mīlə lan, motən-ipən məmə, “! Ekotisiai-in ik, kig rəha netəm Isrel!” ³⁰ Kən motəgəh lan, kən motiləs noanig motoh rəhn-kapə lan mau tepət. ³¹ Nian kinotol rəkis mīlə lan, kən motəpeg rəkis kot tasiə, motuwīn-in-pən min rəhan natimnat. Kən motiləs motuwīn məmə okotətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

*Kəmətu-pər Iesu e nig kəluau
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43;
Jon 19:17-27)*

³² Nian kəmoatuwīn, motəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon, kən moatəkaike kəm in məmə otiləs nig kəluau. ³³ Kəmotuwa ikin kit katən məmə, Kolkota, u nipətin tatən məmə Louipil-uipil. ³⁴ Ikin əh kəmotəmki-pən wain kəm Iesu itəm kəmeapətip e nat tarip. Məto nian Iesu təmənīm asgəwīn, kən mapəs nənimən. ³⁵ Nian kəmətu-pər e nig kəluau, kən moturin taes o rəhan natimnat. ³⁶ Kən moatəpələh moatuag-pən moatehm Iesu ikin əh. ³⁷ Ilis e rəhn-kapə, kəmotəte nipəgnəmtin nənən. Tatən nəhlan məmə, INU IESU, KIG RƏHA NETƏM ISREL. ³⁸ Kən etəmim kəiu itəm kətioh netəmim mətuakləh-in rəhalat natimnat, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nikalīn matip, kit e nikalīn mol. ³⁹ Kən netəm min u itəm kəmotaliwək motuwa moatuwīn, motən-ipən nəghatən rat kəm Iesu, moturin-urin rəhalat-kapə, ⁴⁰ moatən məmə,

27:30: Aes 50:6

27:34: Sam 69:21

27:35: Sam 22:18

27:38: Aes 53:12

27:39: Sam 22:7; 109:25

“Nəmatən məmə onakərəkın Nımə Rəha Uhgın kən ik pısın əm miləkin o nian kısıl. !Osmegəh atıp ik! !Kən eiuaiu e nig kəluau okəmə ik Nəti Uhgın pahrien!”

⁴¹ E nolən ahmen mın əm, pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou, ne netəm-iasol mın rəha noanol rəha Isrel kotol milə lan, ⁴² motən məmə, “Təmosmegəh netəmim, məto okol təruru nos-megəh atıpən in. In kig rəha Isrel. Okəmə tatite atıp e nig kəluau, kən okotən nıpahrienən lan. ⁴³ Tətahətətə e Uhgın. Pəs Uhgın tıləs-irəkis in əh-roiu okəmə in tolkeike, məto-inu təmən məmə in Nəti Uhgın.” ⁴⁴ E nolən ahmen mın əm, iətgəhl lou mil itəm kəmətu-pər iləhal mın in e nig kəluau, katuən-ipən nəghatən rat tepət kəm in.

Iesu tınımıs

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

⁴⁵ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, napınəpən təmeiuaiu mırəfin nat. ⁴⁶ Kən iuəhkır e tri klok ehnaipən, Iesu təmasək əfəməh mən məmə, “!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?” u nıpətın təmə, “!Uhgın rəhak, Uhgın rəhak! ?Tahro nakatapəs io?”

⁴⁷ Nian netəmim neen itəm kəmoatətul əh-ikın kəmotətə təmasək əfəməh nəhlan, kən kotən məmə, “In tətəun-in Elaija.”

⁴⁸ Roiu agın, kit təmaiu muwın miləs nat kit tame-ame tahmen e katən,* kən mau e wain u tagın, maru e nig, kən miləs-ipən məmə Iesu otənim. ⁴⁹ Kən ilat mın neen kotən-ipən məmə,

27:40: Mat 26:61; Jon 2:19 **27:43:** Sam 22:8 **27:46:** Sam

22:1 * **27:48:** Nat u tahmen e nımismıs matres. **27:48:** Sam 69:21

“Apəs əm. Pəs koatəplan okəmə Elaija otuwa mosmegəh in, o kəp.”

⁵⁰ Kən nian Iesu təmasək əfəməh mīn, megəhan-in atip məmə otimīs, kən rəhan namegən tiet.

⁵¹ E nian ətuatip əh, nīməhan itəm tatakul e Nīmə Rəha Uhgīn təməhap mol məsīn kəiu, təmətuoun əpəh ilis muwa mol nammun əpəh ləhau. Namig təməloal, kən kəpiel mīn kəmotimīsmīs. ⁵² Kən suwīt mīn itəm kəmol e nīpəg kəpiel kəmotəhap motoag, kən netəm kotətuatip tepət itəm kəmotimīs rəkīs, kəmotəmegəh mīn. ⁵³ Kəmotiet e suwīt mīn kəmol e nīpəg kəpiel, kən uarisig Iesu təməmegəh e nīmīsən, ilat kəmotuwīn əpəh Jerusalem motiet-arəp o netəmim tepət.

⁵⁴ Kən nian etəm-iasol rəha mopael mīn rəha netəm Rom ilat netəm mīn u itəm kəmoatehm Iesu, kəmotəplan namig ne natimnat mīn əh, kəmotəgīn pīk, kən motən əfəməh məmə, “!Nīpahrienən, inu Nəti Uhgīn pahrien!”

⁵⁵ Nīpitan tepət kəmoatətul isəu moatəplan. Aupən ikīn kəmotiet Kalili moatətəu-pən Iesu moatasitu lan e nat pīsīn pīsīn mīn.† ⁵⁶ Ilat mīn neen u Meri Maktala, kən Meri u mama rəha Jemes ne Joses, kən mama rəha nəti Sepeti mil.

Kəmitənim Iesu
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56;
Jon 19:38-42)

⁵⁷ Etəm Aramatia u rəhan nautə tepət, nərgīn u Josep, in etəmim kit rəha Iesu. Nian tīnatuwa

27:51: Eks 26:31-33; Hip 10:19-20 † **27:55:** Nīpitan mīn əh kəmotasitu Iesu e nat pīsīn pīsīn mīn tahmen e nagwənən, ne nəhau, ne ikīn rəha napīlən. **27:55:** Luk 8:2-3

iuəhkir o napinəpən, ⁵⁸ təmuwīn məplan Pailat, kən tətəpəh-in nīpəti Iesu, kən Pailat tegəhan-in nīpəti Iesu kəm in. ⁵⁹ Kən Josep təmiləs nīpəti Iesu muwīn malpin e nīməhan ruən wi kit, nərgin u linen, ⁶⁰ kən mīləs muwīn mīləs-ipən e suwīt wi kəmel e kəpiel. Suwīt u in rəha Josep. Kən məsəpəlpəlin-pən kəpiel asol kit mahtosig-in nīpəg kəpiel lan, kən matuwīn. ⁶¹ Meri Maktala, ne Meri kit mīn katuəpələh əh iuəhkir o suwīt.

Mopael mīn itəm kəmotehm nīpəg kəpiel

⁶² Nian əh, in nian katol əpen-əpenə o Sapat, kən kəmən lawigin e Sapat, pris asol mīn ne Farisi mīn kəmotuwīn motəplan Pailat. ⁶³ Motən-ipən məmə, “Etəm-iasol. Nikitəmat tinəht məmə, nian suah əh, etəm rəha neiuəən, təmatəmegəh əh, matən məmə, ‘Nian kisil otuwa muwīn, kən Uhgīn otosmegəh mīn io e nīmīsən.’ ⁶⁴ Tol nəhlan, ahl-ipən rəham neen mopael okotuwīn moatehm nīpəg kəpiel suwīt mətoarus-pən nian kisil tuwa muwīn. Mətan, rəhan netəmim okotuwa kakləh-in nīpətin, kən motən-ipən kəm netəmim məmə təməmegəh mīn e nīmīsən. Kən neiuəuəən u, in otərat taprəkis-in itəm aupən.”

⁶⁵ Kən Pailat təmən-ipən məmə, “Otos mopael mīn, kən motuwīn motol natimnat rafin itəm nakotolkeike məmə okotol o nehm wīrən suwīt e nīpəg kəpiel.” ⁶⁶ Kən kəmotuwīn moatehm wīr nīpəg kəpiel tol nulan, motələhəu-pən nəmtətin kit

27:58: Dut 21:22-23 **27:60:** Aes 53:9 **27:63:** Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Jon 2:19-21

e kəpiel.‡ Kən kəmotələhəu mopael mɪn məmə okoatehm ikin əh.

28

*Iesu təməmegəh mɪn
e nɪmɪsən*

*(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12;
Jon 20:1-10)*

¹ E Sante laulaugin agin, * təmatian məsian wɪrən, Meri Maktala ne Meri kit mɪn kəmian məmə oki-auag suwit e nɪpəg kəpiel.

² Kən əmun, namig asol kit təməloal məto-inu nagelo kit rəha lərəmərə təmeiuaiu e nego e neai muwin e nɪpəg kəpiel, kən məsəupəlpəl-in rəkis kəpiel, kən matəpələh-pər lan. ³ In tətasiə tahmen e nɪpɪtən, kən rəhan natimnat mɪn kotəruən tahmen e nahui noa nɪtəhəi. ⁴ Mopael mɪn kəmotəgin pɪk, kən motasiəp-asiəp, narmilat təmɪkə tahmen e netəm kəmotimɪs.

⁵ Kən nagelo təmən-ipən kəm pətan mil məmə, “Suəginən, məto-inu ekɪtun məmə natuegəs-in Iesu itəm kəmətu-pər e nɪg kəluau. ⁶ Tɪkə u ikin-u. In təməmegəh mɪn e nɪmɪsən tahmen əm e inu təmən mihin aupən. Uea muəplan ikin təmatəməhl ikin. ⁷ Kən ian uəhai, kən muən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, ‘In təməmegəh mɪn e nɪmɪsən, kən

‡ **27:66:** Roiu, kitat kəsotitun ətuatipən məmə kəmol nəmtətin əh o nolən naka. Kəm-naka kəməlis nol kit itəm təmol mak lan, o kəm-naka u, kəmol e plasta. Məto netəmim rafin kotitun məmə suah kit otəsɪləs-irəkisən. Kən okəmə koatəplan nəmtətin məmə təməhapən, o təmɪet rəkis, kən mopael mɪn okotitun məmə suah kit təmahwin rəkis kəpiel. * **28:1:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, ‘Nian Sapat tinol namnun, e nian itəm tətaupən e wik

28:6: Mat 12:40; 16:21

in tətəupən-in itəmat matuwīn əpəh Kalili. Kən ikin əh, onəkotəplan in əh-ikin.’ Itəla, rəhak u nəghatən enən kəm itəmlau.”

⁸ Kən pətan mil kəmuagim uəhai əm e suwit e nīpəg kəpiel, matuəgin, məto nīkilau tətəgien, mətian məmə okuən-ipən kəm netəmim rəha Iesu. ⁹ Kən əmun, Iesu tiet-arəpa olau, mən-ipən məmə, “Təwīr.” Kən kəmuea o Iesu, muaskəlīm nelkin, kən muəfak kəm in. ¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Suəginən. Ian muən-ipən kəm piak mīn məmə okotuwīn Kalili. Ikin əh okotəplan io ikin.”

Nəghatən rəha mopael mīn

¹¹ Nian pətan mil kəmualiwək mətian, kən mopael mīn əh neen kəmotuwīn e taon, kən motən-ipən kəm pris asol mīn natimnat rafin itəm kəmotəplan. ¹² Nian pris asol mīn kəmotuwīn motəplan netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, kən moatol noa kit motəlis nəghatən lan. Kən motos-ipən məni asol kəm mopael mīn, ¹³ motən-ipən kəm ilat məmə, “Nəkotən-ipən kəm netəmim məmə, ‘Rəhan netəmim kəmotuwa lapin nian itimat emotapil, motəkləh-in nīpətin motiləs motəgim.’ ¹⁴ Okəmə kapman otəto namnusən u, kən itimat ekotəg-ətuatip-in nəghatən u kəm in. Itəmat onəsotosən nəratən lan.” ¹⁵ Tol nəhlan, mopael mīn kəmos məni, kən motol tahmen-pən əm məmə kəmən mihin kəm ilat. Kən namnusən u təmuwīn mītəlau e netəm Isrel muwa mətoarus-pa roiu.

*Iesu tāmiet-arəpa
o rəhan netəmim*

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶ Kən netəm lepen rəha Iesu kəmotuwın Kalili, motuwın e nitot itəm Iesu təmən kəm ilat məmə okotuwın ikin. ¹⁷ Nian kəmotəplan in, kən kəmotəfak kəm in, məto neen rəhalat nətəligən tatol kəiu. ¹⁸ Kən Iesu tuwa olat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nepətən rafin rəha nego e neai ne nətueintən o nərəməərəən, Uhgın təmos-ipa kəm io. ¹⁹ Tol nəhlan, otuwın motiuw netəmim rəha noanol mın rafin e nətueintən məmə okotuwa rəhak netəmim, kən motol baptais elat e nərgi Tata Uhgın, ne Nətin, ne Narmin, ²⁰ kən motəgətun ilat məmə okotətəu-pən rafin nəghatən mın itəm emən kəm itəmat. Kən nıpahrienən, ekətətig kitat mın itəmat nian mın rafin mətoarus namnun nian.”

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b